

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

ANVÄNDARHANDLEDNING

FASIT

2016

SCB
010-479 50 00

www.scb.se

Innehåll

1	Inledning	11
1.1	Syfte.....	11
1.2	Historik.....	11
1.3	Grundmodell/versioner	11
1.4	Användare	11
1.5	Reglering/lagstiftning.....	11
1.6	Tillgång till FASIT/utlämnande	12
1.7	Allmänt om mikrosimulering	12
1.8	Andra mikrosimuleringsmodeller.....	12
1.9	Modellens innehåll.....	13
1.10	Statisk modell med dynamiska inslag	13
1.11	Validering/utvärdering	14
2	Mikrodata (prodlib).....	15
2.1	Generell information	15
2.2	Namnstandard för variabler.....	15
2.3	Namnstandard för register	16
2.4	Huvudregister, individer (DX16IR16)	17
2.5	Huvudregister, familjehushåll (DX16HR16).....	17
2.6	Huvudregister, bostadshushåll (DX16BR16)	17
2.7	Hjälpregister, arbetslöshet (DX16ASTAT)	17
2.8	Hjälpregister, sjukpenning (DX16SJ16).....	17
2.9	Hjälpregister, barnbidrag (DX16BARN).....	17
2.10	Hjälpregister, föräldrapenning (DX16FP16)	18
2.11	Hjälpregister, 3:12 (DXK1016, DXK10A16)	18
2.12	Hjälpregister, skattesatser (KSKATT16)	18
2.13	Hjälpregister, uppskovsbelopp (DX16K5K6).....	18
2.14	Hjälpregister, fastighetstaxering (DX16FAST).....	18
2.15	Hjälpregister, offentliga välfärdstjänster (DX16OF16)	18
2.16	Hjälpregister, kostnader för offentliga välfärdstj. (OK16) ...	18
2.17	Hjälpregister, tandvård (DX16TAND).....	19

2.18	Hjälpregister, tandvård (DX16TSUB).....	19
2.19	Hjälpreg., taxa för barnomsorg (KBO1616-KBO2116)	19
2.20	Hjälpreg., taxa för äldreomsorg (KAO1616-KAO2116).....	19
2.21	Hjälpregister, fordonsinnehav (DX16BIL).....	19
2.22	Hjälpregister, indirekta skatter (DX16IS16)	19
2.23	Hjälpregister som används vid viktframställningen	19
2.23.1	Kalibreringsregister, befolkning (BEF2016-BEF2021) ...	20
2.23.2	Kalibr.reg., ant. födda (FODDA2016-FODDA2021).....	20
2.23.3	Kalibreringsreg., antal invandr. (INV2016-INV2021) ...	20
2.23.4	Kalibreringsregister, antal dagar (DX16SR16)	20
2.24	Filer skapade i samband med viktberäkningarna.....	20
2.24.1	Viktregister (DX16VM16-DX21VM16).....	20
2.24.2	Viktregister, marginaler (DX16MM16-DX21MM16).....	20
2.24.3	Viktregister, kalibreringsvariabler (DX16KM16)	20
2.25	Hjälpregister som används vid arbetsutbudsberäkningar ..	20
2.25.1	Hjälpregister, arbetsutbud (DX16AUTBUD)	20
2.25.2	Hjälpregister, slumptal (DX16BERR)	20
2.25.3	Hjälpregister, status (DX16STATUS-DX21STATUS)....	21
2.25.4	Viktregister (DX16VA16-DX21VA16)	21
2.26	MiniDok.....	21
3	Moduler (program).....	22
3.1	Generell information	22
3.1.1	Namnstandard program	22
3.2	Parametrar (PGxxPA16).....	22
3.3	Inkomstframskrivningar (PGxxIF16)	23
3.4	Efterlevandepensioner (PGxxEF16).....	23
3.4.1	Inledning	24
3.4.2	Framskrivning	29
3.4.3	Simulering av änkepension, PAENKP	30
3.4.4	Simulering av omställningspension.....	30
3.4.5	Simulering av barnpension.....	32
3.4.6	Simulering av vårdbidrag.....	32
3.4.7	Simulering av handikappersättning.....	33

3.5	Ålderspensioner (PGxxAP16)	33
3.5.1	Inledning	33
3.5.2	Framskrivning	34
3.5.3	Tilläggs pension	37
3.5.4	Inkomst pension	39
3.5.5	Premiepension	40
3.5.6	Garantipension	40
3.5.7	Yrkesskadelivränta	43
3.6	Sjuk- och aktivitetsersättning (PGxxSA16)	44
3.6.1	Inledning	44
3.6.2	Framskrivning	48
3.6.3	Sim. inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning	48
3.6.4	Sim. av garantiersättning av sjuk- och aktivitetsers.	49
3.6.5	Simulering av samordning av yrkesskadelivränta	50
3.6.6	Simulering av justeringsbelopp	51
3.6.7	Summeringar	51
3.7	Arbetslöshet (PGxxAE16)	51
3.7.1	Ersättning vid arbetslöshet	51
3.7.2	Avtalsersättningar vid arbetslöshet	55
3.7.3	Etableringsersättning och etableringstillägg	58
3.8	Sjukpenning (PGxxSJ16)	59
3.8.1	Ersättning vid sjukdom	60
3.8.2	Avtalsersättning vid sjukdom	60
3.8.3	Underlag för simulering av ersättning vid sjukdom	62
3.8.4	Simulering av ersättning vid sjukdom	63
3.9	Barnbidrag/flerbarnstillägg (PGxxBF16)	63
3.9.1	Regler för barnbidragets grundbelopp	64
3.9.2	Regler för barnbidragets tilläggsbidrag	64
3.9.3	Simulering av barnbidragets grundbelopp	65
3.9.4	Simulering av barnbidragets tilläggsbelopp	67
3.10	Studiestöd/studiemedel (PGxxST16)	67
3.10.1	Regler för studiestöd	68
3.10.2	Simulering av studiestöd	69

3.9.2	Regler för återbetalning av studielån.....	69
3.9.3	Simulering av återbetalning av studielån.....	70
3.11	Föräldrapenning (PGxxFP16).....	71
3.11.1	Regler för föräldrapenning vid födelse.....	71
3.11.2	Föräldrapenning vid vård av barn.....	72
3.11.3	Regler för förälderns särskilda 10 dagar.....	72
3.11.4	Kontakt dagar.....	72
3.11.5	Regler för graviditetspenning.....	72
3.11.6	Jämställdhetsbonus.....	72
3.11.7	Underlag för simulering av ers. av föräldrapenning....	72
3.11.8	Simulering.....	73
3.12	3:12 (PGxxUT16).....	75
3.12.1	Kort om 3:12-reglerna.....	75
3.12.2	Regler för fåmansföretag.....	76
3.12.3	Reformer.....	76
3.12.4	Underlag för simulering.....	77
3.12.5	Simulering.....	78
3.13	Egenföretagare (PGxxEF16).....	80
3.13.1	Bakgrund/regler.....	80
3.13.2	Underlag för simulering.....	80
3.13.3	Simulering.....	82
3.14	Skatter (PGxxSK16).....	84
3.14.1	Allmänt.....	85
3.14.2	Inkomst av tjänst.....	85
3.14.3	Inkomst av näringsverksamhet.....	86
3.14.4	Allmänt avdrag för pensionssparande.....	86
3.14.5	Fastställd förvärvsinkomst.....	87
3.14.6	Uppskovsavdrag.....	87
3.14.7	Ränteinkomster, utdelningar m.m. (kapitalinkomst) ...	89
3.14.8	Kapitalvinster/-förluster (kapitalinkomst).....	89
3.14.9	Uthyrning av privatbostad (kapitalinkomst).....	90
3.14.10	Underskott/överskott av kapital.....	90
3.14.11	Grundavdrag.....	90

3.14.12	Allmän pensionsavgift	92
3.14.13	Pensionsgrundande inkomst.....	93
3.14.14	PGI-mått för inkomstindex.....	94
3.14.15	Pensionsgrundande belopp.....	94
3.14.16	Sjöinkomstavdrag	95
3.14.17	Beskattningsbar inkomst.....	95
3.14.18	Fastighetsskatter och -avgifter	95
3.14.19	Skattereduktion för kommunal fastighetsavgift	98
3.14.20	Skattereduktion för sjöinkomst.....	99
3.14.21	Skattereduktion för allmän pensionsavgift.....	99
3.14.22	Skattereduktion för arbetsinkomst.....	99
3.14.23	Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ..	102
3.14.24	Skattereduktion för hushållsarbete	102
3.14.25	Skattereduktion för gåvor.....	102
3.14.26	Skattereduktion för mikroprod. av förnybar el	102
3.14.27	Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster	102
3.14.28	Kommunal inkomstskatt	103
3.14.29	Kyrkoavgift.....	103
3.14.30	Avgift till andra trossamfund	103
3.14.31	Begravningsavgift.....	104
3.14.32	Statlig inkomstskatt på kapitalinkomster.....	104
3.14.33	Skattereduktion för underskott av kapital	104
3.14.34	Egenavgifter och skattedelen därav	105
3.14.35	Särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster	109
3.14.36	Avkastningsskatt.....	109
3.14.37	Särskild löneskatt på pensionskostnader	110
3.14.38	Expansionsfondsskatt.....	110
3.14.39	Arbetsgivaravgifter och skattedelen därav	110
3.14.40	Statliga ålderspensionsavgifter	113
3.14.41	Slutlig skatt	114
3.15	Underhållsstöd (PGxxUS16).....	114
3.15.1	Regler för underhållsstöd	114
3.15.2	Simulering av underhållsstöd	115

3.16	Offentliga välfärdstjänster (PGxxOK16).....	117
3.16.1	Hälsa- och sjukvård.....	117
3.16.2	Kultur och fritid	118
3.16.3	Utbildning.....	118
3.16.4	Socialt skydd.....	118
3.16.5	Barnomsorg.....	118
3.16.6	Underlag för simulering av offentliga välfärdstj.....	118
3.16.7	Simulering.....	120
3.16.8	Individuell disponibel inkomst inkl. välfärdstjänster	121
3.17	Tandvård (PGxxTV16)	121
3.17.1	Avgiftsfri tandvård	121
3.17.2	Allmänt tandvårdsbidrag (ATB).....	122
3.17.3	Tandvårdsersättning/högekostnadsskydd.....	122
3.17.4	Abonnemangstandvård	122
3.17.5	Simulering.....	123
3.18	Inkomstbegrepp, individnivå (PGxxII16).....	124
3.19	Keep-satser, individnivå (PGxxKI16).....	125
3.20	Boendevariabler och kom. vårdnadsbidrag (PGxxHF16) ..	125
3.20.1	Drifts och uppvärmningskostnad för äganderätt.....	125
3.20.2	Boendekostnad	125
3.20.3	Skatteeffekt för boende.....	126
3.20.4	Kommunalt vårdnadsbidrag.....	126
3.21	Bostadsbidrag (PGxxBO16)	126
3.21.1	Ungdomar 18-28.....	126
3.21.2	Barnfamiljer	127
3.22	Bostadstillägg för pensionärer (PGxxBT16)	127
3.22.1	Bostadstillägg	127
3.22.2	Särskilt bostadstillägg.....	128
3.22.3	Äldreförsörjningsstöd	128
3.23	Avgift förskola och fritidshem (PGxxBA16)	129
3.23.1	Taxekonstruktion för avgift i förskola och fritidshem	129
3.23.2	Underlag för sim. av förskole- och fritidshemsavgift.	129
3.23.3	Simulering av förskole- och fritidshemsavgift	130

3.24	Avgift äldreomsorg (PGxxAV16)	133
3.24.1	Taxekonstruktion för äldreomsorg.....	133
3.24.2	Underlag för simulering av äldreomsorgsavgiften.....	134
3.24.3	Simulering av äldreomsorgsavgift	135
3.25	Försörjningsstöd (PGxxSB16)	137
3.25.1	Regler för ersättning med ekonomiskt bistånd	137
3.25.2	Simulering av försörjningsstöd.....	138
3.26	Inkomstbegrepp, hushållsnivå (PGxxHH16).....	139
3.27	Keep-satser, hushållsnivå (PGxxKE16).....	140
3.28	Indirekt beskattning (PGxxIS16).....	140
3.28.1	Fordonsskatt	140
3.28.2	Energi- och CO2-skatt	141
3.28.3	Elskatt samt skatt på termisk effekt i kärnreaktorer ...	141
3.28.4	Alkoholskatt.....	141
3.28.5	Tobaksskatt	142
3.28.6	Mervärdesskatt (moms)	142
3.29	Keep-satser, bostadshushållsnivå (PGxxBB16).....	143
3.30	Olika metoder för simulering av skattefria transf.....	143
3.30.1	XTAKEUP=0, grundalternativet.....	143
3.30.2	XTAKEUP=1, maxalternativet	143
3.30.3	XTAKEUP=2, minalternativet.....	143
3.30.4	XTAKEUP=3, oförändrad sannolikhet	144
3.30.5	XTAKEUP=4, oförändrad sannolikhet	144
4	Framskrivning/vikter/kalibrering	145
4.1	Allmänt om framskrivning.....	145
4.2	Ekonomisk framskrivning	145
4.3	Strukturell framskrivning.....	146
4.4	Val av källor.....	147
5	Populationsavgränsning.....	148
5.1	Målpopulation och urvalsram.....	148
5.2	Fördelningspopulation.....	148
5.3	Över-/undertäckning i RTB	149
6	Hushållsbildning.....	150

6.1	Definitionsskillnader av hushållsbegreppen	150
6.2	Förbättringar med den nya hushållsindelningen.....	150
6.3	Hushålls- och familjebildning: folkbokföring på lägenhet	151
7	Urval	152
7.1	Allmänt.....	152
7.2	Urvalsram.....	152
7.3	MSTAR och STAR.....	152
7.4	Urvalsfel	153
7.5	Prognosfel	153
7.6	Modellfel	153
8	Styrfiler	154
8.1	Allmänt om styrfiler	154
8.1.1	Framskrivningsark.....	154
8.1.2	Sökvägar till program/indataregister.....	154
8.1.3	Modellår och regelår.....	154
8.1.4	Urval	155
8.1.5	Simulering av skattefria transfereringar.....	155
8.1.6	Enskilda moduler kontra hela programmet.....	155
8.1.7	Utdata	155
8.1.8	Behålla variabler.....	155
8.1.9	Individ- och hushållssteg.....	156
8.2	Styr 2016 FASIT	156
8.3	Styr 2016 arbetsutbud.....	156
8.4	Styr 2016 ersgrad.....	157
8.5	Styr 2016 Marginal.....	157
8.6	Styr 2016 pump.....	158
8.7	Styr 2016 Känslighet	158
8.8	Styr 2016 FYSTAX.....	159
8.9	Styr 2016 scenario arbetslös	159
8.10	Styr 2016 scenario sjuka	159
9	Resultat.....	160
9.1	Utdataregister	160
9.2	Referensregister.....	160

9.3	Utdatamakron	160
9.4	Hjälpmakron.....	161
9.5	Format.....	162
10	Driftmiljö.....	163
10.1	MONA.....	163
10.1.1	Dokumentation.....	163
10.1.2	Format.....	163
10.1.3	Maclib	164
10.1.4	Makro anrop	164
10.1.5	Prodlib	164
10.1.6	Program.....	164
10.1.7	Rlib	165
10.1.8	Typfall.....	165
10.1.9	Egna program.....	165
10.1.10	Sasdlb.....	165
11	Inkomstbegrepp och andra ekonomiska mått.....	166
11.1	Inkomster på individ- resp. hushållsnivå.....	166
11.2	Disponibel inkomst.....	166
11.3	Övriga inkomstbegrepp.....	167
11.4	Konsumtionsenheter.....	168
11.4.1	Allmänt om konsumtionsenheter och SCB:s skala.....	168
11.4.2	Andra konsumtionsenhetsskalor.....	169
11.4.3	Mått som förekommer i FASIT	169
11.5	Ginikoefficient	169
11.6	Deciler.....	169
11.7	Mått på låg ekonomisk standard	170
11.8	Skillnader mellan FASIT och TRIF	170
12	Att genomföra en simulering	171
13	Utvecklingsområden	173
14	Utvidgningar av modellen	174
14.1	Ersättningsgrader.....	174
14.2	Marginal effekter.....	174
14.3	Arbetsutbud.....	174

14.4	Typfall.....	174
14.5	Superpumpen	174
15	Schematisk bild över FASIT	175

1 Inledning

1.1 Syfte

Med simuleringsmodellen FASIT (FördelningsAnalytiskt Statistiksystem för Inkomster och Transfereringar) är det möjligt att beräkna effekterna av förändringar i skatte-, avgifts- och transfereringssystemen. Det är möjligt att se både hur den enskildes ekonomi påverkas för olika grupper i samhället och hur stor effekt förändringen får på de offentliga finanserna.

1.2 Historik

FASIT började utvecklas gemensamt av SCB och Finansdepartementet under senare delen av 1980-talet. Från och med början av 1990-talet hanteras drift och utveckling av modellen av SCB.

Den första omfattande användningen av modellen kom i och med den stora skattereformen 1990/1991 då det uppstod behov av att utvärdera fördelningseffekterna av reformen.

Modellen har sedan dess vuxit i omfattning.

1.3 Grundmodell/versioner

Varje år levereras fem versioner av modellen. Den första versionen, grundversionen, levereras i mars. Denna modell är framtagen utifrån nya grunddata. För närvarande avser grunddata uppgifter för inkomståret 2016.

Därefter levereras fyra versioner av modellen under året. I dessa versioner är modellen framför allt uppdaterad med nya prognoser för den strukturella och ekonomiska framskrivningen. Om nya regler för något av de simulerade områdena beslutats är dessa regler inlagda. Modellen kan även vara ändrad om felaktigheter upptäckts eller om någon form av förbättringar införts.

Tidsplanen för leveransen av dessa fyra versioner följer Konjunkturinstitutets publicering av deras prognoser, med en dryg veckas eftersläpning.

1.4 Användare

FASIT:s huvudsakliga användare är Regeringskansliet och då främst Finans- och Socialdepartementet. Övriga användare är Riksdagens utredningstjänst, fackliga organisationer, Svenskt Näringsliv, Sveriges kommuner och landsting, Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Konjunkturinstitutet m.fl.

1.5 Reglering/lagstiftning

FASIT saknar för närvarande reglering i lag, men arbete har pågått under de senaste åren med att få en sådan på plats. I skrivande stund är utredningen klar och ute på remiss. Den nya regleringen föreslås gälla fr.o.m. den första januari 2019.

1.6 Tillgång till FASIT/utlämnande

Innan en användare kan få tillgång till FASIT måste en utlämnandeprövning göras. I begäran om utlämnande måste ändamålet anges och vad sökanden har tänkt använda uppgifterna till. SCB:s sekretesspolicy innebär i princip att även avidentifierade uppgifter endast lämnas ut för forskning, statistik eller kvalificerat utrednings/analysarbete. Ändamålet måste anges för att kunna göra en bedömning av skada eller men. För att få tillgång till FASIT måste användaren ha statistiksekretess.

För att användaren även ska få tillgång till känsliga personuppgifter krävs att den har rätt att hantera sådana. De känsliga uppgifter som finns i FASIT är uppgifter om hälsa.

Mellan myndigheter finns ett avtal om sekretessöverenskommelse där myndigheten efter prövning enligt undantagsbestämmelser från huvudregeln om absolut sekretess (24 kap. 8 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL) kan få ta del av uppgifterna.

När uppgifter lämnas ut till en privat användare måste ett förbehåll skrivas för att garantera att sekretess fortfarande gäller för uppgifterna även efter utlämnandet.

Alla berörda enheter och avdelningar samt chefsjuristen på SCB ska ge sitt godkännande innan FASIT kan lämnas ut.

1.7 Allmänt om mikrosimulering

Mikrosimulering är en modelleringsteknik som utgår från den individuella enheten: exempelvis en person, ett hushåll, ett fordon eller ett företag. Varje individuell enhet representeras av en unik identifieringsnyckel samt ett antal egenskaper – för en individ kan det exempelvis vara kön, ålder, civilstånd, inkomst. Ett regelverk läggs sedan på dessa individer för att simulera förändringar i situation och/eller beteende. Mikrosimulering används ofta för att utvärdera effekter av en föreslagen reform eller förändring innan den implementeras på riktigt. Mikrosimuleringsmodeller har med åren blivit ett viktigt verktyg för politiker och beslutsfattare.

Förutom inom inkomster och transfereringar förekommer mikrosimulering på många andra vitt skilda områden såsom medicin, trafikplanering, pensioner och jordbruk.

I FASIT består den individuella enheten således av antingen individen eller hushållet. På dessa individuella enheter appliceras regelverk som rör skatte-, avgifts- och transfereringsfrågor.

1.8 Andra mikrosimuleringsmodeller

Mikrosimuleringsmodeller används på många platser runt om i världen.

Euromod är en mikrosimuleringsmodell för inkomster och transfereringar för EU som numera täcker alla 28 medlemsstaterna.

Alla de nordiska länderna har simuleringsmodeller för sina respektive länders skatte- och transfereringssystem.

Kanada, Australien och Storbritannien har också väl utvecklade modeller.

1.9 Modellens innehåll

Skatte- och transfereringssystem kan antingen vara individuella, familje- eller hushållsinriktade. I Sverige är skattesystemet individinriktat. Av de transfereringssystem som simuleras i modellen är de flesta individinriktade. På familjenivå finns framförallt bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd. I modellen simuleras även vissa avgifter för familjen, det som för närvarande simuleras är förskole- och fritidshemsavgiften samt äldreomsorgsavgiften. Vidare finns även en modul för simuleringar av den indirekta beskattningen och denna simulering görs på hushållsnivå. Dessutom finns en modell för simulering av offentligt finansierade välfärdstjänster och dessa simuleras på individnivå.

FASIT består av:

- Styrprogram.
- Register från olika källor innehållande uppgifter om inkomster, bidrag, skatter m.m.
- Moduler som beräknar pensioner, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, sjukpenning, barnbidrag, studentstöd/studiemedel, föräldrapenning, utdelning fåmansbolag, skatter, underhållsstöd, samt offentliga välfärdstjänster och tandvård för individer.
- Moduler som beräknar bostadsbidrag, bostadstillägg, ekonomiskt bistånd, disponibel inkomst, avgifter för förskola och fritidshem, avgifter för äldreomsorg samt antal helårsekvivalenter.
- Modul som beräknar indirekt beskattning för olika typer av hushåll.

För att göra en simulering med FASIT används ett styrprogram som i sin tur refererar till de register och programmoduler som behövs. I styrprogrammet anges bl.a. vilket år simuleringen ska göras för, vilket urval som ska användas och sökvägar till de moduler och register som används i simuleringen. Användaren gör de ändringar som behövs i modulerna och FASIT bearbetar sedan dataseten enligt dessa moduler och nya register skapas som är förändrade utifrån de reglerändringar som användaren bestämt. Modellen är programmerad i språket SAS och samtliga register som används i FASIT är lagrade som s.k. SAS-dataset.

1.10 Statisk modell med dynamiska inslag

Två huvudtyper av mikrosimulering är statisk respektive dynamisk mikrosimulering. Statisk simulering utvärderar effekter på kort till

medellång sikt och tar inte hänsyn till en reforms eventuella beteendemässiga förändringar. Dynamiska simuleringsmodeller försöker ta hänsyn till sådana beteendeförändringar och kan därför användas även på längre sikt. Dynamiska simuleringsmodeller är mycket mer komplexa och kräver betydligt mer resurser för att framställa och underhålla.

FASIT är i grunden en statisk modell, men innehåller vissa dynamiska inslag i form av arbetsutbudsmodellen (se avsnitt 8.3).

1.11 Validering/utvärdering

Arbete pågår med att ta fram en utvärdering av framskrivningen i FASIT. I dagsläget finns en pivottabell där jämförelser kan göras mellan simulerade värden och värden från grundregistret för ett flertal variabler. Simulerade värden finns endast för den senaste versionen för åren 2006 till 2012. Från 2013 finns simulerade värden för respektive version. Pivottabellen finns sparad under mappen "Dokumentation" och har namnet "Prognoser".

2 Mikrodata (prodlib)

2.1 Generell information

Modellens mikrodata består av tre huvudregister och ett antal hjälpregister. Huvuddataseten (individregistret, hushållsregistret och bostadshushållsregistret) består av information om individer och hushåll. Det är framför allt uppgifter om utbetalda belopp för olika inkomster och transfereringar, men även en hel del bakgrundsvariabler som behövs i simuleringen.

För vissa simuleringsområden (t.ex. arbetslöshet och föräldrapening) ligger uppgifterna i hjälpdataset. Att denna information inte ligger på huvudregistren beror på att det finns fler uppgifter per individ/hushåll. För exempelvis arbetslöshet simuleras ersättningen för varje arbetslöshetsfall och information behövs därmed på denna nivå.

Utöver dessa dataset finns även olika dataset som används för vikt-hantering.

En stor del av uppgifterna i FASIT hämtas från Inkomst- och taxeringsregistret, men även från andra källor. Uppgifter hämtas både från andra källor på SCB, men FASIT hämtar även en hel del uppgifter från andra myndigheter som exempelvis Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Socialstyrelsen.

Flera av de ingående registren i modellen är indexerade. Det finns då en indexfil kopplad till den aktuella filen. Detta gäller register med mer än en post per person eller om registret är sorterat efter något annat än identitetsnumret (BIDNR). Indexfilen används för att koppla uppgifterna i det indexerade registret och i grundregistret. Genom att använda index snabbas körningen upp och dubbellagring undviks.

2.2 Namnstandard för variabler

Variabelnamnen följer en bestämd standard. Den första bokstaven anger typ av variabel. Under inkomst av tjänst och inkomst av kapital samt bland bakgrundsvariablerna finns även en andra bokstav. Den första bokstaven för varje typ av variabel framgår av tabellen nedan.

Tabell 2.2.1: Namnstandard för variabler

Första bokstav	Typ av variabel	Exempel
A	Avgiftsunderlag	AAMAVG – underlag beräkning arbetsmarknadsavgift
B	Bakgrundsvariabel	BLK – Kommunkod
C	Bildade begrepp	CFTAG – Företagarinkomst
F	Förmögenhet	FUNDISK – Beräknat kapitalunderlag, ISK
I	Skattefria transfereringar	ISOCB – Ekonomiskt bistånd
K	Inkomst av kapital	KSCHIS – Schablonintäkt, ISK
N	Näringsverksamhet	NAKT – Inkomst av aktiv näringsverksamhet
O	Offentliga Valfärdstjänster	OV09UTB - Utbildning
P	Pensioner	PGARP – Garantipension

S	Skatter och avgifter	SSFVI – Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster
T	Inkomst av tjänst	TLOK – Löneersättningar
U	Utgifter	UATER – Återbetalning av studielån
V	Variabler i bostadsund. Arbetsvariabel som används vid bildandet av annan var.	WAREDROT – Underlag skattereduktion ROT-arbete
Z	Tillfälliga arbetsvariabler	ZSAINK – Antagandeinkomst, sjuk- och aktivitetsersättning

Under inkomst av tjänst finns en andra bokstav, A för avdrag. Exempel på det är TARESE, avdrag för resor till och från arbetet.

Under skatter finns en andra bokstav, I för indirekta skatter. Exempel på det är SITHB, summa tobaksskatt.

Under inkomst av kapital har vi en andra bokstav enligt tabellen nedan.

Tabell 2.2.2: Namnstandard för variabler, kapital

Andra bokstav	Typ av variabel	Exempel
A	Avdrag	KASKU – avdrag för skuldränta
F	Förlust	KFBOT – förlust enligt blankett K5/K6
I	Inkomst	KIRANTA – inkomstränta och utdelning
V	Vinst	KVNAT – vinst enligt blankett K7/K8

Bland bakgrundsvariablerna finns en andra bokstav, N för Näringsverksamhet. Exempel BNGRE, näringsgren enskild näringsidkare. Här finns dock ett undantag, BNUTS2, som anger regiontillhörighet.

För familjeenhetsvariabler är den sista positionen ett "H", t.ex. är identifikationsvariabeln för familjehushållet BIDNRH.

På motsvarande sätt har variabler som bildats för att kunna beskriva bostadshushållet ett "HB" som sista suffix, t.ex. BIDNRHB.

2.3 Namnstandard för register

Namnsättningen av register som ingår i FASIT följer en viss standard som historiskt grundar sig på de SAS-versioner som endast tillät 8 positioner för register. Denna namnstandard gäller även idag enligt nedan.

Den första bokstaven är alltid ett "D" för att indikera att det rör sig om ett register. Den andra bokstaven beskriver vilket urval datasetet innehåller, "M" för MSTAR-urvalet och "S" för STAR-urvalet. Tredje och fjärde positionen i registernamnet anger vilket år datasetet avser. Femte och sjätte bokstaven beskriver vilken typ av register det rör sig om, t.ex. "IR" för individregister, "HR" för hushållsregister. De två sista positionerna anger vilket år urvalet grundar sig på.

Exempelvis är DM16IR16 individregistret för urvalet MSTAR och DS16BR16 bostadshushållsregistret för urvalet STAR.

För vissa hjälpregister gäller inte ovanstående principer.

2.4 Huvudregister, individer (DX16IR16)

Modellens största register med fler än 800 variabler, innehåller uppgifter på individnivå för respektive urval. Grunden till datasetet är Inkomst- och taxeringsregistret, med tillägg från diverse källor.

2.5 Huvudregister, familjehushåll (DX16HR16)

Information på familjehushållsnivå. Innehåller ca 80 variabler varav de flesta är bakgrundsvariabler som används vid simulering av transfereringar på familjehushållsnivå, såsom bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd.

2.6 Huvudregister, bostadshushåll (DX16BR16)

Information på bostadshushållsnivå. Innehåller ca 30 variabler varav de flesta är bakgrundsvariabler.

Innehåller även disponibel inkomst (såväl inklusive som exklusive kapitalvinster/-förluster) enligt FASIT resp. TRIF.

2.7 Hjälpregister, arbetslöshet (DX16ASTAT)

Registret innehåller uppgifter som används vid simulering av ersättning från a-kassa, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning samt avtalsersättningar vid arbetslöshet. Uppgifter finns för varje enskilt arbetslöshetsfall under året, då en individ kan ha flera arbetslöshetsfall och simuleringen görs för respektive fall.

Registret är indexerat på BIDNR.

2.8 Hjälpregister, sjukpenning (DX16SJ16)

Registret innehåller uppgifter som används vid simulering av sjuk- och rehabiliteringspenning. Uppgifter finns för varje enskilt sjukfall under året, då en individ kan ha flera sjukfall och simuleringen görs för respektive fall. Uppgift om sjuklönedagar hämtas från sjuklönestatistiken (SCB) som är en urvalsundersökning. För de som vi inte har någon sjuklöneinformation om imputeras denna uppgift.

Registret är indexerat på BIDNR.

2.9 Hjälpregister, barnbidrag (DX16BARN)

Registret innehåller alla barn under 21 år och används vid simuleringen av barnbidrag, flerbarnstillägg och underhållsstöd. Varje rad i datasetet innehåller en rad per vuxen-barn. Varje vuxen (biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare, betalningsmottagare) som har någon koppling till barnet finns med en gång per barn och varje barn finns med en gång per vuxen. Eftersom även barn med studiehjälp behövs i simuleringarna av flerbarnstillägg hämtas alla barn under 21 och inte bara barn under 16. Studiehjälp kan fås upp till och med första kalenderhalvåret då personen fyller 20 år. För att få information om i hur stor utsträckning föräldrarna delar barnbidraget eller ej har vi tagit del av information från Försäkringskassan över vilka som är betalningsmottagare för barnet.

Registret är indexerat på BIDNR.

2.10 Hjälpregister, föräldrapenning (DX16FP16)

Registret innehåller information om alla föräldrapenningsfall för basåret och tidigare år. Uppgifterna används för att simulera ersättning till de föräldrar som har tagit del av föräldraförsäkringen under basåret.

2.11 Hjälpregister, 3:12 (DXK1016, DXK10A16)

Register med uppgifter om urvalspersonernas data från K-bilagorna K10 och K10A. Informationen används till att beräkna hur utdelning och ränta från fåmansföretag beskattas i tjänst respektive kapital.

2.12 Hjälpregister, skattesatser (KSKATT16)

Innehåller information om kommunal- och landstingskattesatser för alla Sveriges kommuner. Innehåller även begravningsavgiftssatser. Används vid beräkning av kommunalskatt och begravningsavgift i skattemodulen.

2.13 Hjälpregister, uppskovsbelopp (DX16K5K6)

Registret innehåller information som används vid beräkning av uppskovsbelopp i skattemodulen. Informationen består av individers uppgifter kring försäljningar av småhus och bostadsrätter.

2.14 Hjälpregister, fastighetstaxering (DX16FAST)

Registret innehåller uppgifter som används vid beräkning av fastighetsskatter och -avgifter i skattemodulen. Uppgifterna består av individernas innehav av fastigheter (ägarandel, försäljningar och köp etc.) samt information om fastigheterna som påverkar beskattningen (taxeringsvärde, typkod, ålder etc.).

2.15 Hjälpregister, offentliga välfärdstjänster (DX16OF16)

Registret innehåller information om individens konsumtion av olika välfärdstjänster som t.ex. undervisningstimmar eller antal terminer i en utbildning. Genom att kombinera individens konsumtion av välfärdstjänster med motsvarande kostnad som finns i hjälpregistret OK16, kan den totala kostnaden för välfärdstjänsterna beräknas. Registret är indexerat på BIDNR.

2.16 Hjälpregister, kostnader för offentliga välfärdstjänster (OK16)

Registret innehåller uppgifter som används vid simulering av offentligt finansierade välfärdstjänster. Filen består av kostnaden för olika välfärdstjänster uppdelat på kommun. Kostnaderna bygger på Offentliga förvaltningens konsumtionsutgifter i NR exklusive moms tillsammans med bidrag till HIO, Hushållens Icke-vinstdrivande Organisationer, från offentliga förvaltningen (stat, kommun och landsting) fördelat på region med hjälp av bland annat Räkenskapssammandragen för kommuner och landsting. Registret är indexerat på BLK.

2.17 Hjälpregister, tandvård (DX16TAND)

Hjälpregistret använd för simulering av tandvård och skapas utifrån uppgifter som respektive tandläkare rapporterat in till Försäkringskassan. Registret är indexerat på BIDNR.

2.18 Hjälpregister, tandvård (DX16TSUB)

Register med referensårspriser per tandvårdsåtgärd, används vid simulering av tandvård. Registret är indexerat på tandvårdsåtgärd.

2.19 Hjälpregister, kommunens taxa för barnomsorg (KBO1616-KBO2116)

Registret innehåller uppgifter som används vid simulering av avgiften för förskola och fritidshem. Filen består av respektive kommuns taxa. Registret är indexerat på BLKBA.

2.20 Hjälpregister, kommunens taxa för äldreomsorg (KAO1616-KAO2116)

Registret innehåller uppgifter som används vid simulering av avgiften för äldreomsorg. Filen består av respektive kommuns taxa. Registret är indexerat på BLKH.

2.21 Hjälpregister, fordonsinnehav (DX16BIL)

Registret innehåller de uppgifter om fordon som krävs för simulering av fordonsskatt. Varje rad i registret innehåller uppgifter om ett fordon och det kan därför finnas flera rader med uppgifter för ett och samma hushåll.

Då bilregistret används för att skatta konsumtionen av bränsle till IS-modulen finns även uppgiften om fordonens skattade förbrukning med. Förbrukningen anges dels som antalet liter bensin eller diesel samt kostnaden för dessa i kronor.

Registret är indexerat på BIDNRHB.

2.22 Hjälpregister, indirekta skatter (DX16IS16)

Registret innehåller uppgifter om hushållets konsumtion uppdelat på COICOP-koder. Konsumtionen anges som utgiftens andel av hushållets disponibla inkomst. Samtliga konsumtionsandelar är imputerade från undersökningen Hushållens utgifter (HUT) med undantag för konsumtionen av bensin och diesel. Just bensin och diesel är istället skapade med uppgifter från fordonsregistret där de i verkligheten ägda fordonen ligger till grund för uppgifterna.

Registret är indexerat på BIDNRHB.

2.23 Hjälpregister som används vid viktframställningen

För att framställa vikter används ett antal hjälpregister som innehåller uppgifter om vilka marginaler som vikterna skall ge vid beräkningarna. Efter att man med hjälp av dessa hjälpregister skapat nya vikter genom kalibrering kommer de nya vikterna att vid skattningar av dessa marginaler ge det ingående värdet.

2.23.1 Kalibreringsregister, befolkning (BEF2016-BEF2022)

Dessa register innehåller uppgifter om befolkningen fördelad på kön och åldersgrupper. De åldersgrupper som används är 0-6, 7-17, 18-29, 30-39, 40-49, 50-64, 65-69, 70-74, 75-79, 80-84, 85- år. Ett register för varje modellår.

2.23.2 Kalibreringsregister, antal födda (FODDA2016-FODDA2022)

Dessa register innehåller uppgift om antal i befolkningen fördelat på kön och födelseregion. De födelseregioner som används är Sverige, Norden, EU28 utom Norden, Europa utom EU28 och Norden, länder med lågt HDI (Human Development Index), länder med medel HDI och länder med högt HDI. Ett register för varje modellår. Det används i viktberäkningen.

2.23.3 Kalibreringsregister, antal invandrade (INV2016-INV2022)

Dessa register innehåller befolkningsuppgifter för de som invandrat från länder med lågt eller medel HDI fördelat på tid i Sverige, med följande värde 0 år, 1 år, 2 år, 3 år, 4 år, 5 år och 6 år. Ett register för varje modellår. Det används i viktberäkningen.

2.23.4 Kalibreringsregister, antal dagar (DX16SR16)

Registret innehåller uppgifter för alla i urvalet om antal dagar med A-kassa, med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, antalet nettosjukdagar och antalet dagar med föräldrapenning vid barns födelse. Det används i viktberäkningen.

2.24 Filer skapade i samband med viktberäkningarna

2.24.1 Viktregister (DX16VM16-DX21VM16)

Registren innehåller resultatet från kalibreringen, dvs de nya vikter som har skapats för modellåret genom kalibreringen. Ett register för varje modellår.

2.24.2 Viktregister, marginaler (DX16MM16-DX21MM16)

Registren innehåller uppgifter om alla marginaler som har använts vid skapandet av vikterna för modellåret. Ett register för varje modellår. Dessa register behövs vid beräkningar av medelfelet för skattningar.

2.24.3 Viktregister, kalibreringsvariabler (DX16KM16)

Registret innehåller uppgifter för alla i urvalet med objektets värden för alla kalibreringsvariabler. Detta behövs vid beräkningar av medelfelet för skattningar.

2.25 Hjälpregister som används vid arbetsutbudsberäkningar

2.25.1 Hjälpregister, arbetsutbud (DX16AUTBUD)

Registret innehåller klassning av individens status vid ingång i arbetsutbudet.

2.25.2 Hjälpregister, slumptal (DX16BERR)

Registret innehåller rektangulära slumptal som används vid arbetsutbudsberäkningen.

2.25.3 Hjälpregister, status (DX16STATUS-DX21STATUS)

Registret innehåller uppgifter om vilken status individen har vid grundkörning av arbetsutbudsmodellen. Används vid skapande av vikter för arbetsutbudsmodellen.

2.25.4 Viktregister (DX16VA16-DX21VA16)

Viktregister skapade för att användas tillsammans med arbetsutbudsmodellen.

2.26 MiniDok

För mer detaljerad information om modellens variabler finns variabeldokumentationen MiniDok att tillgå. I MiniDok finns information om variabelbenämning, på vilka register variabeln finns samt vilken källa som använts. Vidare finns för numeriska variabler en analys av minsta, största respektive medelvärdet samt det uppräknade makrovärdet. Vidare finns information om hur många individer/hushåll som har ett värde skilt från noll på variabeln samt hur många dessa representerar uppräknat. För kodvariabler finns uppgift om vad respektive kod betyder samt hur många individer/hushåll som varje kod representeras av, såväl ouppräknat som uppräknat.

3 Moduler (program)

3.1 Generell information

Modellen är uppdelad i tre olika steg. Dessa steg behandlar olika objekt. Det första steget behandlar alla individanknutna system, det andra behandlar de familjeanknutna systemen och det tredje och avslutande steget innebär framförallt en uppsummering till bostadshushållsnivå. I detta steg görs också beräkningarna för den indirekta beskattningen. Att det finns två hushållssteg i bearbetningarna förklaras av att de flesta transfereringssystemen använder sig av ett begränsat hushållsbegrepp. Hushållsbegreppet som vi kallar familjeenhet innebär att alla över 19 år betraktas som egna hushåll. För fördelningsanalyser är det däremot bättre att använda bostadshushåll som består av alla som bor i samma lägenhet.

I de olika modulerna finns de olika områdena programmerade enligt det regelverk som gäller för grundåret samt eventuella beslutade regeländringar för åren därefter. Om det sker förändringar av regelsystem läggs dessa in i modulerna först när förändringen är beslutad.

De regeländringar som presenteras i höstbudgeten kan läggas in innan dessa är beslutade, men detta görs då med en switch.

Nedan beskrivs vad som simuleras i de olika modulerna.

3.1.1 Namnstandard program

Namnsättningen av program som ingår i FASIT följer en viss standard som historiskt grundar sig på de SAS-versioner som endast tillät 8 positioner för dataset. Denna namnstandard gäller även idag enligt nedan.

Den första bokstaven är alltid ett "P" för att indikera att det rör sig om ett program. Den andra bokstaven beskriver för vilket urval programmet är avsett för, "G" innebär gemensamt program för alla urval, "M" för MSTAR-urvalet och "S" för STAR-urvalet. Tredje och fjärde positionen i registernamnet anger fr.o.m. vilket år programmet är avsett att användas. "xx" innebär att programmet gäller för alla år. Femte och sjätte bokstaven beskriver programmet, t.ex. "AP" för ålderspensioner, "SK" för skatter. De två sista positionerna anger vilket år programmets urval grundar sig på.

Exempel: PGxxFP16, PGxxBT16.

3.2 Parametrar (PGxxPA16)

I denna modul sätts värden på olika parametrar som senare används i de övriga modulerna. Det rör sig om t.ex. ersättningsnivåer och gränsvärden för de olika transfereringssystemen och olika skattesatser.

I den enklaste varianten av reformsimulering är det här ändringar görs. Det kan t.ex. röra sig om en förändring av ersättningsgraden för

föräldrapenning, skattesatsen för statlig inkomstskatt eller en förändring av grundbeloppet för barnbidrag.

I modulen används information från framskrivningsarket "Framskrivning av FASIT 2016.xls".

Det finns ett avsnitt för varje simuleringsmodul där alla parametrar som används i den aktuella modulen anges. För att hitta parametrar för ett specifikt område kan man söka efter modulnamnet där området simuleras.

För områden där reglerna ändrats mellan de olika simuleringsåren anges olika värden för respektive år. Man kan därmed få en bra överblick av regeländringar från detta program.

3.3 Inkomstframskrivningar (PGxxIF16)

Här görs framskrivningar av diverse inkomster till det modellår som angetts i styrprogrammet.

De allra flesta variablerna skrivs fram med parametrar som hämtas från framskrivningsarket (se avsnitt 4).

Vissa variabler, där vi inte har någon information om utvecklingen, skrivs fram med parametern 1,0. Dessa variabler skrivs därmed inte fram, men de finns ändå med i programmet för att det ska vara enkelt för en användare att själv lägga in en framskrivning.

För vissa variabler anges framskrivningskoefficienten direkt i programmet. Det gäller Timlöneutveckling två år tillbaka i tiden (TTJU) och Medelpoäng för änkepension (BAEMP).

3.4 Efterlevandepensioner (PGxxEF16)

I modulen simuleras följande områden:

- Änkepension
  - Inkomstdel -PAENKP
  - Tillägg -PIGRAE, PINKPAE
  - Garantidel -PTILLPAE
  - Garantidel -PGARAE
- Omställningspension
  - Inkomstdel -POMSTP
  - Garantidel -PIGROP
  - Garantidel -PGAROP
- Förlängd omställningspension
  - Inkomstdel -PFOMSTP
  - Garantidel -PIGRFOP, PUFOPFPB, PFOPTPB
  - Garantidel -PGARFOP
- Barnpension, skattepliktig
  - Tillägg -PBARNSK
  - Inkomstgrundande -PTILLBP, PTILLBPB
- Barnpension, skattefri -PBARNSF
- Efterlevandestöd till barn -PEFLEVB
- Vårdbidrag, skattepliktig -TVARD
- Vårdbidrag, skattefri -IVARD
- Ferievårdbidrag -TFVARD

- Handikappersättning -IHKAP
- Daghandikappersättning -IHKAPDG

3.4.1 Inledning

Efterlevandepension har funnits i Sverige under många år. Den första lagen inom området började gälla 1937 och gällde bidrag till barn som hade förlorat någon förälder. En särskild lag om änkepension finns sedan 1946 års lag om folkpensionering.

Fram till 1990 betalades efterlevandepension ut i form av änkepension till efterlevande kvinnor och i form av barnpension till efterlevande barn. Män kunde inte få någon efterlevandepension.

Sedan dess har en omfattande utveckling skett. Från och med den 1 januari 1990 infördes reformerade regler för efterlevandepension. Genom de nya reglerna förstärktes barnpensionerna. Ersättningarna till vuxna efterlevande gjordes könsjämlika, d.v.s. de betalas ut till både efterlevande kvinnor och män. Ersättningarna till vuxna blev också mer tidsbegränsade och behovsriktade än tidigare.

De nya ersättningarna till efterlevande som infördes 1990 var omställningspension, förlängd omställningspension och särskild efterlevandepension. I samband med denna reformering av efterlevandepensionen beslutades även om omfattande övergångsregler. Av dessa följer att de tidigare reglerna, d.v.s. reglerna som gällde före den 1 januari 1990, om änkepension även skulle gälla vid dödsfall 1990 eller senare för vissa efterlevande kvinnor.

Från och med år 2003 blev det nödvändigt med nya regler inom området till följd av att förändringarna inom ålderspensionssystemet och förändringarna inom sjuk- och aktivitetsersättning.

Bestämmelserna om efterlevandepension och efterlevandestöd som trädde i kraft den 1 januari 2003 finns i den upphävda lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn (EPL) och i lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn (EPLP) till och med december 2010.

Från och med den 1 januari 2011 finns motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken (2010:110) avdelning F (kap 75-92), "Förmåner till efterlevande". Det finns också aktuella bestämmelser i lagen om införande av socialförsäkringsbalken (2010:110), SFBP.

3.4.1.1 Regler änkepension

Har en kvinnas make avlidit och de var gifta innan 1990 kan hon vara berättigad till änkepension. Änkepensionen ska täcka en viss del av den inkomst som maken bidrog med. Lagen avskaffades i princip 1990, vilket innebär att en kvinna kan ha rätt till änkepension om hon varit gift med den avlidne maken före lagen ändrades. Det finns

ingen motsvarande ersättning för män, de kan däremot få omställningspension.

Vilka krav som ställs för änkepension och hur den beräknas beror på vilket år kvinnan är född.

3.4.1.1.1 Kvinnor födda 1929 eller tidigare

Kvinnor födda 1929 eller tidigare kan få änkepension om de var gifta med mannen före 1990 och var gift vid dödfallet.

Änkepensionen är 40 procent av mannens tilläggspension.

3.4.1.1.2 Kvinnor födda 1930-1944

Kvinnor födda 1930-1944 kan få änkepension om man var gift med mannen före 1990, var gift vid dödsfallet, äktenskapet varat minst fem år och ingåtts senast den dag mannen fyllde 60 år eller om de har barn tillsammans. Tidigare kunde man också få garantipension till änkepension om man hade barn under 16 år vid dödsfallet men detta villkor kan numera inte vara giltigt.

Änkepension till den som inte har fyllt 65 år består av två delar:

- Änkepension som baseras på den avlidnes tilläggspension
- Änkepension som motsvarar tidigare folkpension, det s.k. 90-procentstillägget

Änkepensionen är 40 procent av mannens tilläggspension alternativt 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Har man inte fyllt 65 år tillkommer 90-procentstillägget som är 0,9 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet avser det som gällde det år mannen avled. Från och med 65 år försvinner 90-procentstillägget och ersättningen beräknas enbart på den avlidnes tilläggspension. Tillägget betalas ut i förhållande till hur många år med pensionspoäng som mannen hade. Om änkan inte har barn under 16 år och inte heller har fyllt 50 år minskas denna del av änkepensionen med en 15-del för varje år som änkan är yngre än 50 år.

Vid 65-års ålder samordnas änkepensionen med den inkomstgrundade ålderspensionen. Man har dock rätt till så stor änkepension att den tillsammans med ålderspensionen motsvarar en viss andel av summan av den egna inkomstgrundade ålderspensionen och mannens tilläggspension. Andelen är som mest 60 procent om kvinnan är född 1930 och som lägst 50 procent om kvinnan är född 1935-1944.

Änkepensionen räknas fram med följsamhetsindex. Dock gäller inte reglerna om automatisk balansering.

Garantipension till änkepension kan inte uppbäras av kvinnor födda före 1945 eftersom de är över 65 år.

3.4.1.1.3 Kvinnor födda 1945 eller senare

Kvinnor födda 1945 eller senare kan få änkepension om man var gift med mannen före 1990 och oavbrutet fram till dödsfallet, äktenskapet varat minst fem år och ingåtts senast den dag mannen fyllde 60 år eller om de har barn tillsammans.

I första hand gäller reglerna för omställningspension och finns rätt till änkepension betalas sådan ut till den del som överstiger omställningspensionen.

Änkepension till den som inte har fyllt 65 år består av två delar:

- Änkepension som baseras på de pensionspoäng som den avlidne tjänat in t.o.m. år 1989
- Änkepension som motsvarar tidigare folkpension, det s.k. 90-procentstillägget

Änkepensionen är 40 procent av mannens tilläggspension alternativt 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. För att ha rätt till 90-procentstillägget krävs att man är yngre än 65 år samtidigt som att man bor med barn under 16 år som man har vårdnaden alternativt att man var 36 år eller äldre då mannen avled samtidigt som man varit gift i minst 5 år. Tillägget betalas ut i förhållande till hur många år med pensionspoäng som mannen hade. Om änkan inte har barn under 16 år och inte heller har fyllt 50 år minskas denna del av änkepensionen med en 15-del för varje år som änkan är yngre än 50 år.

Vid 65 års ålder samordnas änkepensionen med den inkomstgrundade ålderspensionen krona för krona.

Garantipension till änkepension kan endast ges om dödsfallet inträffat 2002 eller tidigare.

3.4.1.2 Regler omställningspension

De som är yngre än 65 år och om maka eller make avlider kan vara berättigade till s.k. omställningspension. Får man låg eller ingen omställningspension kan man också ha rätt till garantipension av omställningspension.

Omställningspensionen är en ersättning för en del av den försörjning som maka eller make bidrog med till det gemensamma hemmet.

För att kunna få omställningspension måste man vara yngre än 65 år och ha bott tillsammans med make/maka vid dödsfallet. Man ska också vid dödsfallet uppfylla en av punkterna:

- Bott tillsammans med barn under 18 år som båda eller någon har vårdnaden om
- Bott tillsammans med make/maka utan avbrott under de senaste fem åren

De som är sambo räknas som efterlevande make eller maka om de:

- Har eller har haft barn tillsammans
- Väntade gemensamt barn vid dödsfallet
- Tidigare har varit gifta eller registrerade partner

Man får alltså inte omställningspension enbart om man bor tillsammans med den avlidne.

Omställningspensionen motsvarar 55 procent av den avlidnes antagna inkomstpension. I den antagna inkomstpensionen ingår det som den avlidne tjänat in fram till sin död men även den pension som antas ha kunnat tjänas in från dödsfallet fram till 65 års ålder.

Man får omställningspension i tolv månader eller fram till månaden man fyller 65 år.

3.4.1.2.1 Förlängd omställningspension

Har man vårdnaden om ett barn som man bor tillsammans med vid dödsfallet kan man få förlängd omställningspension.

Är barnet under tolv år får man förlängd omställningspension till och med den månad det yngsta barn fyller tolv år. Har barnet fyllt tolv år får man tolv månaders förlängd omställningspension. Fyller barnet 18 år innan tolv månadersperioden får man förlängd omställningspension till barnets 18 års månad. Den förlängda omställningspensionen upphör om man fyller 65 år alternativt om man gifter om sig.

3.4.1.2.2 Garantipension

Garantipensionen är ett grundskydd som fungerar som en utfyllnad till omställningspensionen. Är din omställningspension lägre än 2,13 prisbasbelopp kan man få garantipension som ett komplement till omställningspensionen.

Man får full garantipension om make/maka bott i Sverige i hela sitt liv. Då räknas det att han eller hon hade 40 år som försäkringstid i Sverige. Man får garantipensionen lika länge som omställningspensionen och den förlängda omställningspensionen.

Bor du i Sverige, i ett annat EU/EES-land, i Schweiz och i vissa fall i Kanada kan du ha rätt till garantipension.

3.4.1.3 Regler barnpension

De som är barn och har en förälder som avlidit kan få barnpension som ett ekonomiskt stöd. Barnpensionen ersätter en del av den försörjning som den avlidna föräldern bidrog med. Får man en låg eller ingen barnpension kan man även få efterlevandestöd till barn.

Har man fyllt 18 år och har en förälder som avlidit kan man få barnpension om man studerar på grundskola, gymnasieskola eller motsvarande. Man kan få barnpension som längst till och med juni det år som man fyller 20 år.

Den barnpension som man får beräknas på den avlidna föräldrarnas allmänna pension, som är den antagna inkomstpensionen. I den antagna inkomstpensionen ingår den pension som föräldern har tjänat in fram till dödsfallet. Ofta ingår även den pension föräldern antas ha kunnat tjäna in från dödsfallet fram till 65 års ålder.

Om det finns syskon som också får barnpension får de alltid lika stor del av den antagna inkomstpensionen från föräldern. Hur stor den delen blir beror på hur många syskon det är och yngsta syskonets ålder:

- Är barnet yngre än 12 år och inte har några syskon får det 35 procent av föräldrarnas antagna inkomstpension i barnpension.
- Har barnet fyllt 12 år och inte har några syskon får det 30 procent i barnpension.
- Är det flera syskon och det yngsta syskonet är under 12 år får det yngsta syskonet 35 procent i barnpension. För de andra syskonen läggs det till 25 procent per barn. Oavsett hur många syskon det är delas det sammanlagda beloppet lika mellan dem.

Detsamma gäller om båda föräldrarna är avlidna oavsett hur gamla barnen är.

Syskonens barnpensioner får tillsammans bli högst 100 procent av den avlidne föräldrarnas antagna inkomstpension. Finns det även en vuxen som har omställningspension eller änkepension får barnpensionerna tillsammans bli högst 80 procent.

3.4.1.3.1 Efterlevandestöd

Efterlevandestöd till barn är ett grundskydd för de som är under 18 år som får låg eller ingen barnpension. Det garanterar att man får barnpension och efterlevandestöd som tillsammans blir lägst 0,4 prisbasbelopp. Efterlevandestöd kan man få lika länge som barnpension.

3.4.1.4 Regler vårdbidrag

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning kan vara berättigad till vårdbidrag om barnet p.g.a. sjukdom eller funktionsnedsättning behöver särskild tillsyn och vård under minst sex månader.

Man tar också hänsyn till vilka merkostnader som man eventuellt har. Ersättningen kan också lämnas enbart för de merkostnader man har i och med barnets sjukdom/funktionshinder. Vårdbidrag för merkostnader är skattefritt och kan uppgå till 0,36 eller 0,625 prisbasbelopp.

Man kan få vårdbidrag t.o.m. juni månad det år barnet fyller 19 år. Om vårdnadshavarna är överens kan de dela på vårdbidraget.

Om barnet vårdas på någon institution kan ett ferievårdbidrag betalas ut de dagar som barnet bor hemma.

Vårdbidragets storlek är beroende av hur mycket vård och tillsyn barnet behöver och storleken på merkostnaderna. Vårdbidraget lämnas som helt, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$. Ett helt vårdbidrag motsvarar 2,5 prisbasbelopp, $\frac{3}{4}$ motsvarar 1,875 prisbasbelopp, o.s.v. Denna del av vårdbidraget är skattepliktigt.

Bestämmelserna om vårdbidrag finns huvudsakligen i socialförsäkringsbalken (2010:110) avdelning B, kapitel 22.

3.4.1.5 Regler handikappersättning

Man kan vara berättigad till handikappersättning om funktionsförmågan är nedsatt och är bestående under en längre tid.

Man kan få ersättningen fr.o.m. juli månad det år man fyller 19 år och funktionsnedsättningen ska ha inträffat innan man blev 65 år. För att få ersättningen ska man:

- Behöva mer tidskrävande hjälp med den dagliga livsföringen p.g.a. funktionsnedsättningen eller,
- Behöva fortlöpande hjälp för att kunna förvärvsarbeta eller studera eller,
- Ha stora merutgifter p.g.a. funktionsnedsättningen.

Handikappersättningen är skattefri och uppgår till 0,69, 0,53 eller 0,36 av prisbasbeloppet.

Bestämmelserna om handikappersättning finns huvudsakligen i socialförsäkringsbalken (2010:110) avdelning D, kapitel 50.

3.4.2 Framskrivning

Efterlevandepensioner skrivs fram med hjälp av olika tekniker. För att fånga strukturella förändringar används kalibrering av vikter och för att fånga de ekonomiska framskrivningarna används utvecklingen av prisbasbeloppet och följsamhetsindex.

3.4.2.1 Strukturell framskrivning

Eftersom antal personer med änkepension blir färre och färre över tid hanteras detta i kalibreringen av vikter. Det som kalibreras är antal personer med inkomstgrundad änkepension.

3.4.2.2 Ekonomisk framskrivning

De medelpoäng som ligger till grund för inkomstgrundad änkepension skrivs fram med utvecklingen av änkedmedelpoäng. Framskrivningskoefficienterna bygger på den genomsnittliga änkedmedelpoängen för varje år fr.o.m. 1991. Detta sker i IF-modulen.

Underlaget för inkomstdelen i omställningspensionen skrivs fram med följsamhetsindex. Detta sker i EP-modulen.

Den övriga ekonomiska framskrivningen baseras på utvecklingen av prisbasbeloppet.

3.4.3 Simulering av änkepension, PAENKP

3.4.3.1 Inkomstdel, -PINKPAE, PTILLPAE, PIGRAE

Den inkomstgrundade änkepension simuleras för de individer som har medelpoäng (BAEMP) från änkepensionen. Beräkning görs genom att multiplicera koefficienten 0,6 (XAETPKOF) med prisbasbeloppet och aktuell procentsats för änkepension (BAETPPR), 0,35 eller 0,40. Detta multipliceras vidare med antal medelpoäng (BAEMP) och antal intjänande år för full änkepension (BAET/BAEN).

Inkomstdelen (PINKPAE) minskas sedan med ett eventuellt underlagsbelopp för samordning med ålderspensionen (ZAESUAP).

Tillägget till inkomstgrundad änkepension (PTILLPAE) simuleras för de individer som är 65 år eller yngre och som har medelpoäng (BAEMP). Beräkningen görs genom att multiplicera koefficienten 0,9 (XAEFPKOF) med prisbasbeloppet och antal år änkan är yngre än 50 år (BAEP15D/15). Om individen är 65 år divideras tillägget med två.

Slutligen summeras de två inkomstkomponenterna (PINKPAE och PTILLPAE) till inkomstgrundad änkepension (PIGRAE).

3.4.3.2 Garantidel, -PGARAE

Garantidelen av änkepension simuleras för de där det skett en utbetalning av garantipension. Beräkningen utgår med koefficienten 2,15 (XGAPKAE1) prisbasbelopp om maken avlidit före 2003 alternativt koefficienten 2,13 (XGAPKAE2) om maken avlidit efter 2002. Summan multipliceras sedan med andel försäkringstid i Sverige (BAETGP/BAENGP).

Därefter reduceras garantidelen med två belopp:

- det minsta av 1,49 (XGAPGRAE) prisbasbelopp och inkomst- plus tilläggsdelen av änkepensionen (PINKPAE och PTILLPAE)
- den delen av inkomst- plus tilläggsdelen av änkepensionen som överstiger 1,49 (XGAPGRAE) prisbasbelopp multiplicerat med 0,40 (XGAPRAE1 (avliden före 2003)) eller 1,00 (XGAPRAE2 (avliden efter 2002))

En summering av de två ovanstående delarna (PIGRAE och PGARAE) ger den totala änkepensionen (PAENKP).

3.4.4 Simulering av omställningspension

3.4.4.1 Omställningspension, POMSTP

3.4.4.1.1 Inkomstdel, -PIGROP

Underlaget för omställningspensionen (ZEPUOP) multipliceras med 0,55 (XOPTPKO). Summan räknas sedan om till ett månadsbelopp för att därefter multipliceras med antal månader med omställningspension (BMANOP).

3.4.4.1.2 Garantidel, -PGAROP

Först räknas den maximala garantiersättningen fram med 2,13 (XGAPKOP2) prisbasbelopp multiplicerat med andel försäkringstid i Sverige (BEPTGP/BEPNGP). Därefter reduceras den maximala ersättningen med inkomstdelen av omställningspensionen (PIGRUP). Den återstående delen utgör garantipensionen av omställningspension (PGAROP). Summan räknas om till ett månadsbelopp som sedan multipliceras med antal månader med omställningspension (BMANOP).

Slutligen summeras inkomst- och garantidelen och bildar total omställningspension (POMST).

3.4.4.2 Förlängd omställningspension, PFOMSTP

3.4.4.2.1 Inkomstdel, -PUFOPFPB, PFOPTPB, PIGRFOP

För de där dödsfallet inträffade före 2003 räknas inkomstdelen av förlängd omställningspension (PUFOPFPB) ut genom 0,90 (XOPFPKOF) prisbasbelopp korrigerat med andel försäkringstid i Sverige (BEPTGP/BEPNGP).

Därefter sker en beräkning (PFOPTPB) där underlaget för förlängd omställningspensionen (ZEPUFOP) används. För de där dödsfallet inträffade före 2003 multipliceras underlaget med BOPTPPR. För de där dödsfallet inträffade efter 2002 multipliceras underlaget med 0,55 (XOPTPKO).

Slutligen summeras beräkningarna till den totala inkomstdelen (PIGRFOP).

3.4.4.2.2 Garantidel, -PGARFOP

Först räknas den maximala garantiersättningen fram med 2,13 (XGAPKOP2) prisbasbelopp multiplicerat med andel försäkringstid i Sverige (BEPTGP/BEPNGP). Är personen avliden före 2003 används istället koefficienten 2,15 (XGAPKOP1). Därefter reduceras garantidelen med två belopp:

- det minsta av 1,49 (XGAPGRUP) prisbasbelopp och den inkomstbaserade delen av förlängd omställningspension.
- den delen av den inkomstbaserade förlängda omställningspensionen som överstiger 1,49 (XGAPGRUP) prisbasbelopp multiplicerat med 0,40 (XGAPROP1 (avliden före 2003)) eller 1,00 (XGAPROP1 (avliden efter 2002)).

Slutligen räknas samtliga belopp om med antal månader med förlängd omställningspension (BMANFOP) och därefter summeras inkomst- och garantidelen och bildar total omställningspension (PFOMST).

3.4.5 **Simulering av barnpension**

3.4.5.1 *Tillägg, -PTILLBP, PTILLPBP (vårdnadshavare avliden före 2003)*

Tillägg till barnpension beräknas genom att 0,25 (XBPTIKOF) prisbasbelopp multipliceras med antal avlidna föräldrar (BBPTYF) samt med andel försäkringstid i Sverige (BEPTGP/BEPNGP).

Tilläggs pensionen till barnpension (PTILLPB1) beräknas genom att 0,60 (XBPTPKOF) multipliceras med inkomstunderlaget för efterlevandepension (ZEPUBP1). Därefter tas hänsyn till den andel av vårdnadshavarens underlag som individen är berättigad till (BBPTPPR1) (i normalfallet 35 eller 40 procent). Därefter sker en korrigering med andel försäkringstid i Sverige (BEPTGP/BEPNGP).

Om summan av PTILLBP och PTILLPB1 är mindre än 0,40 prisbasbelopp justeras tillägget (PTILLBP) till 0,40 prisbasbelopp minus tilläggs pensionen (PTILLPB1).

3.4.5.2 *Inkomstgrundande, -PINKGRBP (vårdnadshavare avliden efter 2002)*

Beräkning för inkomstgrundad barnpension för de som är avlidna efter 2002 sätts genom att multiplicera vårdnadshavarens underlag med den andel som individen är berättigad till (BBPTPPR1).

3.4.5.3 *Efterlevandestöd till barn, -PEFLEVB*

För att beräkningen ska ske krävs att individen har någon utbetalning av efterlevandestöd till barn samt att den beräknade barnpensionen är mindre än 0,40 (XBPGRKOF) prisbasbelopp. Efterlevandestödet beräknas genom att från 0,40 (XBPGRKOF) prisbasbelopp dra bort den beräknade barnpensionen.

3.4.5.4 *Barnpension, skattefri, -PBARNSF*

Barnpension är skattefri upp till 0,40 prisbasbelopp.

3.4.5.5 *Barnpension, skattepliktig, -PBARNSK*

För att skapa skattepliktig barnpension (PBARNSK) summeras först inkomstgrundad barnpension (PINKGRBP) och tilläggs pension till barnpension (PTILLBP och PTILLPBP). Därefter tas den skattefria delen bort (PBARNSF) och det som återstår är den slutgiltiga skattepliktiga barnpensionen.

3.4.6 **Simulering av vårdbidrag**

3.4.6.1 *Vårdbidrag, skattefri, -IVARD*

För de som någon omfattning av vårdbidrag (BANTVB) beräknas den skattefria delen (IVARD) som omfattningen (BSKFVB) multiplicerat med prisbasbeloppet.

3.4.6.2 *Vårdbidrag, skattepliktig, -TVARD*

För de som någon omfattning av vårdbidrag (BANTVB) beräknas den skattepliktiga delen av vårdbidraget som 2,50 (XVBHEL) prisbasbelopp multiplicerat med omfattningen (BANTVB). Delas vårdbidraget mellan vårdnadshavare så halveras det (BVBDEL). Därefter görs en omräkning till månadsnivå multiplicerat med antal månader med vårdbidrag (BMANVB). Slutligen dras den skattefria delen av vårdbidraget bort och återstående belopp utgör det skattepliktiga vårdbidraget (TVARD).

3.4.6.3 *Ferievårdbidrag, -TFVARD*

Om det finns underlag för ferievårdbidrag beräknas först en dagersättning som 2,50 (XVBHEL) prisbasbelopp multiplicerat med omfattningen (BANTFVB) dividerat 360. Därefter multipliceras dagersättningen med antal dagar med ferievårdbidrag (BDAGFVB).

3.4.7 **Simulering av handikappersättning**

3.4.7.1 *Handikappersättning, -IHKAP*

För de som någon omfattning av handikappersättning (BHEPA) beräknas ersättningen som omfattningen (BHEPA) multiplicerat med prisbasbeloppet.

3.4.7.2 *Daghandikappersättning, -IHKAPDG*

För de som har mottagit någon daghandikappersättning (IHKAPDG) beräknas först omfattningen (BHEPA) multiplicerat med prisbasbeloppet. Därefter räknas en dagersättning fram genom att dividera med 360 och slutligen multipliceras dagersättningen med antal dagar med daghandikappersättning (BHKAPDG).

3.5 **Ålderspensioner (PGxxAP16)**

I modulen simuleras följande områden:

- Tilläggs pension -PATPBP
  - Folkpension -PUAAFPB
  - Folkpensionstillägg -PATPTILL
  - ATP baserad tilläggs pension -PAATPB
  - Pensionstillskott -PAAPTSB
- Inkomst pension -PINKP
- Premi epension -PPREPEG
- Garantipension -PGARP

3.5.1 **Inledning**

Beroende på födelseår omfattas man av olika ålderspensionssystem. Födda 1937 eller tidigare omfattas av det gamla systemet, födda 1954 eller senare omfattas av det nya systemet och födda 1938-1953 omfattas av både det nya och gamla systemet.

Befintliga regler för ålderspensionssystemet gäller fr.o.m. 1 januari 2003.

I FASIT är ålderspensionen programmerad efter de vägledningar som Pensionsmyndigheten (tidigare Försäkringskassan) ger ut.

Finansieringsmässigt är inkomstpensionen och tilläggspensionen pensioner inom ett så kallat fördelningssystem (55 kap 2 § SFB). Det innebär att de avgifter som ett visst år betalas av den förvärvsarbeteande befolkningen, mer eller mindre direkt används till samma års pensionsutbetalningar. De fonder som ändå finns i fördelningssystemet, Första-Fjärde AP-fonderna, är så kallade buffertfonder. Kapitalen i buffertfonderna motsvarar bara en mindre del av det pensionsåtagande som finns i fördelningssystemet. Även Sjätte AP-fonden ingår bland pensionssystemets tillgångar. Premiépensionen är däremot ett fonderat system där avgifterna sparas i fonder.

Den tidigaste tidpunkt från vilken inkomstgrundad pension kan betalas ut, är den månad personen fyller 61 år. Den som har rätt till inkomstgrundad pension och väntar med att göra sitt pensionsuttag får nästan alltid en allt högre pension ju längre uttaget skjuts upp. Garantipension kan betalas ut först från 65 års ålder.

Inom olika transfereringssystem värdesäkras värdet av transfereringen genom att köpkraften år från år ska behålls oförändrad. I pensionssystemet används följsamhetsindexering som innebär att pensionen förändras med den allmänna inkomstutvecklingen, uttryckt som ett inkomstindex, och sedan minskas med 1,6 procent. Tilläggspensionens konstruktion är sådan att prisbasbeloppet används i inledningskedet av beräkningen varefter följsamhetsindexering tar vid. Garantipensionen påverkas av prisbasbeloppet men även denna pension kan även påverkas av följsamhetsindexeringen. Detta följer av reglerna om beräkningsunderlaget för garantipensionen, eftersom det i beräkningsunderlaget kan ingå både pensioner som värdesäkras med prisbasbeloppet och följsamhetsindexerade pensioner. Den särskilda tilläggsförmånen särskilt pensionstillägg beräknas helt utifrån prisbasbeloppet.

Den som söker pension kan ansöka om att ta ut hela pensionen eller delar av den, nämligen valfritt antal fjärdedelar. En pensionstagare kan också obegränsat välja att öka eller minska uttagsnivån genom hela sitt pensionärliv. Ökningar och minskningar påverkar den framtida pensionen, genom att pensionen blir mindre eller större.

En annan möjlighet att förfoga över sin pension, är att ta ut premiépension utan att ta ut inkomst- och tilläggspension eller vice versa. Uttagen av tilläggspension och inkomstpension måste däremot följas åt både vad avser uttagsperioder och nivåer.

3.5.2 Framskrivning

Eftersom FASIT är en statisk mikrosimuleringsmodell hanteras inte några beteendeförändringar till följd av ändrade regler eller dylikt.

Att den är statisk innebär också att vi inte förändrar individens karaktäristika, en individ som är 65 år grundåret är också 65 år $t+3$. Detta innebär att vi inte har något inflöde av individer som blir pensionärer i framskrivningen. Däremot hanteras överflyttningen från det gamla till det nya pensionssystemet i framskrivningen.

För att simulera de olika pensionsformerna korrekt för respektive simuleringsår kan man säga att FASIT skriver fram pensionerna i tre steg:

1. Förändringar av befolkningsstrukturen vilket hanteras genom kalibrering av vikter.
2. Förändring av inkomstpensionens pensionsbehållning och tilläggspensionens medelpoäng och medelintjänandeår.
3. Förändring av den utbetalda pensionen till följd av den årliga omräkningen av pensionens storlek.

3.5.2.1 *Befolkningsstruktur*

För att fånga förändringar i antal personer som omfattas av olika transfereringar sker en kalibrering av uppräkningsvikterna. Kalibreringen bygger på att de strukturella förändringarna inom olika områden antingen redan är kända eller att det finns prognoser på hur förändringarna kommer se ut. Vad gäller ålderspension sker ingen kalibrering på antal personer med de olika allmänna pensionsformerna. Däremot sker en kalibrering på befolkningsstrukturen för att fånga förväntat antal män och kvinnor inom olika åldersgrupper. De åldersgrupper som är aktuella inom pensionsområdet är 65-69, 70-74, 75-79, 80-84 och 84 år och äldre. På detta sätt hanterar modellen ett ökat eller minskat inflöde av personer över 65 år och därmed antalet individer som erhåller ålderspension.

3.5.2.2 *Underlagssummor*

I IF-modulen sker en framskrivning som syftar till att fånga förändringen av inkomstpensionens pensionsbehållning samt tilläggspensionens förändring av medelpoäng och medelintjänandeår.

3.5.2.2.1 *Tilläggspension*

Den första delen i framskrivningen av tilläggspensionerna består i att medelpoängen och medelintjänandeår kvotas upp genom att könsuppdelad medelpoäng och medelintjänandeår tas fram för varje kohort. Om 70-åriga kvinnor har en medelpoäng på 3,45 och 69-åriga kvinnor 3,53 grundåret appliceras kvoten $3,53/3,45$ vid framskrivning år $t+1$. Idén med detta är att de 70-åriga kvinnorna ska representera de som är 70 år $t+1$ och därmed ha haft möjlighet att arbeta in en något högre medelpoäng.

Del två hanterar att det krävs olika antal medelintjänandeår beroende på när man är född för att få full tilläggspension. Är man född 1924

eller senare krävs det 30 år men är man född 1914 eller tidigare behövs det 20 år. För de som är födda de mellanliggande åren behövs 20 år plus det antal år som är över 1914. För de som är född 1915 krävs 21 år, för de som är född 1916 krävs 22 år o.s.v. Del två i framskrivningen lägger till ett medelintjänandeår för varje ytterligare framskrivningsår för de som är födda mellan 1915 och 1923 för att hantera detta.

I del tre i framskrivningen av tilläggspensionen i IF-modulen hantearas begränsningen av antal medelpoäng (max 6,5) och antal medelintjänandeår (max 30). Enligt ovan sker en framskrivning av medelpoängen/medelintjänandeår. Denna framskrivning sker oavsett vilken medelpoäng/medelintjänandeår individen har. Detta ger att om en individ har en hög medelpoäng eller ligger på maxpoängen (6,5) så kan individen få mer än 6,5 medelpoäng vid framskrivningen. Det samma gäller också för medelintjänandeår. Eftersom alla poäng/år som ligger över gränserna tas bort i AP-modulen kompenseras "kapningen" som sker i AP-modulen. Kompenseringen sker genom att alla som har tilläggspension tilldelas koefficienten 2,59 för medelpoäng och 0,82 för medelintjänandeår för varje framskrivningsår. Den individen som exempelvis har 4,5 medelpoäng grundåret tilldelas $4,5 * 1,0259 * 1,0259 * 1,0259 = 4,86$ medelpoäng simuleringsår $t+3$.

3.5.2.2.2 Inkomstpension

Alla individers inkomstpensionsbehållning skrivs fram, sedan begränsas vilka som får en simulerad inkomstpension i AP-modulen. Tanken med framskrivningen i IF-modulen är att den individ som år t är 66 år ska representera en individ som är 66 år $t+1$. Tanken är då inte att den "nya" 66-åringen ska ha haft möjligt att tjäna in ytterligare ett års pensionsbehållning, däremot ska den "nya" 66-åringen ha tjänat in sin pensionsbehållning ett år senare. För att i någon mån fånga in detta används förändringen i följsamhetsindex.

3.5.2.2.3 Premiepension

Ungefär samma princip som för utvecklingen av inkomstpensionsbehållningen tillämpas för premiepensionsbehållningen. Här används dock utvecklingen av inkomstindex istället för följsamhetsindex för att räkna fram behållningen. Utöver denna framskrivning skrivs premiepensionsbehållning fram med två ytterligare faktorer. För varje ytterligare år som individen har haft möjlighet att sätta av till premiepensionen ökas behållningen med ytterligare en årsandel relativt när avsättningen till premiepensionssystemet startade (1995). Utöver detta läggs det till andelen $1/20$ för varje ytterligare simuleringsår eftersom varje ny födelseårgång har en så mycket större del i premiepensionssystemet.

3.5.2.3 *Utbetald pension*

En tredje del i framskrivning av pensionerna utgörs av den framskrivning som sker i AP-modulen. Här hanteras framskrivningen med företrädesvis prisbasbelopp och följsamhetsindex. Denna framskrivning förklaras mer ingående under respektive pensionsform.

3.5.3 **Tilläggspension**

Tilläggspensionen är en del av den allmänna pensionen och den har ersatt ATP som fanns i det gamla pensionssystemet. För de som är födda 1937 eller tidigare består den allmänna pensionen av tilläggspension och eventuellt garantipension och för de som är födda 1938-1953 består pensionen delvis av tilläggspension.

Tilläggspensionen är en inkomstgrundad pension som baseras på pensionspoäng man fått under de yrkesverksamma åren.

De som är födda under perioden 1938-1953 får tilläggspension som en del av den allmänna pensionen. De som är födda 1938 får 16/20-delar enligt tilläggspension och 4/20-delar enligt inkomstpension. De som är födda 1953 får 1/20-del enligt tilläggspension och 19/20-delar enligt inkomstpension. För att man ska ha rätt till tilläggspension krävs tre år med pensionspoäng.

Tilläggspension är en inkomstgrundad pension som baseras på de pensionspoäng som tillgodoräknats. Pensionen består av två delar, en del som motsvarar:

1. allmän tilläggspension (ATP) enligt reglerna i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) före den 1 januari 2003.
2. den folkpension som, enligt reglerna i den upphävda AFL före den 1 januari 2003, grundades på antal år med pensionspoäng.

Pensionspoängen grundas på de pensionsgrundande inkomsterna och används för att beräkna tilläggspensionen. Pensionspoängens värde följer prisutvecklingen i samhället.

Man får inte tillgodoräkna sig några pensionspoäng från det år man fyller 65 år utan de inkomsterna förs istället till inkomst- och premiepensionssystemet.

Pensionspoängen beräknas enligt formel:
(pensionsgrundande inkomst - det förhöjda prisbasbeloppet)/ det förhöjda prisbasbeloppet.

Reglerna om tilläggspension finns i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. För tid före 2011 gäller äldre bestämmelser.

3.5.3.1 *Simulering av tilläggspension*

3.5.3.1.1 Folkpension, -PUAAFPB

Folkpension i form av ålderspension betalas inte ut från och med den 1 januari 2003. Däremot ingår pensionen i beräkningen av garantipensionen och av den anledningen beskrivs beräkningen här.

Folkpensionen beräknas genom att multiplicera prisbasbeloppet med 0,96 (XAFPkof1) för ogifta och 0,785 (XAFPkof2) för gifta. I beräkningen av underlaget för garantipension tas sedan hänsyn till antal bosättningsår i Sverige, BTPET/BTPEN.

3.5.3.1.2 Folkpensionstillägg, -PATPTILL

Folkpensionstillägget är, tillsammans med ATP, en av de två delarna av tilläggspensionen. Folkpensionstillägget räknas ut med hjälp av samma parametrar som för folkpensionen, d.v.s. 0,96 (XAFPkof1) för ogifta och 0,785 (XAFPkof2) för gifta. Dessa parametrar multipliceras med antal bosättningsår i Sverige (BTPET/BTPEN) och prisbasbeloppet. Det prisbasbelopp som parametrarna multipliceras med är det prisbasbelopp som gällde det år individen var 65 år. Folkpensionstillägget det år individen var 65 år räknas sedan fram med följsamhetsindex till aktuellt simuleringsår.

3.5.3.1.3 ATP-baserad tilläggspension, -PAATPB

Vid beräkningen av ATP-baserad tilläggspension görs först en framskrivning av antal medelintjänandepoäng (BTPEM) och intjänandeår (BTPET). Denna framskrivning beskrivs i avsnitt 3.5.2.2.

Därefter räknas ATP-delen av tilläggspensionen fram genom att utgå från prisbasbeloppet det år individen var 65 år multiplicerat med 0,6 (XTPkof) multiplicerat med medelintjänandepoäng (BTPEMP) multiplicerat med intjänandeår (BTPET/BTPEN). Efter denna beräkning räknas ATP-delen fram med följsamhetsindex (XFINDEX).

3.5.3.1.4 Pensionstillskott, -PAAPTSB

På motsvarande sätt som för folkpension beräknas ett pensionstillskott som används i beräkningarna av underlaget för garantipension. Pensionstillskottet beräknas genom att parametern 0,569 (XPTskof) multipliceras med prisbasbeloppet. Eftersom pensionstillskottet inte får överstiga ATP-delen av tilläggspensionen reduceras det beräknade värdet därefter med ATP-delen.

3.5.3.1.5 Tilläggspension, -PATBPB

Tilläggspensionen skapas genom att summera det beräknade värdet av ATP-delen (PAATPB) och Folkpensionstillägg (PATPTILL).

3.5.3.1.6 Hantering av förtida/uppskjutna uttag och omfattning

Eftersom det finns möjlighet att skjuta upp eller göra förtida uttag av tilläggspension multipliceras tilläggspensionen (PATBPB, PAATPB

och PATPTILL) med en justeringsfaktor (BJUSTTP). Därefter räknas tilläggspensionen om till att avse 12 månader vilket sedan multipliceras med antal månader med tilläggspension.

Om individen har någon annan omfattning än 100 procent görs också en justering för vald omfattning av pension, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$.

3.5.4 Inkomstpension

De som är födda 1938 eller senare och har arbetat i Sverige har också tjänat in till inkomstpension, en del av den allmänna pensionen. Varje år avsätts 16 procent av lön och andra skattepliktiga ersättningar till denna del av pensionen.

De som arbetar och betalar skatt i Sverige får varje år pensionsrätt, som är den intjänade pensionen. Pensionsrätterna är grunden för att beräkna pensionen. Hur stor pensionsrätten blir bestäms av hur stor den pensionsgrundande inkomsten är. Pensionsgrundande inkomst är årsinkomsten upp till ett visst tak efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften.

Pensionsrätterna grundas inte bara på arbetsinkomst. Inkomst som ersätter arbetsinkomst, som till exempel sjuk- och aktivitetsersättning och a-kasseersättning ger också pensionsrätt. Man kan även få pensionsrätter för tid med småbarn eller studerande.

Varje år bokförs pensionsrätten på ditt inkomstpensionskonto. Det sammanlagda värdet av pensionsrätterna och deras ränta på kontot är pensionsbehållningen. Denna pensionsbehållning används för att beräkna storleken på inkomstpensionen.

För att beräkna den årliga inkomstpensionen delas pensionsbehållningen med ett tal som kallas delningstal. Delningstalet speglar huvudsakligen en förväntad återstående livslängd för aktuell åldersgrupp vid den tidpunkt man tar ut pensionen. Livslängden räknas lika för kvinnor och män.

Reglerna om inkomstpension finns i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. För tid före 2011 gäller äldre bestämmelser.

3.5.4.1 Simulering av inkomstpension

Vid simulering av inkomstpension används de av Pensionsmyndigheten fastställda delningstalen. Fastställda delningstal finns för individer som är 65 år aktuellt år. För att kunna simulera inkomstpension för individer som är yngre än 65 år och för att hantera framskrivningen görs också ett antagande om delningstalen för kohorter där de ännu inte är fastställda.

För att beräkna inkomstpensionen divideras pensionsbehållningen (FPENBEH) med aktuellt delningstal. För individer som är födda 1938-1953 hanteras därefter infasningen till inkomstpensionen genom att multiplicera med $\frac{4}{20}$ för födda 1938 och $\frac{19}{20}$ för födda 1953.

Motsvarande beräkning görs också för den beräknade tilläggs pensionen (PATBP) samt dess beståndsdelar (PAATPB och PATPTILL).

Då inkomstpensionen är beräknad skrivs den sedan fram med följsamhetsindex.

Slutligen räknas inkomstpensionen om till att avse 12 månader vilket sedan multipliceras med antal månader med inkomstpension.

Om individen har någon annan omfattning än 100 procent görs också en justering för vald omfattning av pension, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$.

3.5.5 Premiepension

Premiepensionen är en del av den allmänna pensionen. Premiepensionen är ett s.k. fonderat system där 2,5 procent av lön och andra skattepliktiga ersättningar avsätts varje år och placeras i fonder. Individen kan själv bestämma vilka fonder pengarna ska placeras i. Gör inget val placeras de i AP7 Såfa.

Premiepensionen är inkomstgrundad och baseras på dina pensionsrätter i premiepensionssystemet. Alla svenska arbetstagare som är födda 1938 eller senare tjänar in till sin premiepension.

3.5.5.1 Simulering av premiepension

I simuleringen hanteras premiepensionen på delvis samma sätt som för inkomstpensionen. Premiepensionsbehållningen (FPREBEH) divideras med samma delningstal som används för inkomstpensionen. Infasningen i det nya pensionssystemet är inte aktuell då utgångspunkten för premiepensionsbehållningen är det utbetalda beloppet avseende premiepension.

3.5.6 Garantipension

Garantipensionen är en del av den allmänna pensionen och är ett grundskydd för de som haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet. Den baseras på ditt civilstånd, storleken på inkomstpensionen och boendetid i Sverige. Garantipensionen kan man få först från 65 år men den beviljas automatiskt när en ansökan om allmän pension lämnas in. Garantipensionen betalas ut som en utfyllnad ovanpå den inkomstgrundade pensionen upp till en viss miniminivå och betalas ut så länge pensionstagaren är bosatt i Sverige. Däremot har den som omfattas av Europeiska Unionens (EU) regler rätt till garantipension även vid bosättning i ett annat land inom EU, Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet (EES) eller Schweiz.

Reglerna om garantipension till personer födda 1937 eller tidigare syftar också till att den enskilde inte skulle få en lägre nettopension i januari 2003 än i december 2002. För att nå detta syfte används ett beräkningsunderlag. Beräkningsunderlaget är, som namnet anger, ett underlag för den fortsatta beräkningen av garantipensionen. I princip görs beräkningen av garantipensionen i följande steg:

1. Beräkningsunderlaget summeras med de pensioner som ska ingå.
2. Beräkningsunderlaget räknas om. Någon omräkning görs dock inte om underlaget överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta och 2,8275 prisbasbelopp för gifta. Reglerna innebär att omräkning görs om beräkningsunderlaget ligger inom det intervall som skulle ge rätt till särskilt grundavdrag enligt reglerna till och med inkomståret 2002.
3. Beräkningsunderlaget minskas med vissa av de pensioner som ingått i underlaget. Det belopp som återstår är den garantipension som ska betalas ut.

Den garantipension som kan beviljas personer som är födda 1938 eller senare bygger enbart på bosättningstid i Sverige. Garantipension till personer som är födda 1937 eller tidigare kan, genom sin konstruktion, påverkas av såväl bosättningstid i Sverige som av år med pensionspoäng. Garantipensionen kan sägas ersätta den bosättningsbaserade folkpensionen och pensionstillskottet samt det särskilda grundavdraget vid beskattning (SGA) i det äldre pensionssystemet.

För att få full garantipension krävs att man har bott 40 år i Sverige under den tid man är 16-64 år. Har man en kortare vistelsetid minskas garantipensionen med 1/40-del för varje år.

Reglerna om garantipension finns i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. Denna lag reglerar garantipension oavsett när den enskilde är född. För tid före 2011 gäller äldre bestämmelser.

3.5.6.1 Simulering av garantipension

3.5.6.1.1 Beräkningsunderlag för garantipension födda 1937 eller tidigare

Beräkningsunderlaget för de som är födda 1937 eller tidigare fastställs genom att först göra en jämförelse mellan tilläggspensionens storlek (PATPBP+PGARTILL) och storleken på folkpensionen (PUAAFPB) multiplicerat med kvoten av antal intjänandeår och maximalt intjänande år i tilläggspension. Till det underlaget med störst värde läggs sedan pensionstillskott (PAATSB) multiplicerat med kvoten av antal intjänandeår och maximalt intjänande år i tilläggspension. Därefter adderas den del av folkpension som inte motsvaras av tilläggspension.

Det framräknade beräkningsunderlaget justeras därefter med antal år med pensionspoäng i Sverige baserat på arbetad tid (BPDEL30) alternativt antal bosättningsår i Sverige (BPDEL40) i de fall de inte är maximerade.

Slutligen adderas tjänstepension (XTJP) och änkepension (PAENKP) till beräkningsunderlaget.

3.5.6.1.2 Beräkningsunderlag för garantipension födda 1938 eller senare

Beräkningsunderlaget för de som är födda 1938 eller senare består av summan av tilläggs pension (PATPBP och PGARTILL), inkomstpension (PINKP) och premiepension (PPREPEG) multiplicerat med faktor för förtida/uppskjutna uttag samt änkepension (PAENKP).

3.5.6.1.3 Beräkning av garantipension födda 1937 eller tidigare

Ogift

Om beräkningsunderlaget är lägre än 0,25 (XGAPGR1) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,04.

Om beräkningsunderlaget är mellan 0,25 (XGAPGR1) och 1,354 (XGAPGR2) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,5174 samt 0,1193 prisbasbelopp dras av.

Om beräkningsunderlaget är mellan 1,354 (XGAPGR2) och 1,529 (XGAPGR3) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,343 samt ytterligare 0,1168 prisbasbelopp läggs till.

Om beräkningsunderlaget är mellan 1,529 (XGAPGR3) och 3,16 (XGAPGR4) prisbasbelopp utgår beräkningen från 2,17 (XGAPKOF1) prisbasbelopp. Från det beloppet adderas beräkningsunderlaget minus 1,51 (XGAPRED1) prisbasbelopp multiplicerat med 0,6.

Om beräkningsunderlaget är större än 3,16 (XGAPGR4) görs ingen justering av underlaget.

Gift

Om beräkningsunderlaget är lägre än 0,25 (XGAPGR5) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,04.

Om beräkningsunderlaget är mellan 0,25 (XGAPGR5) och 1,354 (XGAPGR6) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,5174 samt 0,1193 prisbasbelopp dras av.

Om beräkningsunderlaget är mellan 1,354 (XGAPGR6) och 2,8275 (XGAPGR7) prisbasbelopp utgår beräkningen från 1,935 (XGAPKOF2) prisbasbelopp. Från det beloppet adderas beräkningsunderlaget minus 1,34 (XGAPRED2) prisbasbelopp multiplicerat med 0,6.

Om beräkningsunderlaget är större än 2,8275 (XGAPGR7) görs ingen justering av underlaget.

För att slutligen beräkna garantipensionen för både ogifta och gifta subtraheras tilläggs pensionen (PATPBP och PGARTILL), änkepensionen (PAENKP) och tjänstepensionen (XTJP) från beräkningsunderlaget.

3.5.6.1.4 Beräkning av garantipension födda 1938 eller senare

Ogift

Om beräkningsunderlaget är lägre än 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp bestäms garantipensionen av 2,13 (XGAPKOF3) prisbasbelopp multiplicerat med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40. Från detta subtraheras sedan det framräknade beräkningsunderlaget.

Om beräkningsunderlaget är större än 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp utgår beräkningen från 2,13 (XGAPKOF3) minus 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp. Detta värde multipliceras med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40. Från detta subtraheras det framräknade beräkningsunderlaget minus 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp multiplicerat med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40 multiplicerat med 0,48 (XGAPPRO).

Gift

Om beräkningsunderlaget är lägre än 1,14 (XGAPRED4) prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,90 (XGAPKOF4) prisbasbelopp multiplicerat med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40. Från detta subtraheras sedan det framräknade beräkningsunderlaget.

Om beräkningsunderlaget är större än 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp utgår beräkningen från 2,13 (XGAPKOF3) minus 1,26 (XGAPRED3) prisbasbelopp. Detta värde multipliceras med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40. Från detta subtraheras det framräknade beräkningsunderlaget minus 1,14 (XGAPRED4) prisbasbelopp multiplicerat med kvoten antal bosättningsår i Sverige/40 multiplicerat med 0,48 (XGAPPRO).

För att slutligen fastställa garantipensionen både enligt det nya och gamla pensionssystemet multipliceras det framräknade värdet av garantipension med antal månader med garantipension.

3.5.7 Yrkesskadelivränta

I de fall det finns utbetald yrkesskadelivränta (PYLAGP, PYLATP och PYLAIP) ska det samordnas med ålderspensionen.

Först beräknas ett samordningsbart livräntebelopp. Detta görs genom att från den utbetalda yrkesskadelivräntan dra bort 1/6 prisbasbelopp och därefter multiplicera med $\frac{3}{4}$.

Det samordningsbara livräntebeloppet reducerar eventuell garantipensionen med motsvarande belopp.

Om det efter reduktion mot garantipensionen återstår ytterligare yrkesskadelivränta reduceras i första hand tilläggs pensionen och i andra hand inkomstpensionen med motsvarande belopp.

De nu reducerade beloppen av garanti-, tilläggs- och inkomstpension samt premiepension jämförs därefter mot ett förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet uppgår till 0,115 prisbasbelopp för gifta och 0,13 prisbasbelopp för ogifta per månad. Garanti-, tilläggs- och inkomstpensionen kan inte reduceras till mindre än det beräknade förbehållsbeloppet.

3.6 Sjuk- och aktivitetsersättning (PGxxSA16)

I modulen simuleras följande områden:

- Sjuk- och aktivitetsersättning -TSA
  - Inkomstrelaterad sjukersättning -TINKRSE
  - Garantiersättning vid sjukersättning -TGARSE
  - Summa sjukersättning -TFSJUK
  - Inkomstrelaterad aktivitetsersättning -TINKRAK
  - Garantiersättning vid aktivitetsersättning -TGARAK
  - Summa aktivitetsersättning -TFAKT

Reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning finns beskrivna i SFB 2010:110, kap 32-37.

3.6.1 Inledning

Om man drabbas av långvarig eller stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan kan man få ersättning i form av sjuk- eller aktivitetsersättning. Dessa ersättningsformer benämndes tidigare "Förtidspension". Den 1 januari 2003 gjordes förtidspensionen om till en del av sjukförsäkringen i stället för en del av pensionsförsäkringen. Ett viktigt syfte var att få en finansiellt sammanhållen försäkring som innefattar alla ersättningsfall på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska arbetsförmågan. Detta oberoende av hur lång tid nedsättningen beräknades bestå. Några förändringar beträffande bedömningen av arbetsförmåga genomfördes inte.

Ett annat lika viktigt syfte med förändringen var att unga försäkrade med långvarigt nedsatt arbetsförmåga skulle få ett särskilt stöd, genom att få aktivitetsersättning. Denna ersättningsform ska stimulera till aktiviteter utan att den ekonomiska tryggheten påverkas.

Det är individens ålder som styr vilken av förmånerna som kommer ifråga.

Är man 19-29 år kan man få aktivitetsersättning om arbetsförmågan är långvarigt nedsatt av medicinska skäl. Aktivitetsersättningen är alltid tidsbegränsad och kan beviljas under ett till tre år.

Är man 30-64 år kan man få sjukersättning om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt av medicinska skäl. Tidigare fanns också en möjlighet till tidsbegränsad sjukersättning.

Från och med den 1 januari 2017 kan även individer som är mellan 19-30 år gamla få sjukersättning.

3.6.1.1 *Regler aktivitetsersättning*

De som är 19-29 år kan få aktivitetsersättning. Den nedra åldersgränsen är juli månad det år man fyller 19 år. Aktivitetsersättning kan längst lämnas till och med månaden man fyller 30 år. Arbetsförmågan ska vara nedsatt under minst ett år på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska förmågan. Nedsättningen av arbetsförmågan gäller alla arbeten på arbetsmarknaden.

Man kan få hel, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ aktivitetsersättning.

De som har en funktionsnedsättning som innebär att man har förlängd studietid kan få aktivitetsersättning under den tid man studerar på grundskole- eller gymnasienivå utan att det sker någon prövning av arbetsförmågan.

Det finns två former av ersättning – inkomstrelaterad aktivitetsersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning.

3.6.1.2 *Regler sjukersättning*

De som är 30-64 år kan få sjukersättning om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt på grund av sjukdom eller annan fysisk eller psykiska nedsättning av prestationsförmågan. Med stadigvarande nedsatt menas att nedsättningen ska bedömas vara bestående för överskådlig framtid. Nedsättningen av arbetsförmågan gäller alla arbeten på arbetsmarknaden.

Man kan få hel, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ aktivitetsersättning.

Arbetsförmågan ska dock vart tredje år utredas av Försäkringskassan om det fortfarande föreligger rätt till sjukersättning på samma nivå.

3.6.1.3 *Regler inkomstrelaterad ersättning*

De som arbetar i Sverige är försäkrade för inkomstrelaterad sjuk- eller aktivitetsersättning.

De som är bosatta i Sverige är försäkrade för sjuk- eller aktivitetsersättning på garantinivå.

Den inkomstrelaterade ersättningen baseras på en antagandeinkomst. Denna inkomst baseras på genomsnittet av de tre högsta bruttoårsinkomsterna som man har haft under en viss ramtid före det år man blev sjuk. Man måste haft minst ett år med pensionsgrundad inkomst eller pensionsgrundad belopp för att få rätt till sjukersättning. Har man enbart ett eller två år med inkomster tas övriga år upp med noll kronor.

Bruttoårsinkomsten består av den pensionsgrundande inkomsten med tillägg för den allmänna pensionsavgiften för respektive år samt pensionsgrundad belopp.

Antagandeinkomsten är takad vilket innebär att det högsta belopp som bruttoårsinkomsten kan beräknas till är 7,5 prisbasbelopp.

Det finns en alternativ beräkningsregel för de som är 19-29 år som innebär att man kan beräkna antagandeinkomsten med genomsnittet av de två åren med högst inkomster under ramtiden.

Ersättningsnivån är 64,7 procent av antagandeinkomsten.

Ramtiden är det antal år som föregår det år man blev sjuk. I första hand ska det vara arbetsinkomster som ligger till grund för beräkningen av antagandeinkomsten. Eftersom de flesta som beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning har haft sjukpenning i två år ska de årens bruttoårsinkomster kunna undantas när antagandeinkomsten beräknas. Ramtiden är som kortast 5 år och som längst 8 år. Det är individer som är yngre än 47 år som har den längsta ramtiden eftersom yngre individer oftare gör uppehåll i förvärvsarbete p.g.a. av studier, barnledighet etc.

3.6.1.4 Regler ersättning i form av garantiersättning

Om man inte har rätt till inkomstrelaterad sjuk- eller aktivitetsersättning eller endast har låg inkomstrelaterad ersättning kan man ha rätt till ersättning i form av garantiersättning. Garantiersättningen är, till skillnad från exempelvis garantipension, lika stor oavsett om man är gift eller inte.

Garantinivån vid sjukersättning var 2,40 prisbasbelopp fram till år 2017. Den 1 juli 2017 höjdes nivån med 0,05 prisbasbelopp och uppgick därmed till 2,45 prisbasbelopp. Den 1 juli 2018 höjdes nivån med ytterligare 0,08 prisbasbelopp och därmed uppgår den till 2,53 prisbasbelopp.

Garantinivån vid aktivitetsersättning varierar beroende på ålder enligt tabellen nedan. Koefficienterna i tabellen avser andel av prisbasbeloppet. Även garantiersättning vid aktivitetsersättning fick motsvarande höjningar under 2017 och 2018.

Tabell 3.6.1.4.1 Ersättningsnivå aktivitetsersättning

Ålder	-30/6 2017	1/7 2017- 30/6 2018	1/7 2018-
-21 år	2,10	2,15	2,23
21-22 år	2,15	2,20	2,28
23-24 år	2,20	2,25	2,33
25-26 år	2,25	2,30	2,38
27-28 år	2,30	2,35	2,43
29-30 år	2,35	2,40	2,48

Garantiersättningen är också beroende av försäkringstid i Sverige. Försäkringstiden beräknas antingen som faktiskt eller framtida försäkringstid.

Som faktisk försäkringstid räknas tiden då man varit bosatt i Sverige från och med det man fyllde 16 år till och med året före man blev sjuk. Framtida försäkringstid beräknas från det året man blev sjuk

fram till de år man fyller 64 år. För att kunna tillgodoräkna sig framtida försäkringstid måste man varit bosatt i Sverige 4/5 av tiden från 16 år till och med året för det år man blev sjuk. Den framtida försäkringstiden minskas i förhållande till hur många år man faktiskt har bott i Sverige.

För att garantiersättning ska vara oavkortad krävs det att man kan tillgodoräkna sig en försäkringstid för minst 40 år från 16 års ålder. Har man en kortare försäkringstid minskas garantiersättningen med motsvarande andel. För att ha rätt till garantiersättning måste man ha en försäkringstid på minst tre år.

3.6.1.5 Både inkomstrelaterad ersättning och ersättning från garantidel

De som har en inkomstrelaterad ersättning som är lägre än garantinivån får garantiersättning med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan garantinivån och den inkomstrelaterade ersättningen. Har man ingen inkomstrelaterad ersättning får man garantiersättning med hela garantinivån.

Är försäkringstiden kortare än 40 år minskas först beloppet med hänsyn till antal försäkringsår och därefter görs avdrag för inkomstrelaterad ersättning.

3.6.1.6 Steglös avräkning

För de som har blivit beviljad en sjukersättning före 1/7 2008 är det möjligt att börja arbeta utan att det påverkar rätten till sjukersättning. Arbetsinkomster upp till ett fribelopp påverkar inte ersättningens storlek. Fribeloppet varierar beroende på vilken grad av sjukersättning man har och är indexerat med prisbasbeloppet. Arbetsinkomster över fribeloppet minskar sjukersättningen med hälften av den del av den sammanlagda inkomsten som överstiger fribeloppet. Sjukersättningen tillsammans med arbetsinkomsten får inte överstiga 8 prisbasbelopp.

Den steglösa avräkningen separeras inte från ordinarie ersättning i FASIT.

3.6.1.7 Vilande ersättning

Den vilande sjuk- eller aktivitetsersättningen syftar till att stimulera den försäkrade att pröva sin arbetsförmåga eller att studera utan att riskera rätten till ersättning. Regeln innebär att den som har sjuk- eller aktivitetsersättning under mer än ett år under tre månader kan prova på att återgå till arbete. Om man efter den perioden fortsätter arbeta kan ersättningen göras vilande upp till två år.

Har man vilande ersättning får man 25 procent av sjuk- eller aktivitetsersättningen. Beloppet är skattefritt och inte pensionsgrundande.

Den vilande ersättningen simuleras inte FASIT men ingår i beräkningen av den summerade sjuk- eller aktivitetsersättningen.

3.6.1.8 *Samordning yrkesskadelivränta*

Då en individ har både sjuk- eller aktivitetsersättning och yrkesskade- eller arbetsskadelivränta samordnas förmånerna genom att yrkesskadelivräntan minskar sjukersättningen. Motsatsen gäller för samordning mellan sjuk- eller aktivitetsersättning och arbetsskadelivränta.

Har individen både rätt till arbetsskadelivränta och sjuk- eller aktivitetsersättning ska livräntan endast betalas ut i den mån den överstiger nämnda ersättning.

3.6.2 **Framskrivning**

Sjuk- och aktivitetsersättning skrivs fram med hjälp av olika tekniker. För att fånga strukturella förändringar används kalibrering av vikter och för att fånga de ekonomiska framskrivningarna används utvecklingen av prisbasbeloppet.

3.6.2.1 *Strukturell framskrivning*

Eftersom antal personer med sjuk- och aktivitetsersättning historiskt har varierat behöver detta hanteras i kalibreringen av vikter. Antal individer med denna ersättningsform har fluktuerat under många år vilket gör att modellen måste ta hänsyn till detta.

De ingående komponenterna är antal individer i december plus antal individer som under året har lämnat ersättningsformen. På detta sätt erhålls antal individer som året haft någon av ersättningarna. Sjukersättning behandlas för sig och aktivitetsersättning behandlas för sig eftersom de historiskt har utvecklat sig åt olika håll. Underlag för framskrivningen utgörs av underlag från Försäkringskassan.

3.6.2.2 *Ekonomisk framskrivning*

Antagandeinkomsten som används för att simulera den inkomstrelaterade ersättningen skrivs fram med utvecklingen av prisbasbeloppet.

För att simulera garantiersättningen används det för året aktuella prisbasbeloppet.

Yrkesskadelivräntan som samordnas med sjuk- eller aktivitetsersättningen skrivs också fram med utvecklingen av prisbasbeloppet. Det samma gäller även det justeringsbelopp som används vid samordning mot sjukersättningen.

3.6.3 **Simulering inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning**

Inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning beräknas som en procentandel av antagandeinkomsten.

För att komma in beräkning av inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning krävs det att individen har någon omfattning av dessa ersättningar.

Därefter hanteras antagandeinkomsten. Denna inkomst är i underlaget maximerad till 7,5 prisbasbelopp. För att möjliggöra ett lägre tak av antagandeinkomsten beräknas först antagandeinkomst (ZSAINK) till det minsta av 7,5 (XTAKSA) prisbasbelopp och individens antagandeinkomst.

För de som har någon inkomstrelaterad sjukersättning (BINKRSE) beräknas ersättningen (TINKRSE) genom att multiplicera 0,647 (XSAEKOF) med antagandeinkomsten (ZSAINK). Det beräknade årsbeloppet divideras med 12 för att få ersättningen på månadsbasis. Därefter multipliceras månadsbeloppet med antal månader med ersättningen (BMSEINKR).

På motsvarande sätt som ovan beräknas inkomstrelaterad aktivitetsersättning (TINKRAK) genom att använda variablerna BINKRAK, XSAEKOF, ZSAINK, BMAKINKR. Därefter reduceras de beräknade ersättningarna med omfattningen av ersättningen. Omfattning kan vara hel, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ eller $\frac{2}{3}$.

Ingående variabler i beräkningarna:

Tabell 3.6.3.1: Underlag för simulering av inkomstrelaterad SA

Variabel	Etikett
BINKRAK	Andel inkomstrelaterad aktivitetsersättning
BINKRSE	Andel inkomstrelaterad sjukersättning
BMAKINKR	Antal månader med inkomstrelaterad aktivitetsersättning
BMSEINKR	Antal månader med inkomstrelaterad sjukersättning
BGARAK	Andel garantiersättning, aktivitetsersättning
BGARSE	Andel garantiersättning, sjukersättning
BMAKGAR	Antal månader med garantiersättning, aktivitetsersättning
BMSEGAR	Antal månader med garantiersättning, sjukersättning
ZSAINK	Antagandeinkomst

3.6.4 Simulering av garantiersättning av sjuk- och aktivitetsersättning

Som beskrivet ovan beräknas garantiersättning som en andel av prisbasbeloppet.

För att komma in beräkning av garantiersättning av sjuk- och aktivitetsersättning krävs det att individen har någon omfattning av någon sjuk- och aktivitetsersättning (BGARAK, BGARSE, BINKRAK och BINKRSE).

Först hanteras garantidelen av sjukersättningen (TGARSE). För de som har någon sådan omfattning (BGARSE eller BINKRSE) beräknas maximal ersättning (ZBASSE) genom att multiplicera en andel av prisbasbeloppet. Därefter räknas den maximala garantiersättningen om till en ersättning på månadsnivå som sedan multipliceras med an-

tal månader med ersättning (BMSEGAR och BMSEINKR). Om individen inte har 40 bosättningsår i Sverige (BSADEL40) räknas ersättningen om med antal bosättningsår dividerat med 40.

På motsvarande sätt som ovan beräknas garantiersättning av aktivitetsersättning (TGARAK). Skillnaden mot sjukersättning är att andelen av prisbasbeloppet varierar beroende på individens ålder. I denna beräkning tas också hänsyn till individens födelsemånad för att hantera att individer kan olika andelar av prisbasbeloppet under ett givet år.

Därefter reduceras de beräknade ersättningarna med omfattningen av ersättningen. Omfattning kan vara hel, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ eller $\frac{2}{3}$. Slutligen sätts garantiersättning genom att dra bort eventuell inkomstrelaterad ersättning. Den återstående delen utgör garantiersättningen.

Tabell 3.6.4.1: Underlag för simulering av garantiersättning av SA

Variabel	Etikett
BGARAK	Andel/grad av aktivitetsersättning, garantiersättning
BGARSE	Andel/grad av sjukersättning, garantiersättning
BFODMAN	Födelsemånad
BMAKGAR	Antal månader med garantiersättning för aktivitetsersättning
BMSEGAR	Antal månader med garantiersättning för sjukersättning
TINKRSE	Inkomstrelaterad sjukersättning
TINKRAK	Inkomstrelaterad aktivitetsersättning
BSADEL40	Antal bosättningsår i Sverige (40-delar)

3.6.5 Simulering av samordning av yrkesskadelivränta

För de som har yrkesskadelivränta samordnas den beräknade sjuk- eller aktivitetsersättningen med detta utbetalda belopp.

För garantidelen av sjukersättningen (TGARSE) dras yrkesskadelivräntan (ZGARSAYL). Det återstående beloppet får dock inte bli mindre än 0,25 multiplicerat med garantiersättningen. Vad gäller den inkomstrelaterade sjukersättningen görs en reduktion med yrkesskadelivräntan (ZINKSAYL) fullt ut, d.v.s. ingen del av den inkomstrelaterade ersättningen "skyddas".

För aktivitetsersättningen görs motsvarande samordning av yrkesskadelivräntan, både för inkomst- och garantidelen.

Tabell 3.6.5.1: Underlag för simulering av yrkesskadelivränta

Variabel	Etikett
ZINKSAYL	Avdrag för yrkesskadelivränta, inkomstrelaterad ersättning
ZGARSAYL	Avdrag för yrkesskadelivränta, garantiersättning
TINKRSE	Inkomstrelaterad sjukersättning
TGARSE	Garantiersättning vid sjukersättning
TINKRAK	Inkomstrelaterad aktivitetsersättning
TGARAK	Garantiersättning vid aktivitetsersättning

3.6.6 Simulering av justeringsbelopp

De som tidigare har fått sjukersättning enligt de gamla reglerna som gällde för förtidspension kan ha rätt till ytterligare ersättning, det s.k. justeringsbeloppet. Justeringsbeloppet kan såväl vara positivt som negativt.

Justeringsbeloppet räknas först om med antal månader med sjukersättning. Därefter läggs justeringsbeloppet till det beräknade värdet av garantiersättningen. Om garantiersättningen blir negativ räknas motsvarande belopp bort från inkomstersättningen.

Tabell 3.6.6.1: Underlag för simulering av justeringsbelopp

Variabel	Etikett
BMSEGAR	Antal månader med garantiersättning
BMSEINKR	Antal månader med inkomstersättning
TINKRSE	Inkomstrelaterad sjukersättning
TGARSE	Garantiersättning vid sjukersättning
ZJUSTSE	Justeringsbelopp för sjukersättning

3.6.7 Summeringar

I den avslutande delen summeras de inkomstrelaterade ersättningar till en variabel (TFSJUK) och garantiersättningen till en variabel (TFAKT). Därefter bildas den summerade sjuk- och aktivitetsersättningen (TSA).

3.7 Arbetslöshet (PGxxAE16)

I modulen simuleras följande områden:

- Ersättning från A-kassa TKASSA
- Aktivitetsstöd TARBUT
- Utvecklingsersättning IARBUT
- Avtalsersättningar vid arbetslöshet TAVLON/TTFA
- Etableringsersättning IETABE
- Etableringstillägg IETABT

3.7.1 Ersättning vid arbetslöshet

Vid arbetslöshet kan man få ersättning från A-kassan, aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Nedan beskrivs hur de olika ersättningsformerna är utformade och hur dessa simuleras.

3.7.1.1 Regler för ersättning från A-kassan

Som arbetssökande kan man få ersättning från sin A-kassa. Arbetslöshetsersättning betalas ut som dagpenning under högst fem dagar per vecka (måndag- fredag). Ersättningen lämnas som längst under en ersättningsperiod. En ersättningsperiod omfattar 300 dagar, om man är förälder till barn under 18 år omfattar ersättningsperioden 450 dagar. Vid deltidsarbetslöshet kan man få ersättning för 75 ersättningsdagar.

För att få ersättning från a-kassan måste man uppfylla grundvillkoret. Det innebär att man måste

- anmäla sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen
- kunna arbeta minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan hos en arbetsgivare
- i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, det vill säga ha för avsikt att arbeta och inte ha något som hindrar sig från att göra det.

Arbetslöshetsersättningen betalas ut i form av grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning. För att få inkomstrelaterad ersättning eller grundbelopp måste man uppfylla ett arbetsvillkor. Det betyder att du måste ha arbetat minst 80 timmar i månaden i minst sex månader under de senaste tolv månaderna innan du blev arbetslös. Du kan också uppfylla ett arbetsvillkor om du har arbetat minst 480 timmar under sex sammanhängande månaders arbete, förutsatt att du har arbetat minst 50 arbetstimmar varje månad.

Grundbeloppet utgår från hur mycket man har arbetet och inte hur mycket man har tjänat. Grundbeloppet betalas ut om man inte är medlem i en a-kassa eller om man inte varit medlem tillräckligt länge och betalas ut tidigast från den dag man fyller 20 år. Grundbeloppet är 365 kr/dag om man tidigare arbetat heltid.

Inkomstrelaterad ersättning utgår från personens tidigare inkomst. För att få inkomstrelaterad ersättning måste man ha varit medlem i en a-kassa i minst tolv månader (medlemsvillkor). Den inkomstrelaterade ersättningen är högst 80 procent av den tidigare genomsnittliga inkomsten under de första 200 dagarna. Under de följande 100 dagarna är ersättningen högst 70 procent av inkomsten. Den högsta dagpenningen är 910 kronor under de första 100 ersättningsdagarna för att därefter sänkas till 760 kronor. Den lägsta ersättningen är 365 kronor per dag under hela ersättningsperioden.

Arbetslöshetsersättning betalas ut först när en karenstid om sju arbetslöshetsdagar löpt ut.

Ersättning från A-kassan är reglerad enligt [Lag \(1997:238\) om arbetslöshetsförsäkring](#).

3.7.1.2 Regler för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Om man deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program under sin arbetslöshet får man ersättning i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Om man uppfyller villkoren för A-kassa eller har fyllt 25 år får man aktivitetsstöd.

Om man uppfyller villkoren för a-kassa beräknas aktivitetsstödet utifrån a-kassans dagpenning. Man får då en ersättning på minst 365 kronor och högst 910 kronor per dag om man deltar i ett program på heltid. Dagarna med aktivitetsstöd räknas av från dagar med a-kassa.

Till den som har fått arbetslöshetsersättning under den längsta tid ersättning kan lämnas, lämnas aktivitetsstöd med 65 procent av den tidigare genomsnittliga inkomsten, dock lägst 365 kronor per dag.

Om man inte uppfyller villkoren för a-kassa och har fyllt 25 år får man 223 kronor per dag i aktivitetsstöd om man deltar i ett program på heltid.

Om man inte uppfyller villkoren för A-kassa och är 18-24 år får man utvecklingsersättning. Utvecklingsersättningen är 142 kronor per dag om man gått ut gymnasiet. Om man inte har gymnasieexamen är ersättningen 48 kronor per dag t.om den 30/6 det år man fyller 20 år. Därefter är ersättningen 142 kronor per dag även för de utan gymnasieexamen. Dessa ersättningsnivåer gäller om man deltar i ett program på heltid. Utvecklingsersättningen är skattefri.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning är reglerad enligt [Förordning \(1996:1100\) om aktivitetsstöd](#)

3.7.1.3 Underlag för simulering av ersättning vid arbetslöshet

En person kan ha ett eller flera arbetslöshetsfall under basåret. Simuleringen av arbetslöshetsersättningen görs för varje fall. För att möjliggöra detta finns ett hjälpregister (DM16ASTAT/DS16ASTAT) med information om alla arbetslöshetsfall. I hjälpregistret finns följande information:

Tabell 3.7.1.3.1 Innehåll i hjälpdataset DM16ASTAT/ DS16ASTAT

Variabel	Text
BIDNR	Identitet, individ
BAEDAG	Antal arbetslöshetsdagar under året
BAEDAGD	Antal dagar med deltidsersättning från a-kassa
BAEDAGT	Antal arbetslöshetsdagar tidigare år
BAEDP	Ersättningsgrundande daglön
BAEERS	A-kassa eller aktivitetsstöd
BAEERSNIV	Typ av ersättning för arbetslöshet
BAEOMF	Ersättningens omfattning

Tabell 3.7.1.3.2 Värden på BAEERSNIV

Variabel	Text
1	Utvecklingsersättning på studiehjälpnivå
2	Utvecklingsersättning på studiebidragsnivå
3	Aktivitetsstöd på grundnivå
4	A-kassa på grundnivå
5	Inkomstrelaterad ersättning, a-kassa och aktivitetsstöd

Tabell 3.7.1.3.3 Värden på BAEERS

Variabel	Text
1	A-kassa
2	Aktivitetsstöd för person som tidigare haft a-kassa
3	Aktivitetsstöd för person utan tidigare a-kassefall

För aktivitetsstödsfall har vi ingen information om den ersättningsgrundande daglönen. Denna uppgift behövs för de som har inkomstrelaterad ersättning. Om personen har haft ett a-kassefall tidigare under året hämtas daglönen från detta fall. För övriga fall beräknas den ersättningsgrundande daglönen utifrån det utbetalda dagbeloppet som dagbelopp/0,65. Vi antar därmed att ersättningsnivån varit 65 procent.

Från IR-registret används följande information om antal biologiska barn under 18 år (BBIOB).

3.7.1.4 Simulering av ersättning vid arbetslöshet

Ersättning vid arbetslöshet simuleras för individer som varit arbetslösa under basåret. En person kan ha flera arbetslöshetsfall under samma år. Simuleringen av arbetslöshetsersättning görs för respektive fall och summeras slutligen per person.

För individer som varit arbetslösa under basåret beräknas arbetslöshetsersättningen för aktuellt modellår på följande sätt:

1. Ersättningsnivån skiljer sig åt beroende på om man har barn under 18 år eller inte och för de med aktivitetsstöd även om man är över eller under 25 år. De olika arbetslöshetsfallen delas in i olika familjetyper (XFAMTYP):
  1. Person utan försörjningsansvar för barn. Person med a-kassa eller person över 24 år med aktivitetsstöd.
  2. Person utan försörjningsansvar för barn. Person under 25 år med aktivitetsstöd.
  3. Person med försörjningsansvar för barn. Person med a-kassa eller person över 24 år med aktivitetsstöd.
  4. Person med försörjningsansvar för barn. Person under 25 år med aktivitetsstöd.
2. Den ersättningsgrundande daglönen skrivs fram med utvecklingen av timlön och medelarbetstid inom respektive sektor.
3. Kontrollerar om antalet arbetslöshetsdagar på deltid överstiger det tillåtna antalet. Det överskjutande antalet sätts i variabeln WDELOVR.
4. Antalet karensdagar under året och antal ersatta arbetslöshetsdagar i fallet beräknas.
5. För varje arbetslöshetsfall fördelas antalet ersatta dagar under året i de olika ersättningsintervallen.
6. Dagersättningen i de olika ersättningsintervallen beräknas. Denna beräknas på olika sätt beroende på vilken typ av er-

sättning personen är berättigad till. Personer som har inkomstrelaterad ersättning med aktivitetsstöd och där vi inte har någon information från något tidigare a-kassefall (BAEERSNIV=5 AND BAEERS=3) får ersättning med 65 procent i alla ersättningsintervallen då den ersättningsgrundande daglönen är beräknad utifrån denna ersättningsnivå.

7. För a-kassefall beräknas ersättning med A-kassa (TKASSA) genom att multiplicera antal dagar i de olika ersättningsintervallen med dagersättningen i respektive intervall. För personer med flera fall under året summeras ersättningen för de olika fallen.
8. För aktivitetsstödsfall beräknas utvecklingsersättning (IARBUT) och aktivitetsstöd (TARBUT) genom att multiplicera antal dagar i de olika ersättningsintervallen med dagersättningen i respektive intervall. För personer med flera fall under året summeras ersättningen för de olika fallen.
9. Antal dagar med a-kassa, aktivitetsstöd respektive utvecklingsersättning beräknas.
10. Antalet ersatta dagar i de olika ersättningsintervallen summeras per person.

3.7.2 Avtalsersättningar vid arbetslöshet

Vid arbetslöshet kan man även i vissa fall få ersättning från olika avtalsförsäkringar. Dessa ser olika ut för de olika sektorerna. Nedan redovisas de regler som gäller för närvarande och hur avtalsförsäkringarna simuleras.

3.7.2.1 Regler för avtalsförsäkringar inom statlig sektor

Personer i statlig sektor som blir uppsagda på grund av arbetsbrist kan få ekonomiskt ersättning via Trygghetsstiftelsen. Avgångsersättning, AGE, ger en utfyllnad ovanpå a-kassan som gör att man totalt kommer upp i en ersättning som motsvarar 80 respektive 70 procent av den arbetsinkomst som är fastställd av a-kassan.

Dessa regler beskrivs i: <https://www.tsn.se/trygghetsavtalet>

3.7.2.2 Regler för avtalsförsäkringar inom kommunal sektor

Personer i kommunal sektor som blir uppsagda på grund av arbetsbrist kan få ekonomiskt ersättning via omställningsfonden.

Ersättningen betalas ut i högst 300 ersättningsdagar inom 450 kalenderdagar efter att anställningen upphört. Under de första 200 ersättningsdagarna uppgår förmånen till 80 procent av skillnaden mellan den fasta kontanta lönen och a-kassetaket.

Därefter uppgår förmånen till 70 procent av skillnaden mellan den fasta kontanta lönen och a-kassetaket under ytterligare 100 ersättningsdagar.

Dessa regler beskrivs i: <http://omstallningsfonden.se/jobbsokare/>

3.7.2.3 Regler för avtalsförsäkringar inom privat sektor, tjänstemän

Genom Trygghetsrådet (TRR) kan tjänstemän inom privat sektor som blivit uppsagda på grund av arbetsbrist få avgångsersättning (AGE) som komplement till A-kassan. Det gäller endast för personer över 40 år med en månadslön på minst 27 100 kr.

De första 130 dagarna får alla från 40 års ålder en ersättning upp till 70 procent av bruttolönen. Personer mellan 45-59 år får AGE i ytterligare 130 dagar upp till 50 procent av tidigare lön. Personer mellan 60-65 år kan få ytterligare 260 dagar med en ersättning på upp till 50 procent.

Dessa regler beskrivs i: <https://www.trr.se/> (under uppsagd).

Vissa privatanställda tjänstemän (organisationer som är anslutna till Arbetsgivaralliansen, Svensk Scenkonst, Teatercentrum, Danscentrum eller Länsmuseerna och lyder under deras kollektivavtal) omfattas av Trygghetsrådet, TRS. För dessa är avtalsersättningen något högre än för de som omfattas av Trygghetsrådet, TRR. I FASIT beräknas avtalsersättningar för tjänstemän inom privat sektor enligt reglerna för Trygghetsrådet, TRR.

3.7.2.4 Regler för avtalsförsäkringar inom privat sektor, arbetare

Försäkringen vid arbetsbrist, AGB, kan betala ut ersättning till en person som förlorar sin anställning på grund av arbetsbrist. För att omfattas av försäkringen måste hen ha fyllt 40 år. Ersättningen stiger med ålder. För personer i åldern 40-49 år betalas ett grundbelopp ut. Detta ökar därefter med ett ålderstillägg upp till 60 års ålder, för att därefter vara på samma nivå för personer upp till 64 års ålder. Följande belopp gäller:

Tabell 3.7.2.4.1 Värden på BAEERSNIV

Variabel	2015	2016
Grundbelopp	32 250	33 850
Ålderstillägg	1 350	1 400

Dessa regler beskrivs i: <https://www.afaforsakring.se/> (under uppsägning)

3.7.2.5 Underlag

Från IR-registret används följande information:

Tabell 3.7.2.5.1 Underlag för simulering av avtalsersättningar

Variabel	Text
TTFA	Avtalsersättning
BYRNGR2	Sektor och näringsgren
BALD	Ålder
BYSEG	Yrkesbaserad socioekonomisk gruppering

3.7.2.6 Simulering

Avtalsersättningar beräknas för personer som haft ersatta arbetslöshetsdagar under året med inkomstrelaterad ersättning och som har haft avtalsersättning (TTFA) enligt de ingående registren.

Ersättningarna beräknas på olika sätt beroende på vilken sektor personen arbetat i då reglerna är olika utformade.

3.7.2.6.1 Statlig sektor

1. Ersättning per dag beräknas för de olika inkomstintervallen på den del av den ersättningsgrundande daglönen som överstiger den maximala ersättningen från a-kassan.
2. Avtalsersättningar (TTFA) beräknas genom att multiplicera antal dagar i de olika ersättningsintervallen med den beräknade dagersättningen i respektive intervall.

3.7.2.6.2 Kommunal sektor

1. Ersättning per dag beräknas för de olika inkomstintervallen på den del av den ersättningsgrundande daglönen som överstiger den maximala ersättningen från a-kassan.
2. Avtalsersättningar (TAVLONA) beräknas genom att multiplicera antal dagar i de olika ersättningsintervallen med den beräknade dagersättningen i respektive intervall. För personer i kommunal sektor betalas avtalsersättningen ut av den tidigare arbetsgivaren och redovisas därför i variabeln TAVLON (Avtalsersättning som lön).

På de ingående registren finns ingen uppgift om avtalsersättning vid arbetslöshet för personer i kommunal sektor. För att gå in i beräkningen av avtalsersättningar ska personen ha värde på variabeln TTFA. Det har vanligtvis inte personer i kommunal sektor. Avtalsersättningar i kommunal sektor (TAVLONA) underskattas därför.

3.7.2.6.3 Privat sektor, tjänstemän

1. Tjänstemän i privat sektor kan få avtalsersättning i sex, tolv eller arton månader. Hur lång tid man kan få ersättning beror på tjänstemannens ålder. För att kunna beräkna avtalsersättningen beräknas först hur stor a-kassa personen fått för månad 1-6, 7-12 respektive 13-18.
2. Antal arbetslöshetsdagar under månad 1-6, 7-12 respektive 13-18 samt dagersättning i respektive intervall beräknas för att utifrån dessa uppgifter beräkna den garanterade inkomsten som man ska få från a-kassa och avtalsersättning tillsammans (XTARB1-3).
3. Avtalsersättningen beräknas därefter som mellanskillnaden mellan den garanterade inkomsten och ersättningen från A-kassan. Denna beräkning görs först för respektive månadsintervall, för att därefter summeras.

3.7.2.6.4 Privat sektor, arbetare

För personer i åldern 40-49 år sätts avtalsersättningen till ett fast belopp. Personer i åldern 50-64 tilldelas en ersättning som består av det fasta beloppet plus ett ålderstillägg.

3.7.3 Etableringsersättning och etableringstillägg

Den som är ny i Sverige och har en etableringsplan hos Arbetsförmedlingen kan få etableringsersättning. Om man har barn kan man också få etableringstillägg. Bor man ensam kan man få bostadsersättning. Nedan beskrivs hur de olika ersättningsformerna är utformade och hur dessa simuleras.

3.7.3.1 *Regler för etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning*

Etableringsersättning är ersättning som en nyanländ kan få vid medverkan till upprättandet av en etableringsplan och då personen har en etableringsplan. Ersättningen betalas ut under högst fem dagar per kalendervecka. Ersättningen är 231 kr/dag under upprättandet av etableringsplanen och 308 kr/dag vid deltagande i aktiviteter som ingår i etableringsplanen.

Vid deltagande i aktiviteter enligt etableringsplanen på deltid minskas ersättningen i samma utsträckning. En etableringsplan kan som högst sträcka sig över två år, därmed är ersättningen också begränsad till två år.

En nyanländ som har rätt till etableringsersättning har även rätt till etableringstillägg om han eller hon har hemmavarande barn. Etableringstillägg lämnas månadsvis med 800 kronor per barn som inte har fyllt 11 år, och 1 500 kronor per barn som har fyllt 11 men inte 20 år. Etableringstillägg lämnas för högst tre barn. Är barnen fler än tre lämnas etableringstillägg för de tre äldsta barnen. Om en nyanländ får underhållsstöd för tre barn, ska etableringstillägg enligt denna paragraf endast lämnas för de två äldsta barnen. Om underhållsstöd lämnas för fyra eller fem barn, ska etableringstillägg endast lämnas för det äldsta barnet. Om underhållsstöd lämnas för sex eller flera barn, lämnas inte något etableringstillägg.

En nyanländ som har rätt till etableringsersättning och som är ensamstående utan hemmavarande barn har bostadsersättning. Om den nyanlände har en etableringsplan enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare på heltid, lämnas bostadsersättning för den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 800 men inte 5 700 kronor.

Om den nyanlände har en etableringsplan enligt lagen på 75, 50 eller 25 procent av heltid, lämnas bostadsersättning enligt första stycket i den omfattning som planen gäller.

Etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning är reglerad enligt [Förordning \(2010:407\) om ersättning till vissa nyanlända invandrare](#).

3.7.3.2 Underlag

Från IR-registret används följande information:

Tabell 3.7.3.2.1 Underlag för simulering av etableringsersättning

Variabel	Text
BETEDAG	Antal dagar med etableringsersättning
BETTMAN	Antal månader med etableringstillägg
BBRNETT1	Antal barn 0-11 år med etableringstillägg
BBRNETT2	Antal barn 12-19 år med etableringstillägg

För personer med utbetald etableringsersättning är antal dagar med etableringsersättning (BETEDAG) beräknad som Etableringsersättning/308. Antalet dagar är maximerat till 260 dagar.

Antal månader med etableringstillägg är beräknad utifrån etableringstillägget och antalet barn som berättigar till etableringstillägg.

3.7.3.3 Simulering

Etableringsersättningen beräknas genom att multiplicera antal dagar med etableringsersättning med ersättningen per dag. Det tas inte hänsyn till om personen deltar i etableringsplanen på heltid eller deltid då antalet dagar är beräknad utifrån en dagersättning för heltid.

I beräkningen av etableringstillägget beräknas först en månadsersättning genom att multiplicera antalet barn i de två åldersintervallen med månadsersättningen per barn i respektive åldersintervall. Månadsersättningen multipliceras därefter med antal månader med tillägget.

I beräkningen av etableringstillägget tas inte hänsyn till om hushållet får underhållsstöd för barnen eller inte.

Bostadsersättning simuleras inte i FASIT.

3.8 Sjukpenning (PGxxSJ16)

I modulen simuleras följande områden:

- Sjukpenning - TSJUK
- Rehabiliteringspenning - TREHAB
- Sjuklön - TSJLON
- Avtalsenlig sjuklön - TAVLON
- Avtalsersättning vid sjukdom - TAGSFT

Nedan beskrivs hur de olika områdena är utformade och hur dessa simuleras.

3.8.1 Ersättning vid sjukdom

För anställda ansvarar arbetsgivaren för ersättningen under de första 14 dagarna. Den första dagen i en sjukperiod är en karensdag, under denna dag utgår ingen ersättning. Man kan inte få mer än tio karensdagar under ett år. Det finns även en återinsjuknanderegler som innebär att om en nu sjukperiod börjar inom fem dagar ska den anses som en fortsättning på den tidigare sjukperioden vad gäller karensdag, ersättningens storlek och sjuklöneperiodens längd.

För dag 2-14 i en sjukperiod betalar arbetsgivaren sjuklön. Sjuklönen är 80 procent av den lön och de anställningsförmåner som man går miste om på grund av sjukdom. Det finns inget inkomsttak för sjuklönen.

Från den femtonde dagen i en sjukperiod kan Försäkringskassan betala sjukpenning om arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel p.g.a. sjukdom. Egenföretagare, arbetslösa, eller personer som annars skulle fått graviditetspenning eller föräldrapenning kan få sjukpenning även före den 15:e sjukdagen.

Sjukpenningen är tidsbegränsad och kan i normalfallet som längst betalas ut under 364 dagar. Efter detta kan man beviljas sjukpenning på fortsättningsnivå. I normalfallet kan man få sjukpenning på fortsättningsnivå i högst 550 dagar, men i vissa fall kan man få det under en längre period.

Sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomsten som är den årliga arbetsinkomsten före skatt som man räknar med att få. Denna är takad till att maximalt uppgå till 7,5 prisbasbelopp. Under de första 364 dagarna i sjukperioden är sjukpenningen 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten multiplicerat med 0,97. För sjukpenning på fortsättningsnivå är ersättningsnivån 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten multiplicerat med 0,97. Den faktiska ersättningsnivån blir därmed 77,6 procent de första 364 dagarna och 72,75 procent för sjukpenning på fortsättningsnivå.

Om man deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering har man rätt att få rehabiliteringspenning i stället för sjukpenning. Precis som för sjukpenning kan man få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels rehabiliteringspenning. Det är samma ersättningsnivåer för rehabiliteringspenning som för sjukpenning.

Ersättning vid sjukdom är reglerad i [Socialförsäkringsbalken \(2010:110\)](#), (avd. c).

3.8.2 Avtalsersättning vid sjukdom

Utöver sjukpenningen kan man få kollektivavtalad sjuklön från sin arbetsgivare och kollektivavtalad avtalsersättning som utbetalas via försäkringsbolag. Reglerna för dessa ersättningar ser olika ut för de olika sektorerna. För närvarande gäller följande regler:

3.8.2.1 Statlig sektor

För dag 15-365 betalar arbetsgivaren sjukpenningtillägg med 10 procent av lönen upp till 7,5 prisbasbelopp. För lönedelar över 7,5 prisbasbelopp betalas sjukpenningtillägg på 87,60 procent. För dag 366-915 betalas sjukpenningtillägg med 72,75 procent av lönen över 7,5 prisbasbelopp.

Källa: <https://www.arbetsgivarverket.se/avtal--skrifter/avtal/villkorsavtal-t-arbetsgivarverket--saco-s/>

3.8.2.2 Kommunal sektor

Enligt Allmänna bestämmelser (AB) har alla rätt till sjuklön från arbetsgivaren för dag 15-90 på 10 procent av lönebortfallet. Personer med inkomst över 7,5 prisbasbelopp har rätt till sjuklön motsvarande 77,6 procent av lönen över taket för dag 15-360. Därefter är ersättningsnivån 72,75 procent.

Från och med sjukdag 91 och längst till och med dag 360 kan man få dagsersättning från AGS-KL. Dagsersättningen är 12,887 procent av sjukpenningen under tid med sjukpenning på normalnivå och 13,746 procent av sjukpenningen under tid med sjukpenning på fortsättningsnivå. Ersättningen motsvarar i båda fallen 10 procent av inkomsten upp till 7,5 prisbasbelopp per år.

Källa: Avtal "Allmänna bestämmelser (AB) I lydelse fr.o.m. 2016-05-01" samt skriften "Avtalet försäkrar, För kommun- och landstings/regionanställda med flera, 2016".

3.8.2.3 Privat sektor, tjänstemän

För dag 15-90 betalar arbetsgivaren sjuklön på 10 procent av lönen för lön upp till 7,5 prisbasbelopp och 90 procent av den lön som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

Enligt ITP Alecta får man ersättning på 10 procent på lön upp till 7,5 prisbasbelopp, 65 procent på lön mellan 7,5 prisbasbelopp och 20 inkomstbasbelopp och 32,5 procent på lön mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp. Ersättningen för lön upp till 7,5 prisbasbelopp betalas ut för dag 91-360. Ersättning för högre lön betalas även ut för längre sjukfall.

Källa: Tjänstemannaavtalen (för sjuklön från arbetsgivaren) och "Alecta Försäkringsvillkor" (sjukpension från ITP).

3.8.2.4 Privat sektor, arbetare

Utöver sjukpenningen betalas Avtalsgruppsjukförsäkringen (AGS) ut med 10 procent av lönen för dag 15-360. AGS dagsersättning betalas ut på inkomster upp till 7,5 prisbasbelopp.

Källa: <http://www.finfa.se/kollektivavtalad-forsakring/kollektivavtalade-forsakringar--tjanstepension/sjukdom/arbetare-sjukforsakring-AGS/>

3.8.3 Underlag för simulering av ersättning vid sjukdom

En person kan ha ett eller flera sjukfall under basåret. Ett sjukfall kan i sin tur bestå av flera delsjukfall (karensdag, dagar med sjuklön respektive dagar med sjukpenning o.s.v.). Simuleringen av ersättning vid sjukdom görs för varje dag inom respektive delfall. För att möjliggöra detta finns ett hjälpregister (DM16SJ16/DS16SJ16) med information om alla delsjukfall. I tabellerna nedan beskrivs informationen i hjälpregistret.

Tabell 3.8.3.1 Innehåll i hjälpdataset DM16SJ16 / DS16SJ16

Variabel	Text
BIDNR	Identitet, individ
BLOPNR	Numrering av delfall inom sjukfallet
BSJATYP	Försäkringstyp
BSJDAGDEL	Antal dagar i delfallet
BSJERS	Ersättningsgrad, andel
BSJFROMDAT	Sjukfallets startdag
BSJTOMTAD	Sjukfallets slutdag
BSJFTYP	Sjukfallets delförmån
BSJLOP	Numrering av personens sjukfall

Tabell 3.8.3.2 Sjukfallets delförmån

BSJATYP	Text
0	Saknas/okänd
1	Korttidsanställd (omfattas ej av sjuklön)
2	Arbetslös
3	Egenföretagare
4	Föräldraledig eller hemmamekeförsäkrad
5	Studerande med studiestöd
6	Studerande med studietidssgi
8	Anställd (omfattas av sjuklön)
9	Egenföretagare och anställd/arbetslös (kombinator)

Tabell 3.8.3.3 Försäkringstyp

BSJFTYP	Text
0	Saknas/okänd
1	Karenstid
2	Sjuklön
10	Sjukpenning
11	Förlängd sjukpenning
12	Fortsatt sjukpenning
13	Förlängd sjukpenning p.g.a. arbetsskada
14	Förlängd sjukpenning i vissa fall
20	Förebyggande sjukpenning
21	Förlängd förebyggande sjukpenning
22	Fortsatt förebyggande sjukpenning

30	Rehabiliteringspenning
31	Förlängd rehabiliteringspenning
32	Förlängd rehabiliteringspenning p.g.a. arbetsskada
42	Sjukpenning från LAF
43	Sjukpenning från LSP

Uppgift om korta sjukfall (högst 14 dagar) hämtas från sjuklönestatistiken, som är en urvalsundersökning. Vi har därmed inte faktiska uppgifter för alla individer utan har imputerat sjukfall för cirka 40 procent av de korta sjukfallen.

3.8.4 Simulering av ersättning vid sjukdom

Ersättning vid sjukdom simuleras för individer som varit sjuka under basåret. En person kan ha flera sjukfall under samma år som i sin tur består av flera delsjukfall. Simuleringen av ersättning vid sjukdom görs för respektive fall och summeras slutligen per person.

Sjuklön, sjukpenning och rehabiliteringspenning

1. Den sjukpenninggrundande inkomsten avrundas till närmast lägre hundratal kronor (CSGIR) enligt Socialförsäkringsbalken. Beräkning av sjukpenning utgår från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som understiger taket (för närvarande 7,5 prisbasbelopp) multiplicerad med 0,97. En variabel (CSGIMA) där endast denna del av den sjukpenninggrundande inkomsten ingår skapas därför.
2. Sjuklön, sjukpenning och rehabiliteringspenning beräknas för varje dag i sjukfallet utifrån vilken delförmån (karensdag, sjuklön, sjukpenning o.s.v.) respektive dag hör till och summeras därefter per person.

Avtalsenlig sjuklön och avtalsersättningar

3. Avtalsenlig sjuklön beräknas för personer som med sjuklönedagar.
4. Avtalsenlig sjuklön och avtalsersättning beräknas utifrån de regler som gäller i respektive sektor. För att avtalsersättningar ska beräknas ska personen ha sådan ersättning på ingående register. Personer som avtalsersättning inte simuleras för (företagare samt ej förvärvsarbetande) får behålla det ursprungliga värdet för att vi ska hamna på en korrekt nivå. Både avtalsenlig sjuklön och avtalsersättning beräknas för respektive dag i sjukfallet för att sedan summeras per person.
5. Slutligen görs vissa summeringar av olika variabler.

3.9 Barnbidrag/flerbarnstillägg (PGxxBF16)

I modulen simuleras följande bidrag:

- Barnbidrag, grundbelopp - IBARNG
- Barnbidrag, tilläggsbelopp - IBARNF
- Barnbidrag, totalt - IBARNB

Nedan beskrivs hur de olika bidragen är utformade och hur dessa simuleras. Bidragen regleras i 15–16 kap. SFB.

3.9.1 Regler för barnbidragets grundbelopp

I grundbeloppet ingår allmänt och förlängt barnbidrag. Beloppet är 1 050 kronor i månaden.

Allmänt barnbidrag:

- betalas ut för barn från och med månaden efter barnets födelse
- betalas ut till och med det kvartal då barnet fyller 16 år
- betalas ut till invandrare från och med månaden efter barnet har beviljats uppehållstillstånd

Förlängt barnbidrag:

- betalas ut till barn som går i grundskolan
- betalas från och med kvartalet efter det han eller hon har fyllt 16 år
- betalas ut till och med den månad barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna

Bidragsmottagare

Vem som tar emot barnbidraget beror på om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet eller inte. Även andra personer än föräldrarna kan vara vårdnadshavare för ett barn och få barnbidrag.

Om barnet föddes **före** 1 mars 2014:

- föräldrar med gemensam vårdnad kan välja vem som ska få barnbidraget
- utan val betalas pengarna ut till mamman

Om barnet föddes **efter** 1 mars 2014:

- föräldrar med gemensam vårdnad kan välja vem som ska få barnbidraget
- utan val delas barnbidraget mellan vårdnadshavarna

3.9.2 Regler för barnbidragets tilläggsbidrag

Flerbarnstilläggets storlek beror på hur många barn man är berättigad grundbidrag för.

Tabell 3.9.2.1 Flerbarnstillägg per barn

Antal barn	Tillägg per månad, kr
1	-
2	150
3	580
4	1 010
5	1 250

Flerbarnstillägg:

- betalas automatiskt ut till den som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller studiehjälp för två eller fler barn. Studiehjälp får de ungdomar som studerar på gymnasiet och är mellan 16 till 20 år.
- betalas ut från och med månaden efter den månad då barnet fötts

3.9.3 Simulering av barnbidragets grundbelopp

Vid simulering av barnbidraget används nedanstående hjälpdataset.

Tabell 3.9.3.1 Innehåll i hjälpregister DM16BARN / DS16BARN

Variabel	Text
BIDNR	Identitet, individ
BBAALD	Barnets ålder
BBAFODMAN	Barnets födelsemånad
BBAINV	Barnets folkbokföringsmånad (vid invandring under året)
BBAUTVMAN	Barnets antal månader som utvandrad
BBAISHBI	Antal månader med studiehjälp
BBBIOFOR	Antal biologiska/adoptiv- föräldrar i hushållet
BBABO	Barnet ingår i den vuxnes bostadshushåll
BBABETMOT	Den vuxnes andel av barnets barnbidrag
BBABETTOT	Summa betalningsmottagarandel
BB AVR D	Den vuxne är vårdnadshavare
BB AVR D TOT	Antal vårdnadshavare barnet har
BBASLUMPF	Slumpvärde för förälderns bostadshushåll
BBAMANI	Antal månader med mottaget underhållsstöd
BUTYPI	Typ av mottaget underhållsstöd
BBAMANU	Antal månader med givet underhållsstöd
BUTYPU	Typ av givet underhållsstöd

Varje vuxen (biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare, betalningsmottagare) som har någon koppling till barnet finns med en gång per barn och varje barn finns med en gång per vuxen.

Eftersom även barn med studiehjälp behövs i simuleringarna av flerbarnstillägg hämtas alla barn under 21 och inte bara barn under 16.

Studiehjälp kan fås upp till och med första kalenderhalvåret då personen fyller 20 år. För att få information om i hur stor utsträckning föräldrarna delar barnbidraget eller ej används information från Försäkringskassan över vilka som är betalningsmottagare för barnet.

Simuleringen görs i följande steg:

1. Bestämmer antal månader med barnbidrag per barn.
  - a. Nyfödda barn får barnbidrag fr.o.m. månaden efter de fötts.
  - b. Barn 1-15 år får 12 månader med barnbidrag.

- c. Antar att alla 16-åringar går i grundskolan, så barn som fyller 16 under året berättigar till 6 månader med barnbidrag om de är födda under det första halvåret.
  - d. Justering görs om barnet har invandrat eller utvandrat under året.
2. Bestämmer om ett helt eller ett delat barnbidrag ska betalas ut för barnet. Här gör vi olika beroende på om simuleringen ska göras för grundåret eller något efterföljande år. Eftersom regelverket är olika beroende på om man är född före 1 mars eller ej tas även hänsyn till det.

Grundåret

- a. Finns uppgifter om betalningsmottagare från Försäkringskassan används det.
- b. Om uppgift från betalningsmottagare inte finns:
  - i. Om barnet endast bor med en förälder får denna förälder hela barnbidraget.
  - ii. Om barnet bor med båda föräldrarna får kvinnan barnbidraget.
  - iii. Om barnet bor med båda föräldrarna och är fött 2014 eller därefter delas barnbidraget.

Året efter grundåret

- a. Barn som är födda efter 2014 där det finns korrekta data om betalningsmottagare (grundår 2016 finns data om 0 till 2-åringar):
  - i. Finns uppgift om betalningsmottagare från Försäkringskassan används det.
  - ii. Antagande görs om att det blir vanligare och vanligare att dela barnbidraget ju längre tiden går. Detta görs genom att med hjälp av slumpantal dela barnbidraget för vissa barn som har två vårdnadshavare, men som ej delar barnbidraget i dagsläget.
  - iii. Om inte uppgift om betalningsmottagare finns görs på samma sätt som för grundåret.
- b. Barn som är födda efter 2014 där det inte finns korrekt data om betalningsmottagare. Vid simulering av år 2017 utifrån grundår 2016 kommer barn som är tre år att antas vara födda före 2014, trots att de enligt grundmaterialet inte är det. Vid simulering av dessa barn gäller detta:
  - i. Finns uppgift om betalningsmottagare från Försäkringskassan används det.

- ii. För att efterlikna de som föddes 2014 och därefter måste andelen som delar barnbidraget öka. Detta görs genom att med hjälp av slumpstal dela barnbidraget för vissa barn som har två vårdnadshavare, men som ej delar på barnbidraget i dagsläget. Ökningen sker gradvis för varje år som vi simulerar.
- c. Barn födda före 2014.
  - i. Finns uppgift om betalningsmottagare från Försäkringskassan används det.
  - ii. Om uppgift om betalningsmottagare inte finns görs på samma sätt som för grundåret.

3.9.4 Simulering av barnbidragets tilläggsbelopp

Simuleringen genomförs i följande steg:

1. Beräknar antalet barn som berättigar till flerbarnstillägg:
  - a. Barnet är 16 år eller yngre och den vuxne har fått barnbidrag för barnet.
  - b. Barnet är 16 eller yngre och den vuxne inte har fått barnbidrag för barnet, men är vårdnadshavare och bor ihop med barnet.
  - c. Barnet är över 16 år och har fått studiebidrag och bor med den vuxne.
2. Beräknar antalet månader med helt respektive halvt flerbarnstillägg
  - a. Varje förälder får flerbarnstillägg utifrån hur många hela och halva barnbidrag de får.
3. Utefter hur många barn respektive vuxen är berättigad flerbarnstillägg beräknas hur stort flerbarnstillägget blir per barn.
4. Beräknar summan av flerbarnstillägget per vuxen, där hänsyn tas om man har rätt till ett helt eller halvt flerbarnstillägg per barn.

3.10 Studiestöd/studiemedel (PGxxST16)

I modulen simuleras följande bidrag:

Skattefria transfereringar:

- Studiestöd, bidrag och lån
  - Studiehjälp, gymnasiet - ISTUDSF
  - Studiemedel
    - Bidrag - ISTBIEX
    - Tilläggsbidrag - ISTUDE
    - Lån - ISMBID
- - ISTBARN
- - ISMLAN

Negativa transfereringar:

- Återbetalning till CSN - UATER
  - Återbetalning av studiemedel - UATERSM
  - Återbetalning av studielån - UATERSL
  - Återbetalning av annuitetslån - UATERAL

Nedan beskrivs hur de olika bidragen är utformade och hur dessa simuleras. Bidragen regleras i Studiestödslag (1999:1395) och Studiestödsförordning (2000:655).

3.10.1 Regler för studiestöd

3.10.1.1 Studiehjälp

Studiehjälpen kan man få om man studerar på heltid på gymnasiet, komvux eller folkhögskola och är mellan 16-20 år. Det finns tre olika bidrag:

- Studiebidrag - 1050 kr/månad
- Extra tillägg - 285, 570 eller 855 kr/månad
- Inackorderingstillägg - 1190-2350 kr/månad (simuleras inte)

Extra tillägg är beroende av summan av den studerandes och föräldrarnas beräknade inkomster.

Studiebidrag får lämnas från och med kvartalet närmast efter det kvartal då den studerande fyller 16 år. Studiehjälp lämnas längst till och med det första kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år. Ett läsår om 40 veckor ska omfatta nio månader med studiebidrag, fyra månader på hösten och fem månader på våren. Om en studerande under ett läsår bedriver studier som ger rätt till studiehjälp under minst nio månader, får studiehjälp i form av studiebidrag och extra tillägg lämnas för tio månader.

3.10.1.2 Studiemedel:

Studiemedel består av bidrag, tilläggsbidrag, lån, tilläggs lån och merkostnadslån. Storleken på beloppen beror på hur mycket man studerar.

- **Bidrag.**
- **Tilläggsbidrag** kan du få om du har vårnaden om barn upp till 18 års ålder. Tillägget varierar efter antalet barn.
- **Lån.**
- **Tilläggs lån** kan du få från och med det år du fyller 25 om du har arbetat tidigare och haft en viss lägsta inkomst.
- **Merkostnadslån** kan du söka för en del extra kostnader i samband med dina studier.
- **Högre bidrag** kan du i vissa fall få om du studerar på grundskole- eller gymnasienivå och uppfyller särskilda villkor. Den

totala summan för studiemedlen är densamma, men bidraget är mer och lånet mindre.

3.10.2 Simulering av studiestöd

3.10.2.1 Studiehjälp

Studiebidrag: Om antalet månader med studiebidrag för grundåret är större än noll multipliceras antalet månader med månadsbeloppet. Månadsbeloppet sätts i parameterprogrammet utifrån fastställda regler. Om personen fyller 16 år under tredje kvartalet erhålls endast 2,5 månaders studiehjälp för det fjärde kvartalet.

Extra tillägg: Här används beloppet från individregistret för de som hade extra tillägg där.

Inackorderingstillägg: Tillägget simuleras inte eftersom kan det ses som en ersättning för ökade levnadsomkostnader och därmed inte ska påverka den disponibla inkomsten.

3.10.2.2 Studiemedel

Bidrag simuleras för de som hade studiebidrag i grundregistret.

Antalet veckor med beviljade studiebidrag för respektive studietakt (50, 75 eller 100 procent) multipliceras med beloppet per vecka. Beloppet anges i parameterprogrammet i form av en procentandel av basbeloppet.

Bidrag för högre nivå beräknas på samma sätt utifrån uppgifter om antalet beviljade veckor med högre nivå multiplicerat med beloppet för studiebidrag för högre nivå.

För studiemedel från utlandet används beloppet från grundregistret.

Totala bidrag - ISMBID beräknas som summan av bidrag, högre bidrag och bidrag från utlandet.

Lån simuleras för de som hade studielån i grundregistret. Beräknar studielån för generell och högre nivå för respektive studietakt (50, 75 eller 100 procent) enligt:

$$\text{Lån} = (\text{Maximalt belopp för studiemedel} - \text{maximalt belopp för bidrag}) \times \text{antal beviljade veckor med lån.}$$

För utlandslån, tilläggs lån och merkostnadslån används beloppet på grundregistret.

Totala lån - ISMLAN beräknas som summa lån, lån vid högre bidrag, utlandslån, tilläggs lån och merkostnadslån.

3.9.2 Regler för återbetalning av studielån

Det finns tre olika typer av lån:

Studiemedel - före 1989

Återbetalningstiden för detta lån beror på skuldens storlek samt hur gammal personen var första återbetalningstillfället:

- 36 år eller yngre - betalar till och med det år personen fyller 50 år.
- 37-50 år - betalar i 15 år.
- 51 år eller äldre - betalar till och med det år du fyller 65.
- Skrivs av vid 65 års ålder.

Återbetalningsbeloppet per år = Skuldens storlek / Antalet återbetalningsår.

Studielån - mellan 1 januari 1989 - 30 juni 2001

- Återbetalningen beror på inkomsten.
- Varje år betalas fyra procent av inkomsten två år tidigare.
- Vid boende/inkomst från utlandet betalas fem procent av skulden. Årsbeloppet kan dock som lägst bli 6 720 kronor under 2017.
- Skrivs av vid 65 års ålder.

Annuitetslån - efter 30 juni 2001

Återbetalning sker i högst 25 år. Är det mindre än 25 år till året personen fyller 60, minskas återbetalningstiden. Beloppet som ska betalas tillbaka beräknas med en annuitetsformel. Det innebär att årsbeloppet i regel ökar år för år.

Hur stort belopp som ska betalas per år beror på:

- Skuldens storlek
- Antalet år för återbetalning
- Räntan (fastställs av regeringen årligen)

Du börjar betala tillbaka lånet tidigast sex månader efter att du senast hade studiestöd samt vid ett årsskifte. Eventuell kvarvarande skuld skrivs av vid 68 år.

3.9.3 Simulering av återbetalning av studielån

Studiemedel - före 1989

Om utgående skuld förra året samt återstående återbetalningstid är större än noll:

Återbetalning av studiemedel = Regleringsstal x Återbetalning föregående år

Om skulden föregående år minus kvarstående avgift föregående år är ett lägre belopp än det ovan uträknade används detta istället.

Om skulden är mindre än 100 kronor sätts den till 0.

Studielån - mellan 1 januari 1989 - 30 juni 2001

Om utgående skuld förra året är större än noll:

Återbetalning av studiemedel = 0,04 x summa(inkomst av tjänst, kapital samt näringsverksamhet två år tillbaka)

Om skulden föregående år minus kvarstående avgift föregående år är ett lägre belopp än det ovan uträknade används detta istället.

Annuitetslån - efter 30 juni 2001

Om skulden föregående år minus kvarstående avgift föregående år och återstående återbetalningstid är större än noll beräknas återbetalning av annuitetslån enligt en annuitetsberäkning.

Om skulden föregående år minus kvarstående avgift föregående år är ett lägre belopp än det ovan uträknade används detta istället.

3.11 Föräldrapenning (PGxxFP16)

I modulen simuleras följande områden:

- Föräldrapenning vid födelse (lägstnivå, grundnivå och över grundnivå)
- Föräldrapenning vid vård av barn
- Förälderns särskilda 10 dagar
- Kontaktdagar
- Graviditetspenning
- Jämställdhetsbonus

Nedan beskrivs hur de olika ersättningarna är utformade och hur dessa simuleras. I [Socialförsäkringsbalken \(2010:110\)](#) kapitel 10-13 beskrivs bestämmelserna för familjeförmåner.

3.11.1 Regler för föräldrapenning vid födelse

Föräldrapenning betalas ut i 480 dagar för ett barn. I 390 dagar baseras ersättningen på SGI (dagar på sjukpenningnivå). De övriga 90 dagarna är ersättningen 180 kronor per dag (dagar på lägstnivå). De första 180 dagarna som tas ut för barnet måste vara dagar på sjukpenningnivå. Saknas SGI betalas föräldrapenning för grundnivå ut. År 2015 var grundnivån 225 kronor per dag. I januari 2016 höjdes grundnivån till 250 kronor.

Om barnet är fött 1 januari 2016 eller senare är 90 dagar på sjukpenningnivå reserverade för varje förälder. Tidigare var 60 dagar reserverade.

Från och med 1 januari 2014 får föräldrar till barn som är födda då eller senare endast behålla 96 dagar av föräldrapenning efter att barnet har fyllt 4 år (dagarna försvinner alltså tidigast 2018). Dessa 96 dagar får behållas fram till och med 12 års ålder. Lägstnivådagarna försvinner före sjukpenningdagarna.

Om barnet är fött före den 1 januari 2014 kan alla dagar sparas till och med den dag då barnet avslutar första året i grundskolan eller den dag barnet fyller 8 år.

Nya regler om begränsning av antal dagar med föräldrapenning för invandrade barn gäller från och med 1 juli 2017. Om barnet är ett år då barnet kommer till Sverige får föräldrarna max 200 dagar och om barnet är 2 år är max antal dagar 100. Från 4 år gäller 96 dagar, samma som för barn födda i Sverige.

3.11.2 Föräldrapenning vid vård av barn

Förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning (VAB) i max 120 dagar per år om barnet är mellan 8 månader (240 dagar) och 12 år. Det finns tillfällen när föräldern har rätt till ersättning även om barnet är äldre, yngre eller omfattas av LSS.

3.11.3 Regler för förälderns särskilda 10 dagar

Den förälder som inte är gravid kan få ersättning för 10 dagars ledighet i samband med att barnet föds. Dessa dagar måste tas ut inom 60 dagar efter att barnet kommit hem och räknas som tillfällig föräldrapenning.

3.11.4 Kontaktdagar

Kontaktdagar är till för föräldrar med barn upp till 16 år och som omfattas av LSS. Ersättningen är max 10 kontaktdagar per barn och år.

3.11.5 Regler för graviditetspenning

Graviditetspenning är en ersättning till den blivande mamman som har ett fysiskt ansträngande arbete och vars arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av graviditeten.

3.11.6 Jämställdhetsbonus

Jämställdhetsbonusen togs bort 1 januari 2017. I FASIT kommer jämställdhetsbonusen fortsätta att beräknas för 2016.

När den förälder som tagit ut lägst antal föräldradagar tar ut föräldrapenning, får vardera föräldern 50 kronor i jämställdhetsbonus per dag. Det är endast de sjukpenninggrundade dagarna som inte är reserverade för respektive förälder som är beräkningsgrund för jämställdhetsbonus.

För att få jämställdhetsbonus krävs att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet när de tar ut föräldrapenning, men de behöver inte vara gifta eller bo tillsammans. Bonusen gäller för barn som är födda efter den 30 juni 2008 och är skattefria.

3.11.7 Underlag för simulering av ersättning av föräldrapenning

En person kan ha ett eller flera föräldrapenningsfall. Simuleringen av föräldrapenning görs för varje fall. För att möjliggöra detta finns ett hjälpregister (DM16FP16/DS16FP16) med information om alla föräldrapenningsfall för basåret och tidigare år. I tabellerna beskrivs informationen i hjälpregistret.

Tabell 3.11.7.1 Innehåll i hjälpdataset DM16FP16 / DS16FP16

Variabel	Text
AR	År som utbetalning avser
BARNAM	Barnets födelseår och månad
BFPINVB	Barnets invandringsdatum
BFPKOD	Typ av föräldrapenning
BFPLOP	Löpnummer för barnet inom familjen
BFPNDGR	Antal nettodagar totalt för barnet för föräldern
BFPNDGRT	Antal nettodagar totalt för barnet
BIDNR	Identitet, individ

Tabell 3.11.7.2 Typ av föräldrapenning

BFPKOD	Text
1	Föräldrapenning födelse lägstanivå
2	Föräldrapenning födelse grundnivå
3	Föräldrapenning födelse över grundnivå
4	Graviditetspenning
5	Föräldrapenning förälderns särskilda 10 dagar
6	Tillfällig föräldrapenning (VAB)
7	Kontakt dagar

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.11.7.3 Parametrar som används i PGxxPA16

Variabel	Text
XLAGST	Dagbelopp lägstanivå
XGRUND	Dagbelopp grundnivå.
XTAKFOD	Inkomsttak för barns födelse
XTAKTF	Inkomsttak för tillfällig föräldrapenning
XTAKHAV	Inkomsttak för graviditetspenning
XTAKFAD	Inkomsttak för förälderns särskilda 10 dagar
XFPN	Ersättningsgrad föräldrapenning
XTFPN	Ersättningsgrad tillfällig föräldrapenning
XTFP10	Ersättningsgrad förälderns särskilda 10 dagar och kontakt dagar
XHP	Ersättningsgrad graviditetspenning
XFPKV	Omräkningsfaktor vid beräkning av dagersättning
XBASM	Prisbasbelopp modellåret

3.11.8 Simulering

Simuleringen inleds med att skapa maximerad sjukpenninggrundande inkomst för varje delområde i föräldrapenningen baserad på registrerad inkomst från Försäkringskassan, CSGI. Inkomsttaket vid

barns födelse är 10 prisbasbelopp medan övriga föräldraersättningar är 7,5 prisbasbelopp. Det belopp som blir lägst av CSGI och taket används. Beloppet reduceras till 0,97, dag ersättning.

Ersättning till föräldrar simuleras för de som har tagit del av föräldraförsäkringen under basåret. En förälder kan ha flera händelser under samma år. Simuleringen av föräldrapenning görs för respektive fall och summeras slutligen per person för varje typ av ersättning.

Beräkningen görs i följande ordning:

1. Föräldrapenning födelse. Här beräknas först antal möjliga bonusdagar. Jämställdhetsbonusen gäller endast för år 2016. Därefter beräknas antal dagar och belopp för lägstanivå, grundnivå och över grundnivå för grundåret. Vid beräkning av beloppet över grundnivå tas även hänsyn till ersättningsgraden som är 80 procent av inkomsten. Det belopp som är högst av beräknad inkomst och grundnivån används som dagbelopp. Därefter beräknas totala beloppet för basåret.
2. Tillfällig föräldrapenning. Belopp och antal dagar beräknas. Hänsyn tas till ersättningsgraden som är 80 procent av inkomsten.
3. Föräldrapenning föräldrarnas särskilda 10 dagar. Belopp och antal dagar beräknas. Hänsyn tas till ersättningsgraden som är 80 procent av inkomsten.
4. Kontaktdagar. Belopp och antal dagar beräknas. Hänsyn tas till ersättningsgraden som är 80 procent av inkomsten.
5. Graviditetspenning. Belopp och antal dagar beräknas. Hänsyn tas till ersättningsgraden som är 80 procent av inkomsten.
6. Begränsning av antal föräldradagar för barn inflyttade till Sverige. Regeln gäller från och med 1 juli 2017. Om barnet är ett år då det kommer till Sverige får föräldrarna max 200 dagar och om barnet är 2 år är max antal dagar 100. Från 4 år gäller 96 dagar, samma som för barn födda i Sverige.
7. Begränsning av antal dagar med föräldrapenning till 96 dagar från och med fyra års ålder för barn födda 1 januari 2014 eller senare.
8. Jämställdhetsbonus. Delas lika mellan föräldrarna. Bonusen betalas ut med avseende på den förälder som tagit ut lägst antal dagar, men båda föräldrarna får del av utbetalningen.

I tabellen nedan visas utdata från simuleringen.

Tabell 3.11.8.1 Utdata från simulering av föräldrapenning

Variabel	Text
TFORPF	Föräldrapenning födelse
TFORPF1	Föräldrapenning lägstanivå
TFORPF2	Föräldrapenning grundnivå
TFORPF3	Föräldrapenning över grundnivå

TFORV	Föräldrapenning, vård av barn
TFORPT ¹	Tillfällig föräldrapenning
TFORK	Kontaktdagar
TFORF	Föräldrapenning förälderns särskilda 10 dagar
TFORH	Graviditetspenning
TFORP ²	Föräldrapenning
WDGFORPF	Föräldrapenning födelse, antal dagar
WDGFORPF1	Föräldrapenning lägstanivå, antal dagar
WDGFORPF2	Föräldrapenning grundnivå, antal dagar
WDGFORPF3	Föräldrapenning över grundnivå, antal dagar
WDGFORV	Tillfällig föräldrapenning, antal dagar
WDGFORK	Föräldrapenning kontaktdagar, antal dagar
WDGFORF	Föräldrapenning förälderns särskilda 10 dagar, antal dagar
WDGFORH	Graviditetspenning, antal dagar
IJBONUS	Jämställdhetsbonus

¹ TFORPT = TFORK + TFORF + TFORV

² TFORP = TFORPF + TFORPT + TFORH

3.12 3:12 (PGxxUT16)

I modulen simuleras följande områden:

- Ränta, kapitalvinst och -förlust från blankett K10A
- Utdelning, kapitalvinst och -förlust från blankett K10

3.12.1 Kort om 3:12-reglerna

De s.k. 3:12-reglerna är beskattningsregler för delägare i fåmansföretag. Reglerna bestämmer hur utdelning/ränta respektive kapitalvinst/-förlust ska fördelas mellan inkomstlagen tjänst och kapital.

Bakgrunden till reglerna är det dualistiska skattesystem som infördes i samband med skattereformen 1990 och som innebär att förvärvsinkomster beskattas enligt en progressiv skatteskala och kapitalinkomster beskattas med en proportionell skatt. Skillnaden i skatteuttag mellan förvärvsinkomster och kapitalinkomster ansågs fordra särskilda regler för att motverka att personer med höga arbetsinkomster tog ut dessa som lägre beskattad utdelning eller som kapitalvinst vid avyttring av aktier.

Namnet 3:12 kommer av att den tidigare regleringen fanns i 3 kap. 12 § i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Numer regleras utdelning från fåmansföretag i [56-57 kap. i Inkomstskattelagen \(1999:1229\)](#).

För kvalificerade andelar används Skatteverkets blankett K10 och kvalificerade övriga delägarätter K10A. Övriga delägarätter kan t.ex. avse konvertibler, optioner och vinstandelsbevis.

3.12.2 Regler för fåmansföretag

Här följer en kortfattad beskrivning av beskattningsregler för fåmansföretag. Mer detaljerad information finns i Skatteverkets informationsbroschyr [Skatteregler för fåmansföretag \(SKV 292\)](#).

Utdelning eller ränta från fåmansföretag beskattas antingen i inkomstslaget tjänst eller inkomstslaget kapital beroende på storleken på utdelningen och också beroende på en rad andra faktorer. Om utdelningen motsvarar en schablonmässigt beräknad normalutdelning beskattas den som kapital. Hur stor denna normalutdelning är beror på storleken på det s.k. gränsbeloppet. Utdelning som överstiger gränsbeloppet beskattas i inkomstslaget tjänst, dock upp till ett visst maxbelopp (i nuläget är 90 inkomstbasbelopp). Om utdelningen understiger gränsbeloppet kan utrymmet sparas till kommande år.

Gränsbeloppet räknas fram antingen med förenklingsregeln eller med huvudregeln. Vid användandet av förenklingsregeln är gränsbeloppet 2,75 inkomstbasbelopp samt eventuellt sparad utdelningsutrymme. Det sparade utdelningsutrymmet får räknas upp med statslåneräntan plus tre procentenheter. För huvudregeln består gränsbeloppet av omkostnadsbeloppet för de ägda andelarna, samt eventuellt ett lönebaserat utrymme och sparad utdelningsutrymme från tidigare år. Det sparade utdelningsutrymmet får även här räknas upp med statslåneräntan plus tre procentenheter. Omkostnadsbeloppet får räknas upp med statslåneräntan plus nio procentenheter. För att få beräkna ett lönebaserat utrymme krävs att individen eller någon till individen närstående gjort vissa löneuttag ur företaget senaste året. Det lönebaserade utrymmet beräknas sedan utifrån hur stora ersättningar som betalats till arbetstagare i företaget eller dess dotterföretag senaste året. Företagets lönebaserade utrymme utgör 50 procent av dessa ersättningar, som sedan fördelas på delägarna i enlighet med deras andelar i företaget.

Utdelning som beskattas i inkomstslaget tjänst slås samman med annan inkomst av tjänst i inkomstdeklarationen och beskattas därefter. Utdelningen som beskattas i inkomstslaget kapital beskattas med 30 procent på 2/3 av utdelningen (alternativt uttryckt med 20 procent av utdelningen).

Vid avyttring beräknas på liknande sätt hur mycket av kapitalvinsten som ska beskattas i respektive inkomstslag alternativt hur mycket av kapitalförlusten som är avdragsgill i inkomstdeklarationen.

3.12.3 Reformen

Regelverket för beskattning av fåmansföretag har genom åren förändrats ett antal gånger med syftet att bibehålla systemets legitimitet. Senast regelförändringar infördes 1 januari 2014. Sedan dess har det kommit såväl en [utredning](#) som en [lagrådsremiss](#) som föreslår ytterligare förändringar av regelverket fr.o.m. 1 januari 2018.

3.12.4 Underlag för simulering

Ett fåmansföretag kan ha flera delägare och en individ kan vara delägare i flera fåmansföretag. För att möjliggöra en simulering av varje unik kombination av delägare och fåmansföretag finns två hjälpregistret, ett för blankett K10A och ett för blankett K10 (DMK10A16/DSK10A16 resp. DMK1016/DSK1016). Hjälpregistren består av alla enskilda K-bilagor som finns för de i respektive urval ingående individerna. I tabellen nedan beskrivs informationen i respektive hjälpregister.

Tabell 3.12.4.1: Innehåll i hjälpdataset DMK10A16/DSK10A16

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
Z4900	Gränsbelopp för överlåtna andelar
Z4922	Sparat utdelningsutrymme enligt 1.7
Z4923	Sparat utdelningsutrymme från tidigare år
ZOMKOSTA	Omkostnadsbelopp
ZOMKOSTB	Omkostnadsbelopp
ZSPARINA	Sparat utdelningsutrymme föregående år
ZRANTA	Erhållen ränta
ZNETERSB	Ersättning minus utgifter för avyttring
ZSPARDEL	Sparat utdelningsutrymme vid delavyttring eller gåva
ZKVOTK10A	Utnyttjandekvot K10A

Tabell 3.12.4.2: Innehåll i hjälpdataset DMK1016/DSK1016

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
Z4720	Gränsbelopp vid avyttring eller gåva
Z4723	Sparat utdelningsutrymme från f.g. år hänförliga till överlåtna andelar enligt 3.7A
Z4730	Gränsbelopp vid avyttring eller gåva
Z4733	Sparat utdelningsutrymme vid gåva o.d.
Z4740	Verkligt omkostnadsbelopp
Z4743	Omkostnadsbelopp/omräknat omkostnadsbelopp
Z4744	Sparat utdelningsutrymme enl. 1.7 eller 2.16
Z4745	Gränsbelopp enligt 1.4 eller 2.5
Z4561	Egen kontant ersättning från företaget och dotterbolag föregående år
Z4562	Sammanlagd kontant ersättning i företaget och dotterbolag föregående
Z4563	Lönekrav
Z4570/Z4577	Kontant ersättning till arbetstagare föregående år
Z4571/Z4578	Kontant ersättning till arbetstagare föregående år i dotterbolag
Z4572/Z4579	Löneunderlag
Z4577	Kontant ersättning till arbetstagare föregående år
Z4578	Kontant ersättning till arbetstagare föregående år i dotterbolag
Z4579	Löneunderlag
TKUFLON15	Egen ersättning enligt KU från AB och dotterbolag föregående år

ZALT	Alternativ: 1=förenklingsregeln, 2=huvudregeln
ZANDEL	Ägarandel
ZUTDEL	Utdelning
ZOMKOST	Omkostnadsbelopp/omräknat omkostnadsbelopp
ZNETERS	Ersättning minus utgifter för avyttringen
ZSPARIN	Sparat utdelningsutrymme från föregående år
ZLKRAVN	Lönekrav uppfyllt genom närstående
ZLONNAR	Närståendes löneuttag
ZNRK10	Antal K10
ZKVOTK10	Utnyttjandekvot K10
ZK10RK	K10 RK

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.12.4.3: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XRTA1	Statslåneräntan 30/11 föregående år plus 3 procentenheter
XRTA2	Statslåneräntan 30/11 föregående år plus 9 procentenheter
XRTA3	Statslåneräntan 30/11 föregående år plus 1 procentenheter
XBASMI	Inkomstbasbelopp modellåret
XBASMIT	Inkomstbasbelopp, föregående år
XTAKREGA	Takbelopsregeln, uppräkningsstal
XKAPUTA	Skattepliktig andel, kapital, utdelning
XLONKRP	Lönekrav, andel av ersättning p. 4.3
XLONKRU1	Lönekrav, uppräkningsstal till p. 4.3
XLONKRU2	Lönekrav, uppräkningsstal till p. 4.4
XANDKRAV	Andelskrav
XLONBTAK	Lönebaserat utrymme, tak
XLONBU1	Lönebaserat utrymme, andel p. 2.8
XLONBU2	Lönebaserat utrymme, andel p. 2.9
XLONBU3	Lönebaserat utrymme, andel
XLONBUU	Lönebaserat utrymme, uppräkningsstal
XTJTAK	Takbelopp, hur mycket som ska beskattas i tjänst
XGRANSF	Uppräkningsstal gränsbelopp, förenklingsregeln
XKAPUT	Skattepliktig andel, kapital, utdelning
XKAPAV	Skattepliktig andel, kapital, avyttring
XTAKREG	Takbelopsregeln, uppräkningsstal

3.12.5 Simulering

Simuleringen inleds med blankett K10A, d.v.s. kvalificerade övriga delägarrätter i fåmansföretag och följs sedan av blankett K10, d.v.s. kvalificerade andelar. Simuleringen av de båda blanketterna är väldigt lika och beskrivs därför tillsammans nedan. Det som skiljer simuleringarna åt är huvudsakligen att det för blankett K10 beräknas ett lönebaserat utrymme som används när gränsbeloppet för huvudregeln simuleras.

Simuleringen inleds med en framskrivning av de ingående variablerna. Som framskrivningsvariabler används XINKRANT, XKVFIN, XUTDEL samt XLONF.

För blankett K10 simuleras sedan det lönebaserade utrymmet. Först kontrolleras huruvida lönekravet är uppfyllt eller ej. I nuläget måste individens kontanta ersättning vara större än 5 procent av den sammanlagda ersättningen i företaget och dess dotterföretag plus 5 inkomstbasbelopp. Lönekravet kan också uppfyllas av någon till individen närstående, något som finns markerat i hjälpregistrets variabel ZLONNAR. Företagets lönebaserade utrymme är summan av kontant ersättning till arbetstagare i företaget och dess dotterföretag året före inkomståret. Individens lönebaserade utrymme beräknas sedan som 50 procent av företagets lönebaserade utrymme, multiplicerat med individens andel av företaget.

Sedan beräknas gränsbeloppet. För förenklingsregeln i K10-blanketten består gränsbeloppet av 2,75 inkomstbasbelopp plus sparat utdelningsutrymme från tidigare år multiplicerat med statslåneräntan plus tre procentenheter. För huvudregeln består gränsbeloppet av omkostnadsbeloppet uppräknat med statslåneräntan plus 9 procentenheter, eventuellt lönebaserat utrymme samt eventuellt sparat utdelningsutrymme från tidigare år uppräknat med statslåneräntan plus tre procentenheter. Till ovan nämnda gränsbelopp för såväl förenklings- som huvudregeln den summan läggs eventuellt också gränsbelopp som är hänförliga till överlåtna andelar.

När gränsbeloppet beräknats simuleras fördelningen av utdelning/ränta mellan inkomstlagen tjänst respektive kapital. Från utdelning/ränta dras ovan beräknade gränsbelopp. Om beloppet är positivt, d.v.s. utdelningen är större än gränsbeloppet, ska det beskattas i tjänst upp till takbeloppet 90 inkomstbasbelopp. Om beloppet är negativt, d.v.s. gränsbeloppet är större än utdelningen, sparas utdelningsutrymme till kommande år. Om utdelningen är större än gränsbeloppet ska överskridande del beskattas i kapital. Från utdelning/ränta dras då beloppet som beskattas i tjänst. Om gränsbeloppet är större än differensen tas differensen till 2/3 upp i inkomstslaget kapital, i annat fall tas gränsbeloppet till 2/3 upp i kapital.

Slutligen simuleras hur kapitalvinst/-förlust vid avyttring av andelar eller andra delägarätter hanteras. Simuleringen är i det närmaste identisk förutom att endast 2/3 av förlusten är avdragsgill för blankett K10, medan den är avdragsgill i sin helhet för blankett K10A. Från vinsten dras sedan eventuellt kvarvarande gränsbelopp efter utdelning/ränta. Upp till takbeloppet 100 inkomstbasbelopp ska sedan beskattas i inkomstslaget tjänst. Resterande utdelning som ryms inom sparat utdelningsutrymme ska till 2/3 beskattas i kapital, och det som inte ryms beskattas i sin helhet i kapital.

I tabellen nedan visas utdata från simuleringen.

Tabell 3.12.5.1: Utdata från simulering av 3:12

Variabel	Etikett
TUTD	Skattepliktig utdelning, tjänst
TKAKTI	Skattepliktig kapitalvinst, tjänst
TRTA	Skattepliktig ränta, tjänst
TKKONV	Skattepliktig kapitalvinst, tjänst
TFOAB ¹	Inkomst från fåmansföretag, tjänst
KRTASP	Skattepliktig ränta, kapital
KRTASF	Skattefri ränta, kapital
KVKONV	Skattepliktig kapitalvinst, kapital
KVKONVF	Skattefri kapitalvinst, kapital
KFKONV	Avdragsgill kapitalförlust, kapital
KVFOAB	Skattepliktig kapitalvinst, kapital
KVFOABF	Skattefri kapitalvinst, kapital
KFFOAB	Avdragsgill kapitalförlust, kapital
KFFOABF	Ej avdragsgill kapitalförlust, kapital

¹ TFOAB=TUTD+TKAKTI+TRTA+TKKONV

Inkomst från fåmansföretag (TFOAB) går vidare in i beräkningen av inkomst av tjänst i skattemodulen. De skattepliktiga kapitalvariablerna går vidare till beräkning av kapitalskatt i skattemodulen. De skattefria kapitalvariablerna går vidare in i beräkningen av disponibel inkomst.

3.13 Egenföretagare (PGxxEF16)

I modulen beräknas följande områden:

- Över-/underskott för delägare i handelsbolag
- Över-/underskott för enskilda näringsidkare

3.13.1 Bakgrund/regler

Egenföretagare kallas vanligen en individ som antingen är enskild näringsidkare eller delägare i ett handelsbolag. För dessa två juridiska former är individen personligen ansvarig för företagets skulder, och över- och underskott från verksamheten ingår även i individens personliga inkomstdeklaration.

Verksamheten deklarerar först separat på liknande sätt som andra företagsformer med en balans- och resultaträkning. Sedan finns möjligheten att justera resultatet med ett antal avsättningar. Resultatet från dessa justeringar leder till ett över- eller underskott för verksamheten som sedan förs in i individens inkomstdeklaration.

3.13.2 Underlag för simulering

Underlagen består av två hjälpregister, ett för delägare i handelsbolag (DM16HB16/DS16HB16) och ett för enskilda näringsidkare (DM16EN16/DS16EN16). Hjälpregistren består av alla enskilda deklarerationer av typ N3A (delägare i handelsbolag) och NE (enskilda

näringsidkare) som finns för de i respektive urval ingående individerna. I tabellen nedan beskrivs informationen i respektive hjälpregister.

Tabell 3.13.2.1: Innehåll i hjälpdataset DM16HB16/DS16HB16

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
ZPASNRV	Aktiv eller passiv näringsverksamhet
ZSUM2_URSPR	Inkomst före räntefördelning
ZSUM3_URSPR	Inkomst före avsättning till periodiseringsfond
Z6510	Återföring av periodiseringsfond
Z6610	Avsättning till periodiseringsfond
Z6611	Ökning av expansionsfond
Z6513	Minskning av expansionsfond
Z6612	Egen pensionsförsäkringspremie i näringsverksamheten
Z6514	Medgivna avdrag för egenavgifter eller särskild löneskatt
Z6614	Påförda egenavgifter eller särskild löneskatt
Z6615	Årets beräknade avdrag för egenavgifter eller särskild löneskatt
Z6516	Sjukpenning hänförlig till denna näringsverksamhet
Z6521	Allmänt avdrag
Z6522	Underskott som utnyttjats i kapital
Z6533	Kapitalunderlag räntefördelning
Z6535	Sparat fördelningsbelopp från tidigare år
Z6536	Positivt belopp, räntefördelning
Z6635	Utnyttjat positivt räntefördelningsbelopp
Z6543	Beskattningsårets kapitalunderlag för expansionsfond

Tabell 3.13.2.2: Innehåll i hjälpdataset DM16EN16/DS16EN16

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
TTJ	Inkomst av tjänst
ZPASNRV	Aktiv eller passiv näringsverksamhet
ZSUM1_URSPR	Över-/underskott före räntefördelning, urspr.
ZSUM2_URSPR	Över-/underskott före
ZSUM3_URSPR	Över-/underskott före
ZPOSFORD_URSPR	Positivt fördelningsbelopp, urspr.
ZEXPFOND	Expansionsfond vid årets början
Z7708	Positiv räntefördelning
Z7608	Återföring av periodiseringsfond
Z7709	Avsättning till periodiseringsfond
Z7710	Ökning av expansionsfond
Z7609	Minskning av expansionsfond
Z7711	Egna pensionspremier
Z7610	Medgivna avdrag för egenavgifter eller särskild löneskatt
Z7713	Påförda egenavgifter eller särskild löneskatt

Z7714	Årets beräknade avdrag för egenavgifter eller särskild löneskatt
Z7611	Sjukpenning hänförlig till denna näringsverksamhet
Z7612	Allmänt avdrag
Z7613	Underskott som utnyttjats i kapital
Z8009	Kapitalunderlag för räntefördelning (positivt)
Z8010	Kapitalunderlag för räntefördelning (negativt)
Z8012	Kapitalunderlag expansionsfond (positivt)
Z8011_T1	Sparat fördelningsbelopp från föregående år

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.13.2.3: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XKAPRF	Nedre gräns för kapitalunderlag, räntefördelning
XPOSRF	Räntesats, positiv räntefördelning
XNEGRF	Räntesats, negativ räntefördelning
XSSLONE	Särskild löneskatt
XSCHEGEN	Schablonavdrag egenavgifter, aktiv näringsverksamhet
XMLSKP	Schablonavdrag egenavgifter, passiv näringsverksamhet
XREGAR	Grundår
XMAVPER	Maximal avsättning, periodiseringsfond
XMAXEXP	Maximal avsättning, expansionsfond
XAVDPKG	Avdrag för pensionskostnader, grund
XAVDPKT1	Avdrag för pensionskostnader, tillägg procent av inkomst
XAVDPKT2	Avdrag för pensionskostnader, tillägg antal prisbasbelopp

3.13.3 Simulering

Simuleringen görs i två steg, ett för delägare i handelsbolag och ett för enskilda näringsidkare. Båda stegen inleds med att överskottet före avsättningar skrivs fram med parametern XNARING.

3.13.3.1 Simulering, delägare i handelsbolag

För delägare i handelsbolag beräknas först kapitalunderlaget för räntefördelning och positivt eller negativt räntefördelningsbelopp. Om kapitalunderlaget är positivt multipliceras det med statslåneräntan plus 6 procentenheter för att få det positiva räntefördelningsbeloppet. Om Kapitalunderlaget är negativt multipliceras det med statslåneräntan plus 1 procentenheter för att få det negativa räntefördelningsbeloppet. Det positiva fördelningsbeloppet är valfritt varför individen kan välja att utnyttja hela eller delar av det. Simuleringen använder då individens ursprungliga andel för detta. Därefter skapas inkomst före avsättning till periodiseringsfond.

Avsättningen till periodiseringsfond får göras med 30 procent om det finns en positiv inkomst. Simuleringen görs med samma andel som

individen använt i ursprungsfallet. Därefter skapas inkomst före avsättning till expansionsfond.

Avsättning till expansionsfond får göras med högst överskottet innan avsättning, och simuleringen görs på liknande sätt som avsättningen till periodiseringsfond, d.v.s. den utgår från individens beteende i ursprungsläget. Dessutom beräknas särskild löneskatt på pensionsförsäkringspremier och avgiftsunderlaget egenavgifter eller särskild löneskatt på förvärvsinkomster.

Slutligen beräknas årets beräknade avdrag för egenavgifter och särskild löneskatt utifrån schablonintäkter beroende på om verksamheten är aktiv eller passiv och det slutliga över- eller underskottet för verksamheten.

Till beskattning för delägare i handelsbolag förs överskott från aktiv (NAKTHB) eller passiv (NPASHB) näringsverksamhet alternativt underskott från aktiv (NUAKTHB) eller passiv (NUPASHB) näringsverksamhet.

3.13.3.2 Simulering, enskilda näringsidkare

För enskilda näringsidkare simuleras först positiv räntefördelning. Om kapitalunderlaget är tillräckligt stort sätts ett belopp av som antingen motsvara det maximala (överskottet dittills) eller den andel som individen avsatte ursprungligen. Negativ räntefördelning simuleras genom att det negativa kapitalunderlaget multipliceras med parametern för negativ räntefördelning. Detta värde kvittas mot föregående års positiva fördelningsbelopp.

Avsättning till periodiseringsfond simuleras genom att antingen sätta av den maximala andelen, i dagsläget 30 procent av överskottet, alternativt samma andel som näringsidkaren avsatt i ursprungsdata.

Vid förändring av periodiseringsfonden förändras även kapitalunderlaget för expansionsfond varför denna beräknas på nytt. Om detta värde blir positivt görs sedan en ökning av expansionsfonden. Detta görs genom att multiplicera kapitalunderlaget med antingen den ursprungliga expansionsfondskvoten alternativt den maximala avsättningen till expansionsfond. Om näringsidkaren i ursprunget gjort en minskning av expansionsfonden görs det även här.

För egen pensionsförsäkringspremie får näringsidkaren antingen göra avdrag enligt generell eller specifik beloppsbegränsning. För båda beräknas ett ursprungligt värde och ett nytt värde baserat på eventuella förändringar som skett ovan. Om den specifika beloppsbegränsningen är lägre än den generella sätts maxavdraget till det specifika beloppet och vice versa.

Den särskilda löneskatten beräknas sedan genom att multiplicera underlaget med parametern för särskild löneskatt.

Därefter beräknas årets beräknade avdrag för egenavgifter eller särskild löneskatt genom att ta överskottet och multiplicera med aktuell parameter, som beror på om verksamheten är aktiv eller passiv, samt om näringsidkaren är pensionär eller har sjuk- eller aktivitetsersättning.

Slutligen beräknas årets beräknade avdrag för egenavgifter och särskild löneskatt utifrån schablonintäkter beroende på om verksamheten är aktiv eller passiv och det slutliga över- eller underskottet för verksamheten.

Till beskattning för enskilda näringsidkare förs överskott från aktiv (NAKTE) eller passiv (NPASE) näringsverksamhet alternativt underskott från aktiv (NUAKTE) eller passiv (NUPASE) näringsverksamhet.

3.14 Skatter (PGxxSK16)

I modulen beräknas följande områden:

- Inkomst av tjänst
- Inkomst av näringsverksamhet
- Allmänt avdrag för pensionssparande
- Fastställd förvärvsinkomst
- Uppskovsavdrag
- Ränteinkomster, utdelningar m.m. (kapitalinkomster)
- Kapitalvinster/-förluster (kapitalinkomster)
- Uthyrning av privatbostad (kapitalinkomster)
- Underskott/överskott av kapital
- Grundavdrag
- Allmän pensionsavgift
- Pensionsgrundande inkomst
- PGI-mått för inkomstindex
- Pensionsgrundande belopp
- Sjöinkomstavdrag
- Beskattningsbar inkomst
- Fastighetsskatter/-avgifter
- Skattereduktioner för kommunal fastighetsavgift
- Skattereduktion för sjöinkomst
- Skattereduktioner för allmän pensionsavgift
- Skattereduktioner för arbetsinkomst
- Skattereduktioner för hushållsarbete
- Skattereduktioner för gåvor
- Skattereduktioner för mikroproduktion för förnybar el
- Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster
- Kommunal inkomstskatt
- Kyrkoavgift
- Avgift till andra trossamfund
- Begravningsavgift

- Statlig inkomstskatt på kapitalinkomster
- Skattereduktion för underskott av kapital
- Egenavgifter samt skattedel av egenavgifter
- Särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster
- Avkastningsskatt
- Särskild löneskatt på pensionskostnader
- Expansionsfondsskatt
- Arbetsgivaravgifter samt skattedel av arbetsgivaravgifter
- Statliga ålderspensionsavgifter
- Slutlig skatt

3.14.1 Allmänt

Den centrala lagen för skattemodulen, och inom skatterätten i stort, är [Inkomstskattelagen \(1999:1229\)](#). Inkomstskattelagen (IL) reglerar beskattning av inkomster och centrala begrepp i lagen är de olika inkomstlagen: tjänst, näringsverksamhet och kapital. Beskattningen av inkomst beror på vilket inkomstslag som inkomsten klassas som. Förutom IL är ytterligare ett antal lagar aktuella för skattemodulen. Som exempel kan nämnas [Socialförsäkringsbalken \(2010:110\)](#), [socialavgiftslagen \(2000:980\)](#) och [lag \(1994:1744\) om allmän pensionsavgift](#).

Vid behov av mer detaljerad information kring specifika delar av beskattning kan Skatteverkets informationsmaterial rekommenderas. Den huvudsakliga informationen finns i [Skatteuträkningsbroschyren \(SKV 425\)](#) med tillhörande Skatteuträkningsbilagan, men det finns även separat informationsmaterial om t.ex. [fastighetsavgift/-skatt \(SKV 296\)](#) och försäljning av bostad och uppskovsavdrag ([SKV 379/SKV 321](#)).

I skattemodulen används främst data från IR-registret men det finns även tre hjälpregister som används: KSKATT16 som innehåller kommunalskattesatser, landstingsskattesatser och begravningsavgiftssatser på kommunnivå; DM16K5K6/DS16K5K6 som innehåller information om bostadsförsäljningar och används vid simulering av uppskovsavdrag; DM16FAST/DS16FAST som innehåller information om fastigheter och således används vid simulering av fastighetsskatt/-avgift.

3.14.2 Inkomst av tjänst

3.14.2.1 Allmänt om inkomst av tjänst

Modulen inleds med att beräkna inkomst av tjänst. Inkomst av tjänst (TTJ) regleras i [avdelning IV \(10-12 kap.\), IL](#). Här finns grundläggande bestämmelser för inkomstslaget (10 kap.) samt vad som ska tas upp (11 kap.) respektive vad som får dras av (12 kap.) i inkomstslaget. Med tjänst avses huvudsakligen anställning, uppdrag eller annan varaktig eller tillfällig inkomstbringande verksamhet.

3.14.2.2 Simulering av inkomst av tjänst

Inkomst av tjänst beräknas huvudsakligen genom att summera ett antal skattepliktiga inkomster men det görs även två simuleringar i detta steg: resor till och från arbetet (*TARESE*) samt övriga kostnadsavdrag (*TAKOST*). I simuleringen av resor till och från arbetet används två parametrar, milersättning för resor (*XMILAVD*) och avdragsgräns för resor (*XLSCHR*). I simuleringen av övriga kostnadsavdrag används parametern avdragsgräns för övriga kostnader (*XLSCHO*).

Inkomst av tjänst är summan av lön, förmåner, pension, föräldrapenning, sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning, arbetsmarknadsstöd, avtalsersättningar samt ett antal övriga inkomster som ska räknas med. För sjukpenning dras sjukpenning från näringsverksamhet bort (och differensen kan inte bli negativ). Från detta görs ett antal avdrag. Förutom de som nämnts tidigare, d.v.s. för resor till och från jobbet och övriga kostavdrag görs även avdrag för dubbelt boende och tjänsteresor.

Värdet av inkomst av tjänst kan inte vara negativt.

3.14.3 Inkomst av näringsverksamhet (NRV)

Inkomst av näringsverksamhet behandlas i [avdelning V \(13-40 kap.\), II](#).

Inkomst av näringsverksamhet simuleras i en separat modul, se avsnitt 3.13. I skattemodulen summeras inkomst av aktiv näringsverksamhet (*NAKT*) och passiv näringsverksamhet (*NPAS*) till total inkomst av näringsverksamhet (*NRV*).

3.14.4 Allmänt avdrag för pensionssparande

3.14.4.1 Regler för allmänna avdrag för pensionssparande

Allmänna avdrag regleras i [62 kap. II](#). Det finns allmänna avdrag för näringsverksamhet och allmänna avdrag för pensionssparande. Allmänna avdrag för näringsverksamhet simuleras inte i FASIT utan här används det ingående värdet (*ANAKT*). Allmänna avdrag för pensionssparande (*APENSP*) behandlas mer specifikt i 59 kap. II.

Allmänna avdrag för pensionssparande fick tidigare göras av alla skattskyldiga upp till ett belopp av 12 000 kronor (under övergångsåret 2015 till 1 800 kronor). För personer som hade inkomst av aktiv näringsverksamhet eller helt saknade pensionsrätt i sin anställning fick avdrag göras med obegränsat belopp som avsattes till pensionssparande. Fr.o.m. 2016 får avdrag för pensionssparande enbart göras för de sista två grupperna, d.v.s. de med inkomst av aktiv näringsverksamhet eller de som saknar pensionsrätt i sin anställning.

Nu får allmänna avdrag för pensionssparande endast göras av fysiska personer som helt saknar pensionsrätt i sin anställning eller av personer som har inkomst aktiv näringsinkomst.

3.14.4.2 *Simulering för allmänna avdrag för pensionssparande*

Fram till 2015 simulerades det allmänna avdraget för pensionssparande (*APENSP*) för personer som hade ett avdrag under gränslöpet. För personer över gränslöpet användes det ingående värdet på avdraget vilket det även kommer göra fortsättningsvis.

3.14.5 **Fastställd förvärvsinkomst**

Fastställd förvärvsinkomst (tidigare kallad taxerad förvärvsinkomst) regleras i [1 kap. 5 § IL](#).

Fastställd förvärvsinkomst (*CTXFVI*) är summan av inkomst av tjänst (*TTJ*) respektive näringsverksamhet (*NRV*) minskat med allmänna avdrag (*APENSP* samt *ANAKT*). Det återstående beloppet avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

3.14.6 **Uppskovsavdrag**

3.14.6.1 *Allmänt om uppskovsavdrag*

Regler om uppskovsavdrag finns i [47 kap. IL](#). Uppskovsavdrag innebär att en individ kan skjuta upp beskattningen av en kapitalvinst som härrör sig från en bostadsförsäljning så länge vinsten har återinvesterats i en annan bostad, ersättningsbostaden, och ett antal andra förutsättningar är uppfyllda. Uppskovsbeloppet gäller till dess individen säljer ersättningsbostaden och inte skaffar någon ny ersättningsbostad. Uppskovsbeloppet kan också återföras till beskattning frivilligt.

I budgetpropositionen för 2017 införde regeringen ett antal nya regler vad gäller uppskovsavdraget. Enligt de tidigare reglerna fick uppskovsbeloppet maximalt uppgå till 1 450 000 kronor. De nya reglerna innebär att maxbeloppet slopas för bostäder sålda under perioden 21 juni 2016-30 juni 2020. Även beräkningen av uppskovsbeloppet i de fall då ersättningsbostaden är billigare än ursprungsbostaden förändrades, från att tidigare ha varit differensen mellan bostäderna till att beräknas som en kvotandel av vinsten.

Uppskovsbeloppet beskattas som en schablonintäkt av kapital. Schablonintäkten är för närvarande 1,67 procent av uppskovsbeloppet (ligger i parameter *XUPPSK*).

3.14.6.2 *Underlag för simulering av uppskovsavdrag*

Underlagen till simulering av uppskovsavdrag finns i hjälprester (*DM16K5K6/DS16K5K6*). Dessa register innehåller information om bostadsförsäljningar såväl för grundåret som för föregående inkomstår. Anledningen är att kapitalvinsten för en bostadsförsäljning beskattas under samma år som försäljningen, medan räntebeläggningen av uppskovsbeloppet sker först året efter försäljningen.

Tabell 3.14.6.2.1: Innehåll i hjälpregister DM16K5K6/DS16K5K6

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
BSLUK5K6	Slumptal för bostadsförsäljning f.g. år
BAGAND/BAGANDT	Ägarandel i procent av den sålda bostaden (år t-1)
KFSGPRIS/KFSGPRIST	Försäljningspris (enligt köpekontraktet) (år t-1)
KFSGUTG/KFSGUTGT	Utgifter för försäljningen (mäklararvode m.m.) (år t-1)
KVF/KVFT	Vinst eller förlust (år t-1)
KATERFOR/KATERFORT	Återföring av uppskovsbelopp (år t-1)
KFORLUST/KFORLUSTT	Förlust (år t-1)
KAPRELUPP/KAPRELUPPT	Avdrag för preliminärt uppskovsbelopp (år t-1)
KASLUTUPP/KASLUTUPPT	Avdrag för slutligt uppskovsbelopp (år t-1)
KVATERVINST/ KVATERVINSTT	Återstående vinst efter avdrag för uppskovsbelopp (år t-1)
KAGANDES/KAGANDEST	Ägarandel i kronor av den nya bostaden (småhus) (år t-1)
KAGANDEBR/KAGANDEBRT	Ägarandel i kronor av den nya bostaden (bostadsrätt) (år t-1)
BTYPUPP/BTYPUPPT	Typ av uppskovsavdrag, 1=preliminärt, 2=definitivt (år t-1)
BANDUPP/BANDUPPT	Utnyttjandeandel av uppskovsavdrag (år t-1)
BK5	Blankett K5
BK6	Blankett K6

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.14.6.2.2: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XKFREAL	Utveckling av reala kapitalvinster
XKVREAL	Utveckling av reala kapitalförluster
XUPPTAK	Takbelopp, uppskovsbelopp

3.14.6.3 Simulering av uppskovsavdrag

Simulering görs för två årgångar, p.g.a. de anledningar som nämns ovan. Först görs en simulering av året före modellåret för att avgöra hur mycket schablonintäkt som skat beskattas för innevarande år. Sedan görs simuleringen för modellåret för att avgöra hur mycket kapitalvinst/-förlust som ska beskattas. De båda åren simuleras på samma sätt förutom att de regelförändringar som nämns ovan påverkar simuleringen något olika beroende på vilket år som simuleras.

Simuleringen följer K-blanketterna K5/K6. Först beräknas individens vinst/förlust efter återföring av uppskovsbelopp. Sen simuleras beloppet i de fall den köpta bostaden är billigare än den sålda (och här kommer alltså reformen med ny beräkningsmetod in för år 2017 och senare). Vilken typ av uppskovsbelopp som gäller bestäms av individens beteende på ingående register. Slutligen beräknas individens

uppskovsbelopp enligt gällande regel och jämförs med det parameterstyrda maxbeloppet (*XUPPTAK*) som alltså inte används för perioden som nämns ovan.

När simuleringen av K5/K6 är avslutad uppdateras värdena på uppskovsbelopp (*AUPPSK/AUPPSKPREL*) som går vidare till beräkning av schablonintäkt samt i aktuella fall kapitalvinsten/-förlusten (*KVBOT/KFBOT*).

3.14.7 Ränteinkomster, utdelningar m.m. (kapitalinkomst)

Inkomstslaget kapital regleras i [avdelning VI \(41-43 kap.\) II](#). Här finns grundläggande bestämmelser för inkomstslaget (41 kap.) samt vad som ska tas upp respektive vad som får dras av i inkomstslaget (42 kap.) och slutligen ett kapitel om investeraravdrag (43 kap.).

Avsnittet inleds med att simulera schablonintäkten för uppskovsbeloppet. Här används det uppskovsbelopp som beräknats i avsnittet ovan samt parametern räntesats på uppskovsbelopp. Schablonintäkten (*KUPPSK*) beräknas som uppskovsbeloppet (*AUPPSK*) multiplicerat med räntesatsen (*XUPPSK*), men kan inte bli negativ.

Därefter simuleras investeraravdrag (*KINVAVD*). Underlaget för investeraravdraget (*AINVAVD*) multipliceras med procentsatsen för investeraravdraget (*XINVAVDP*). Produkten kan dock inte bli större än maxbeloppet (*XINVAVDM*).

Därefter simuleras schablonintäkt för investeringssparkonto (*KSCHIS*). Kapitalunderlaget för ISK (*FUNDISK*) multipliceras med motsvarande räntesats (*XSCHISK*). Här används även en simulerings teknik för att kunna öka antalet personer som innehar ett investeringssparkonto. För detta används en slumpvariabel (*BSLUISK*) tillsammans med parametern *XSLUISK* samt även imputerade värden på kapitalunderlag (*FUNDISKI*).

Sen simuleras schablonintäkt för investeringsfonder. Här multipliceras kapitalunderlaget för investeringsfonder (*FUNDIF*) med motsvarande räntesats (*XSCHIF*).

Slutligen summeras kapitalinkomster. Här skapas två varianter, en del för skattepliktiga inkomster (*KIRANTA*) samt en del som även inkluderar skattefria inkomster (*KIRANTB*). Denna variabel används bl.a. senare vid beräkning av faktorinkomst och disponibel inkomst, där ju även skattefria inkomster är av intresse.

3.14.8 Kapitalvinster/-förluster (kapitalinkomst)

Kapitalvinster (*KV*) respektive kapitalförluster (*KF*) regleras i [44-55 kap. II](#).

Simuleringen av kapitalvinster/-förluster är uppdelad i två huvuddelar. Den första delen avser inkomster som går vidare till beräkning av faktorinkomst och disponibel inkomst. Den andra delen avser inkomster som går vidare till beskattning. Skillnaden mellan delarna är

att det finns vissa skattefria kapitalinkomster, exempelvis skattefria utdelning från fåmansföretag (*KUTDSF*), som ska inkluderas i disponibel inkomst men således inte i beskattningssimuleringen. Det finns ett antal olika parametrar som styr hur mycket olika typer av kapitalvinster som är skattepliktigt respektive hur mycket av kapitalförluster som är avdragsgillt. Dessa ligger samlade i parameterprogrammet under rubriken "Inkomst av kapital". Delarna är finansiell kapitalförlust (*XKAPFK*), real kapitalvinst/-förlust (*XKAPRKV/XKAPRKF*) samt kapitalvinst/-förlust för näringsfastighet (*XKAPNV/XKAPNF*).

Inledningsvis beräknas delen av vinst/förlust som går vidare till disponibel inkomst. En finansiell bruttovinst/förlust beräknas genom att summera vinst/förlust för marknadsnoterade respektive icke marknadsnoterade fondandelar.

Till den finansiella bruttovinsten/-förlusten läggs vinst/förlust från försäljning av småhus/bostadsrätt samt näringsfastighet. Vinst och förlust kvittas mot varandra och individen får antingen värde på kapitalvinst eller kapitalförlust.

Därefter simuleras delen som ska gå vidare till beskattning. Här beräknas i princip samma vinster som ovan med skillnaden att bara de andelar som anses skattepliktiga/avdragsgilla tas med genom användning av parametrarna som nämns ovan. Delarna summeras och ven här kvittas vinster och förluster mot varandra.

3.14.9 Uthyrning av privatbostad (kapitalinkomst)

Inkomster från uthyrning av privatbostad (*KUTHYR*) regleras i [42 kap. 30-32§§ IL](#). Vi uthyrning av bostad ska överskottet redovisas som inkomst av kapital. Oavsett bostadstyp får individen göra ett schablonavdrag. I dagsläget är avdraget 40 000 kronor per bostad och år.

Simuleringen görs i de fall individen på det ingående registret har ett värde på variabeln. Inkomsten räknas upp med det i nuläget gällande schablonbeloppet. Därefter dras värdet på parametern generellt avdrag vid uthyrning av privatbostad (*XUTHYR*) av. Beloppet kan inte bli negativt.

3.14.10 Underskott/överskott av kapital

Sista delen av kapitalinkomstdelen består av att summera delarna till inkomst av kapital (*KKAP*). Liksom tidigare i kapitalsimuleringarna skapas här två mått, ett inklusive kapitalvinster/-förluster och ett exklusive kapitalvinster/-förluster (*ZKAP*).

3.14.11 Grundavdrag

3.14.11.1 Allmänt om grundavdrag

Grundavdrag regleras i [63 kap. IL](#). Grundavdraget (*AGA*) kan beskrivas som den lägsta gräns där en inkomsttagare börjar betala inkomstskatt på förvärvsinkomster. Det finns två typer av grundavdrag: ordinarie grundavdrag (*AGAO*) för personer under 65 år samt ett förhöjt

grundavdrag (AGAP) för personer som är 65 år eller äldre. Grundavdraget är uppbyggt så att det ökar med ökande inkomster upp till en viss gräns varefter det börjar avta igen. I nuläget (inkomstår 2016) gäller följande regler för ordinarie respektive förhöjt grundavdrag. (PBB=prisbasbelopp, FFI=fastställd förvärvsinkomst).

Tabell 3.14.11.1.1: Ordinarie grundavdrag

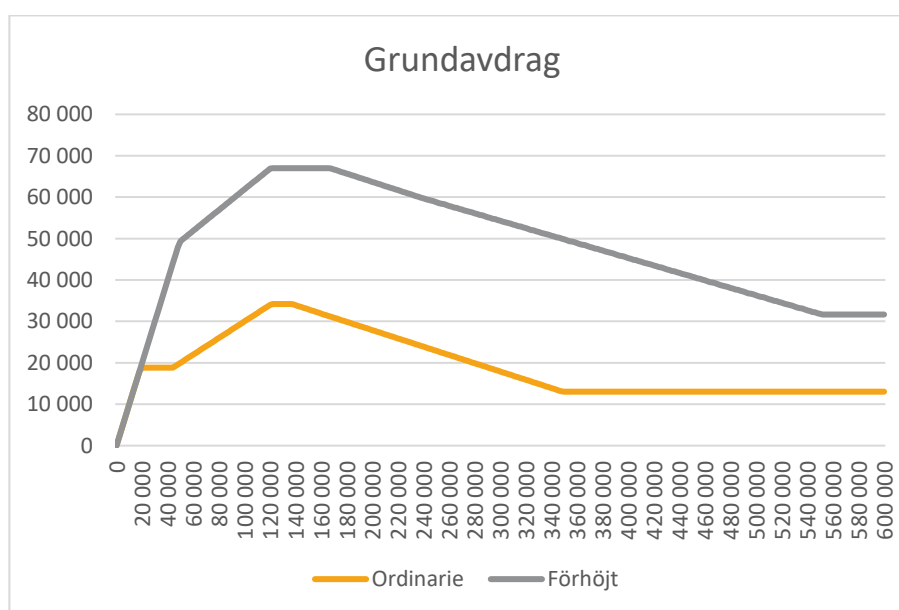
Fastställd förvärvsinkomst	Grundavdrag
<0,99 PBB	0,423 PBB
0,99 PBB – 2,72 PBB	0,423 PBB + 0,2 * (FFI – 0,99 PBB)
2,72 PBB – 3,11 PBB	0,77 PBB
3,11 PBB – 7,88 PBB	0,77 PBB – 0,1 * (FFI – 3,11 PBB)
>7,88 PBB	0,293 PBB

Tabell 3.14.11.1.2: Förhöjt grundavdrag

Fastställd förvärvsinkomst	Grundavdrag
<0,99 PBB	0,687 PBB
0,99 PBB – 1,11 PBB	0,885 PBB – 0,2 FFI
1,11 PBB – 2,72 PBB	0,609 PBB + 0,049 FFI
2,72 PBB – 3,11 PBB	0,741 PBB
3,11 PBB – 3,77 PBB	0,430 PBB + 0,1 FFI
3,77 PBB – 5,4 PBB	0,807 PBB
5,4 PBB – 7,88 PBB	0,753 PBB + 0,01 FFI
7,88 PBB – 12,43 PBB	1,541 PBB – 0,09 FFI
>12,43 PBB	0,293 PBB

Beloppet avrundas uppåt till helt hundratal kronor. I diagrammet nedan visas grundavdragets uppbyggnad, med 2016 års prisbasbelopp (44 300 kronor).

Diagram 3.14.11.1.1: Grundavdrag samt förhöjt grundavdrag

3.14.11.2 Underlag för grundavdrag

Ett antal bakgrundsvariabler från IR-registret används vid simuleringen av grundavdraget, se tabellen nedan.

Tabell 3.14.11.2.1: Underlag för simulering av grundavdrag

Variabel	Etikett
BALD	Individens ålder
BGAMAN	Antal månader som berättigar till grundavdrag
BOBJTYP	Folkbokföringsstatus
BRTBIN	Finns i RTB 1/1 grundåret.

Dessutom används den tidigare simulerade fastställda förvärvsinkomsten (*CTXFVI*), inkomst av passiv näringsverksamhet (*NPAS*) och inkomster från fåmansföretag (*TFOAB*) vid simuleringen.

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.14.11.2.2: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XXGRUA	Brytpunkt för grundavdrag
XXGRUB	Grundavdrag som andel av prisbasbeloppet
XXGRUC	Upp-/nedtrappningsprocent
XGR	Lägsta grundavdrag

3.14.11.3 Simulering av grundavdrag

I simuleringen skapas det ordinarie grundavdraget (*AGAO*), det särskilda grundavdraget för personer äldre än 65 år (*AGAP*) samt det sammanlagda grundavdraget (*AGA*).

Simuleringen inleds med att läsa in brytpunkterna (som finns i parametermodulen) i tabellerna ovan med hjälp av arraydefinitioner. Den fastställda förvärvsinkomsten jämförs sedan med brytpunkterna och grundavdraget beräknas med tillhörande beräkning. Samma procedur upprepas för det särskilda grundavdraget för personer som är äldre än 65 år. Slutligen summeras det ordinarie och särskilda grundavdraget till sammanlagt grundavdrag.

Sen sker två reduceringar av grundavdraget, dels i fall där det finns inkomster mot vilket grundavdrag inte får göras (inkomst från fåmansföretag och passiv näringsverksamhet) och dels för individer som inte har rätt att göra grundavdrag för hela året.

Slutligen rundas grundavdraget av till närmast högre hundratal kronor.

3.14.12 Allmän pensionsavgift

Allmän pensionsavgift (*SPENAVG*) regleras i [lag \(1994:1744\) om allmän pensionsavgift](#). Här anges vad som utgör avgiftsunderlaget till avgiften samt hur mycket av detta underlag som varje år ska betalas i

allmän pensionsavgift, parameter *XPROCPEN* (i dagsläget 7 procent). Avgiften betalas inte för inkomster som understiger 42,3 procent av prisbasbeloppet (parameter *XXGRUB1*) och inte för inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp (parameter *XMAXPEN*).

Simuleringen av allmän pensionsavgift inleds med att beräkna avgiftsunderlaget (*ZEUND*), dels från tjänst och dels från annat förvärvsarbete. Det sammanlagda inkomstunderlaget maximeras till 8,07 inkomstbasbelopp och avrundas till närmast lägre hundratal kronor. För personer födda 1938 eller senare och med en inkomst som överstiger minimibeloppet beräknas sedan avgiften genom att multiplicera underlaget med procentsatsen.

Slutligen avrundas pensionsavgiften till närmast liggande hundratal kronor, med tillägget att avgift som slutar på 50 kronor avrundas nedåt.

3.14.13 Pensionsgrundande inkomst

3.14.13.1 Allmänt om pensionsgrundande inkomst

Pensionsgrundande inkomst (*CPGI*) regleras i [59 kap. Socialförsäkringsbalken \(2010:110\)](#). Pensionsgrundande inkomst styr individens avsättning till det allmänna pensionssystemet. Pensionsgrundande inkomst består bl.a. av inkomster av anställning eller annat förvärvsarbete, d.v.s. näringsverksamhet, inkomster från socialförsäkringen såsom sjuk- eller föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. För att inkomstpensionen ska vara pensionsgrundande måste den i dagsläget uppgå till 42,3 procent av prisbasbeloppet. Inkomster som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp är inte pensionsgrundande i dagsläget (då detta gäller efter avdrag för allmän pensionsavgift är det maximala beloppet i praktiken 8,07 inkomstbasbelopp). Pensionsgrundande inkomst fastställs inte för individer födda 1937 eller tidigare.

3.14.13.2 Simulering av pensionsgrundande inkomst

Simuleringen av pensionsgrundande inkomst inleds med att beräkna inkomstunderlaget från anställning (*ZEUNDT*). Skillnaden mot det inkomstunderlag som används vid beräkningen av allmän pensionsavgift i avsnittet ovan är att inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning (*TINKRSE/TINKRAK*) ingår i underlaget. Inkomstunderlaget från annat arbete är detsamma som vid beräkning av allmän pensionsavgift (*ZEUNDN*) så för att få det totala inkomstunderlaget adderas denna.

Summan ställs mot maxbeloppet som styrs av parametern för maximalt pensionsavsättning (*XMAXPEN*) och inkomstbasbeloppet (*XBASMI*). Vidare ställs summan mot minimibeloppet som styrs av parametern för minimiandel till pensionsgrundande inkomst (*XMINPGI*) och prisbasbeloppet (*XBASM*) och nollställs om det är lägre.

Slutligen beräknas inkomsten bara för individer födda 1938 eller senare. Den allmänna pensionsavgiften (*SPENAVG*) dras från inkomstunderlaget och inkomsten maximeras till 7,5 inkomstbasbelopp. Den pensionsgrundande inkomsten kan inte bli negativ.

3.14.14 PGI-mått för inkomstindex

Vid beräkningen av inkomstindex används ett alternativt mått för pensionsgrundande inkomst. Skillnaden är att detta mått bara beräknas för individer i åldern 16-64 och att det inte sätts något maxbelopp för den pensionsgrundande inkomsten.

Simuleringen görs genom att summera samma inkomstunderlag som i beräkningen ovan och ta bort inkomster under minimibeloppet, d.v.s. under 42,3 procent av prisbasbeloppet i dagsläget.

Slutligen görs beräkningen bara med ovan nämnda åldersgränser och utan att maximera inkomsten.

Se mer i ISF:s rapport 2016:6, "[En utvärdering av inkomstmättet i inkomstindex](#)".

3.14.15 Pensionsgrundande belopp

3.14.15.1 Allmänt om pensionsgrundande belopp

Pensionsgrundande belopp regleras i [60 kap. Socialförsäkringsbalken \(2010:110\)](#). Pensionsgrundande belopp är inga inkomster i egentlig mening utan snarare ett sätt att få tillgodoräkna sig utebliven inkomst i vissa faser av livet, som när man får barn eller studerar. Beloppet används vid beräkning av statliga ålderspensionsavgifter, se avsnitt 3.14.40. Det finns tre typer av pensionsgrundande belopp: för sjuk- och aktivitetsersättning, för studier samt för barnår. Tidigare beräknades även belopp för pliktjänstgöring, men den är nu vilande.

Pensionsgrundande belopp för barnår simuleras inte utan ligger på IR-registret. Anledning är bl.a. att det för att beräkna beloppet krävs information om inkomster upp till fyra år tidigare och kopplingar mellan barnets båda föräldrar varför det inte har setts som möjligt att simulera inom FASIT. För studier är det pensionsgrundande beloppet i dagsläget 138 procent av bidragsdelen av studiemedlet. Varje pensionsgrundande belopp beräknas och avrundas var för sig till närmaste lägre hundratal kronor.

3.14.15.2 Simulering av pensionsgrundande belopp

Simuleringen inleds med att simulera det pensionsgrundande beloppet för studier (*CPGBST*). Bidragsdelen av studiemedlet (*ISMBID*) multipliceras med parametern för PGB för studier (*XPGBST*) och avrundas sedan till närmast lägre hundratal kronor.

Därefter simuleras både den pensionsgrundande inkomsten och det pensionsgrundande beloppet för sjuk- och aktivitetsersättning. Den pensionsgrundande inkomsten är summan av utbetald inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning.

Simuleringen av det pensionsgrundande beloppet baseras på hur stor grad av sjuk- respektive aktivitetsersättning individen är berättigad till (25, 50, 75 eller 100 procent) och för hur många månader av året som ersättningen gällt för. Antagandeinkomsten (*ZSAINK*) multipliceras med en parameter för hur stor andel av inkomsten som får tillgodoräknas (*XPGBSA*, i dagsläget 93 procent). Från det beloppet dras arbetsskadelivränta (*PARBLF*) som inte får tillgodoräknas. Efter justering av grad och antal månader dras slutligen den tidigare beräknade pensionsgrundande inkomsten av från beloppet.

Slutligen görs en kvotning för att eliminera belopp som hamnar över inkomsttaket. Summan av individens pensionsgrundande inkomst samt de tre pensionsgrundande beloppen (barnår, studier, sjuk- och aktivitetsersättning) jämförs med maxbeloppet och i de fall det överskrivs kvotas beloppen ner proportionellt.

3.14.16 Sjöinkomstavdrag

Sjöinkomstavdrag (*ASJOA*) regleras i [64 kap. IL](#). Personer som haft s.k. sjöinkomst får göra detta avdrag. Avdragets storlek beror på om sjöinkomsten kommer från närfart eller fjärrfart. För respektive del används en bakgrundvariabel om antal dagar med sjöinkomst (*BSJONAR/BSJOFJR*) och en parameter (*XSJONAR/XSJOFJR*). Maximalt avdrag är i dagsläget (inkomstår 2016) 36 000 kronor för fjärrfart och 35 000 kronor för närfart men minskas om sjöinkomsten bara avser del av året. Avdraget ska avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Se även skattereduktion för sjöinkomst.

3.14.17 Beskattningsbar inkomst

Beskattningsbar inkomst (*CBEFVI*) regleras i [1 kap., 5 § IL](#).

Fysiska personers inkomstskatt beräknas på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Från den fastställda förvärvsinkomsten (se avsnitt 3.14.5) dras grundavdrag och sjöinkomstavdrag. Det återstående beloppet är den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Beloppet är p.g.a. tidigare avrundningar alltid i hela hundratal kronor.

3.14.18 Fastighetsskatter och -avgifter

3.14.18.1 Allmänt om fastighetsskatter och -avgifter

Beskattning av fastigheter regleras i [lag \(1984:1052\) om statlig fastighetsskatt](#) och [lag \(2007:1398\) om kommunal fastighetsavgift](#).

Huruvida fastigheten beskattas med statlig fastighetsskatt eller kommunal fastighetsavgift beror på vilken typ av fastighet det rör sig om. Det är den individ som äger fastigheten (eller del av fastigheten) vid ingången av inkomståret som ska betala skatten/avgiften.

Fastigheter med bostäder som är färdigbyggda debiteras kommunal fastighetsavgift. Det kan röra sig om småhus, ägarlägenheter eller hyreshus. Fastigheter som inte innehåller färdigbyggda bostäder debiteras statlig fastighetsskatt. Det kan röra sig om småhus under uppförande, hyreshus med enbart lokaler eller en industrienhet. Nybyggda

fastigheter med bostäder eller lokaler är skatte-/avgiftsbefriade under ett antal år efter uppförandet.

Den kommunala fastighetsavgiften infördes 2008. Avgiften för småhus är exempelvis 0,75 procent av taxeringsvärdet. Det finns dock ett maxbelopp som 2008 var 6 000 kronor och som sen dess indexeras med hjälp av inkomstbasbeloppet utveckling. För inkomstår 2016 var maxbeloppet således 7 412 kronor.

Fastighetsskatt eller -avgift ska betalas av alla som äger en fastighet i Sverige, oberoende av om individen är skattskyldig för inkomster i Sverige eller ej.

3.14.18.2 Underlag för simulering av fastighetsskatter och -avgifter

Underlagen för simulering av fastighetsskatter och -avgifter finns i ett hjälpregister (DM16FAST/DM16FAST) vilket beror på att en individ kan äga fler än en fastighet. Underlagsvariablerna kommer från Fastighetstaxeringsregistret. Här finns alla fastigheter som ägs av alla individer i respektive urval, d.v.s. en individ kan äga fler fastigheter och en fastighet kan ägas av ett fler än en individ. Innehållet i hjälpregistret visas i tabellen nedan.

Tabell 3.14.18.2.1: Innehåll i hjälpregister DM16FAST/DS16FAST

Variabel	Etikett
BIDNR	Identitet, individ
BAGBYT	Köp-/säljmarkering (1=köpt, 2=såld)
BALDBYG	Byggnadens ålder
BANDBYT	Köpt/såld andel av fastigheten
BANDEL	Ägarandel
BANTLGH	Antal lägenheter, hyreshusenhet
BAREAL	Tomtareal
BBOFAST	Boendefastighet
BBYTA	Bostadens yta
BFASTLK	Kommunkod
BOFRI	Byggnad på ofri grund
BTAXAR	Taxeringsår
BTOMTR	Tomträtt
BTYPKOD	Typkod
BVARDAR	Värdeår
FTAX	Taxeringsvärde mark och byggnad (för tillgängliga år)
FTAXB	Byggnadsvärde (för tillgängliga år)
FTAXLOK	Underlag för fastighetsskatt, hyreshusenhet (för tillgängliga år)
FTAXM	Markvärde (för tillgängliga år)

Dessutom används ett antal parametrar, se tabell nedan.

Tabell 3.14.18.2.2: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XAVGLGH	Avgift per lägenhet
XBASMI	Prisbasbelopp simuleringsåret
XBASMI08	Prisbasbelopp 2008
XFASTA1/2	Avgiftsprocent, småhus (halv/hel)
XFASTP1/2	Skatteprocent, småhus (under uppförande) (halv/hel)
XFASTPH1/2	Skatteprocent, hyreshus (halv/hel)
XFASTPI	Skatteprocent, industrilokaler
XFASTPL	Skatteprocent, lokaler
XFASTPVA	Skatteprocent, vattenkraftverk
XFASTPVI	Skatteprocent, vindkraftverk
XMAXF	Maximal fastighetsavgift 2008

3.14.18.3 Simulering av fastighetsskatter och -avgifter

Simuleringen inleds med att fastställa vilka taxeringsvärden som ska gälla. Oftast finns två årgångars taxeringsvärden tillgängliga på hjälpregistret, och då används grundårets taxeringsvärden för simulering av grundåret, medan senast tillgängliga taxeringsvärden används för övriga år.

Simuleringen görs sedan av fastighetsskatt/-avgift för småhus. Här inkluderas lantbruksenheter (typkod 110, 113, 120), småhusenheter (typkod 210, 213, 220, 223, 230, 240) samt ägarlägenhetsenheter (typkod 510, 513, 530).

- För obebyggda enheter som inte är på ofri grund (typkod 110, 113, 210, 213, 510 och BOFRI=0) och småhus under uppförande (typkod 220, 223 samt värdeår 0) simuleras fastighetsskatt. Markens och i vissa fall byggnadens taxeringsvärde multipliceras med först individens ägarandel och sedan med skattesatsen för fastighetsskatt för småhus (XFASTP2). Skatten för mark och byggnad summeras till en sammanlagd skatt för fastigheten och individen.
- För färdiga småhus (typkod 120, 220, 223, 230, 240, 513, 520 och värdeår≠0) och för tomtmark där det finns hus med annan ägare (typkod 110, 113, 210, 213, 510 och BOFRI 1 eller 2) simuleras fastighetsavgift. Först indexerar den maximala fastighetsavgiften med hjälp av inkomstbasbeloppet. För byggnader som är mellan 5 och 10 år gamla halveras maxbeloppet. Om BOFRI=0 beräknas sen halv avgift för byggnader vars ålder är mellan 5 och 10 år. Om byggnaden står på ofri grund, BOFRI=1, betalas hel fastighetsavgift oberoende av ålder. För tomtmark där det finns byggnad med annan ägare är avgiften maximerad till halva maxbeloppet. Avgiften sätts slutligen i relation till individens ägarandel.

- Fastighetsskatten respektive -avgiften summeras sedan till en summa fastighetsskatt (SSMAS) och en summa fastighetsavgift för småhusenheter (SSMAA) på individnivå. Slutligen skapas ett antal variabler som berör hur stor del av skatten/-avgiften som kommer från boendefastigheten.

Den avslutande delen av simuleringen berör skatt/avgift för hyreshus och övriga byggnader.

- För hyreshusenheter med enbart tomtmark (typkod 310), beräknas skatten med en särskild skattesats och i relation till individens ägarandel.
- För övriga hyreshusenheter beräknas en avgiftsdelen för lägenheter och dels en skattedel för lokaler. Avgiften för lägenhetsdelen är en procentsats av taxeringsvärdet upp till ett visst maxbelopp per lägenhet, på samma sätt som småhusen. Även här betalar yngre hus inte full avgift. Skattedelen och avgiftsdelen summeras separat för varje individ.
- Slutligen simuleras industri- och elproduktionsenheter. Här multipliceras taxeringsvärdet med en skattesats beroende på vilken typ av verksamhet som bedrivs och sätts i relation till individens ägarandel.
- När alla skatter och avgifter är simulerade summeras de till en summa fastighetsskatt (SHYS) och en summa fastighetsavgift (SHYA) för hyreshusenheter och övriga byggnader.

Slutligen skapas två slutsummor: summan av fastighetsskatter för småhusenheter (SSMAS) och hyreshusenheter och övriga byggnader (SHYS) bildar summa fastighetsskatt (SFASTT) och summa fastighetsavgift för småhusenheter (SSMAA) och summa fastighetsavgift för hyreshusenheter och andra byggnader (SHYA) bildar summa fastighetsavgift (SFAVG).

3.14.19 Skattereduktion för kommunal fastighetsavgift

3.14.19.1 Allmänt om skattered. för kommunal fastighetsavgift

Skattereduktion för kommunal fastighetsavgift (SREDFA) regleras i [lag \(2008:826\) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift](#).

Om en individ, som är 66 år eller äldre alternativt har fått sjuk- och aktivitetsersättning, under hela inkomståret ägt och varit folkbokförd i ett småhus kan individen få den kommunala fastighetsavgiften för småhuset begränsad till fyra procent av inkomsten. Vid beräkning av skattereduktionen fastställs ett s.k. spärrbelopp som i dagsläget är fyra procent (parameter XFIPROC) av summan av beskattningsbar förvärvsinkomst och överskott av kapital. Det maximala spärrbeloppet sattes till 2 800 kronor 2008 (parameter XFSPMIN) och räknas sedan dess upp med utvecklingen i prisbasbeloppet, så för inkomstår 2016 är spärrbeloppet 3 025 kronor. Det betyder att individen inte kan

få skattereduktion om fastighetsavgiften uppgår till högst 3 025 kronor.

3.14.19.2 Simulering av skattereduktion för kommunal fastighetsavgift

Simuleringen av skattereduktionen inleds med att selektera ut de individer som kan bli aktuella, d.v.s. individer som är 66 år eller äldre eller har fått sjuk- och aktivitetsersättning samt har ett taxeringsvärde på sitt boende och inte har varit bosatt på adressen hela inkomståret.

Sedan beräknas den reduktionsgrundande inkomsten som summan av beskattningsbar förvärvsinkomst och överskott av kapital.

Efter det skapas först det minsta möjliga spärrbeloppet genom att multiplicera grundbeloppet från 2008 (2 800 kronor, ligger i parametern *XFSPMIN*) med utvecklingen av prisbasbeloppet.

Därefter kontrolleras individens spärrbelopp, d.v.s. den reduktionsgrundande inkomsten multiplicerat med tillåten procentandel för inkomst (i dagsläget fyra procent, ligger i parametern *XFIPROC*).

Slutligen skapas skattereduktion för kommunal fastighetsavgift genom att dra bort spärrbeloppet från individens fastighetsavgift på boendefastigheten.

3.14.20 Skattereduktion för sjöinkomst

Skattereduktion för sjöinkomst (*SREDSJO*) regleras i [67 kap. 3§ IL](#). Om individen haft sjöinkomst under inkomståret beviljas skattereduktion med i nuläget (inkomstår 2016) max 14 000 kronor vid fjärrfart och 9 000 kronor i närfart. Om sjöinkomsten bara avser del av året minskas reduktionen proportionellt. I simuleringen används för respektive del bakgrundsvariablerna antal dagar (*BSJO-NAR/BSJOFJR*) samt parametrar för maxbeloppet (*XSJO-NAR/XSJOFJR*).

3.14.21 Skattereduktion för allmän pensionsavgift

Skattereduktion för allmän pensionsavgift (*SREDPEN*) regleras i [67 kap. 4§ IL](#). Skattereduktion ges i nuläget för hela den allmänna pensionsavgiften. Reduktionen simuleras med en parameter (*XSREDPEN*) för hur stor andel av pensionsavgiften som reduktion ges för.

3.14.22 Skattereduktion för arbetsinkomst

3.14.22.1 Allmänt om jobbskatteavdrag

Skattereduktion för arbetsinkomst (*SREDARB*), allmänt känt som jobbskatteavdraget, regleras i [67 kap 5-9 §§ IL](#). Skattereduktionen infördes första gången för inkomstår 2007 och har sedan utökats i etapper.

Det finns två olika beräkningar av skattereduktionen: en för personer under 65 år och en för personer som är 65 år eller äldre. Jobbskatteavdraget är i nuläget uppbyggt så att det ökar med ökande inkomster upp till en viss gräns varefter det börjar avta igen. För inkomstår 2016

gäller följande regler för jobbskatteavdraget (PBB=prisbasbelopp, AI=arbetsinkomst, GA=grundavdrag, KI=kommunalskattesats).

Tabell 3.14.22.1.1: Jobbskatteavdrag, personer yngre än 65 år

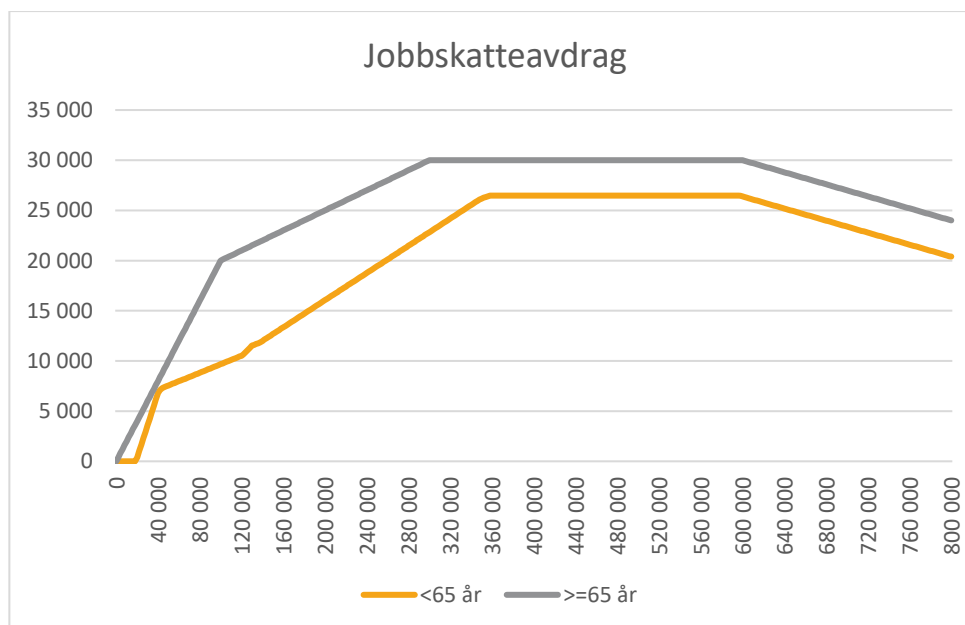
Arbetsinkomst	Skattereduktion
<0,91 PBB	$(AI - GA) * KI$
0,91 PBB – 2,94 PBB	$(0,91 \text{ PBB} + 0,332 * (AI - 0,91 \text{ PBB}) - GA) * KI$
2,94 PBB – 8,08 PBB	$(1,584 \text{ PBB} + 0,111 * (AI - 2,94 \text{ PBB}) - GA) * KI$
8,08 PBB – 13,48 PBB	$(2,155 \text{ PBB} - GA) * KI$
>13,48 PBB	$(2,155 \text{ PBB} - GA) * KI - (0,03 * (AI - 13,48 \text{ PBB}))$

Tabell 3.14.22.1.2: Jobbskatteavdrag, personer 65 år eller äldre

Arbetsinkomst	Skattereduktion
<100 000	$0,2 * AI$
100 000 – 300 000	$15\ 000 + (0,05 * AI)$
300 000 – 600 000	30 000
>600 000	$30\ 000 - (0,03 * (AI - 600\ 000))$

I diagrammet nedan visas jobbskatteavdragets uppbyggnad, med 2016 års prisbasbelopp (44 300 kronor) och genomsnittliga kommunalskattesats (32,12 procent).

Diagram 3.14.22.1.1: Grundavdrag samt förhöjt grundavdrag

3.14.22.2 Underlag för simulering av jobbskatteavdrag

Ett antal variabler behövs för att kunna simulera jobbskatteavdraget korrekt, se tabell nedan. Det är dels ett antal bakgrundsvariabler och dels ett antal tidigare simulerade variabler men också ett antal inkomstvariabler för att kunna fastslå hur stor del av inkomsten som utgörs av s.k. arbetsinkomst.

Tabell 3.14.22.2.1: Underlag för simulering av jobbskatteavdrag

Variabel	Etikett
AGA	Grundavdrag
AKLSK&AAR	Kommunal- och landstingskattesats
ANAKT	Allmänt avdrag för näringsverksamhet
APENSP	Allmänt avdrag för pensionssparande
ASJOA	Sjöinkomstavdrag
BALD	Individens ålder
BGAMAN	Antal månader som berättigar grundavdrag
NSJUKPF	Sjukpenning för näringsidkare
NAKT	Inkomst av aktiv näringsverksamhet
TDUBB	Avdrag för dubbelt boende
TAGSTFA	Ersättning för avtalsgrupplivsförsäkring
TAKOST	Avdrag för övriga kostnader
TARESE	Avdrag för resor till och från jobbet
TATJR	Avdrag för tjänsteresor
TFFBID	Bidrag från Sveriges författarfond m.m.
TFORARB	Ersättning för förlorad arbetsinkomst
THOBBY	Inkomst från hobbyverksamhet m.m.
TKERS	Kostnadsersättningar
TKFO	Dagpenning frivillig militärtjänstgöring
TKULONF	Andra skattepliktiga förmåner än lön
TLON	Löneinkomst
TOVRP	Inkomst som ej är pensionsgrundande
TUTBDOK	Utbildningsbidrag för doktorander
TKUOVE	Ej reduktionsgrundande inkomst
SPENAVG	Allmän pensionsavgift

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.14.22.2.2: Parametrar som används

Variabel	Etikett
XABEL	Faktorer för yngre
XABELA	Faktorer för äldre
XAINK	Inkomstgränser yngre
XAINKA	Inkomstgränser äldre
XAARB	Andelstal yngre
XAARBA	Andelstal äldre

3.14.22.3 Simulering av jobbskatteavdrag

Simuleringen inleds med att fastställa individens arbetsinkomst genom att summera ett antal inkomstvariabler. Summan minskas med allmänna avdrag och arbetsinkomsten avrundas sedan nedåt till helt hundratal kronor.

Sedan delas simuleringen upp i två delar, en för individer som är 65 år eller yngre och en för individer som är äldre än 65 år. Arbetsinkomsten ställs mot brytpunkterna i tabellerna ovan (och som anges i parametermodulen) och utifrån dessa används motsvarande beräkning av skattereduktionen.

Slutligen reduceras reduktionen för individer som inte är berättigade till den hela året. Skattereduktionen kan inte vara negativ.

3.14.23 Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning

Ny skattereduktion.

3.14.24 Skattereduktion för hushållsarbete

Skattereduktion för hushållsarbete (*SREDHUS*) regleras i [67 kap. 11-19 §§ II](#). Skattereduktionen består av två delar, en för s.k. ROT-arbete (*SREDROT*) och en för s.k. RUT-arbete (*SREDHUA*).

Simuleringen inleds med en nivåjustering av antalet personer med avdrag där två parametrar (*XSLURROT/XSLUHUA*) används jämte en slumpvariabel (*BSLUHUS*).

En nivåjustering av respektive del görs sedan genom att multiplicera underlaget för respektive del (*WAREDROT/WAREDHUA*) med en parameter (*XROT/XHUA*) som i dagsläget är 1,0.

Sedan görs själva simuleringen av skattereduktionen för respektive del genom att multiplicera underlaget med en parameter för hur stor del av respektive arbete som får dras av (*XREDROT/XREDHUA*). Det finns även olika maxbelopp att ta hänsyn till. Det finns i nuläget två maxbelopp för RUT-arbete beroende på om individen är under 65 år (*XMAXHUA*) eller 65 år eller äldre (*XMAHUAP*), samt ett maxbelopp för ROT-arbete (*XMAXROT*) och ett maxbelopp för hushållsarbete totalt (*XMAXHUS*).

3.14.25 Skattereduktion för gåvor

Utgår 2016.

3.14.26 Skattereduktion för mikroprod. av förnybar el

Skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (*SREDEL*) regleras i [67 kap. 27-33 §§ II](#). Reduktionen ges under vissa förutsättningar till mikroproducenter av förnybar el. Simuleringen styrs av två parametrar, dels storleken på skattereduktion per kilowattimme (*XREDEL*) samt ett maxbelopp för skattereduktionen (*XMAXEL*). Som indata används underlag för skattereduktion för förnybar el (*AEL*).

3.14.27 Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster

Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster (*SSFVI*) regleras i [65 kap. 5-8 §§ II](#). Denna skatt betalas på inkomster som överstiger vissa skiktgränser. Skatten kan delas upp i två delar. Den första delen (*SSFVII*) betalas med en viss skattesats (*XSATS1*, i dagsläget 20 procent) på den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger skiktgräns 1 (430 200 kronor inkomstår 2016). Den andra

delen, även kallad värnskatt (*SSFVI2*), betalas med ytterligare en skattesats (*XSATS2*, i dagsläget 5 procent) på den del av inkomsten som överstiger skiktgräns 2 (625 800 kronor inkomstår 2016).

Skiktgränserna (*XSKIKT1* och *XSKIKT2*) finns i framskrivningsarket. Skiktgränserna fastställs varje år, vanligtvis i samband med budgetpropositionen. Det normala har varit att skiktgränserna räknas upp med konsumentprisindex (KPI) plus två procentenheter. För 2016 räknades dock den nedre skiktgränsen inte upp alls och för 2017 räknades såväl den nedre som övre skiktgränsen upp med enbart KPI. För år längre fram i tiden används den normala uppskrivningstakten med KPI plus två procentenheter, tills annan reglering kommer.

Simuleringen görs genom att multiplicera den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten (*CBEFVI*) som överstiger respektive skiktgräns (*XSKIKT1/XSKIKT2*) med respektive skattesats (*XSATS1/XSATS2*). Delarna (*SSFVI1/SSFVI2*) summeras sedan till total statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster (*SSFVI*).

3.14.28 Kommunal inkomstskatt

Kommunal inkomstskatt (*SKLFVI*) regleras i [65 kap. 3-4 §§ IL](#). Den kommunala inkomstskatten ska betalas på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Skattesatsen som används beror på vilken kommun och vilket län individen bor i samt på modellår/regelår. Skattesatsen (*AKLSKYY*) består av kommunalskatt (*AKSKYY*) och landstingskatt (*ALSKYY*). Dessa skattesatser finns i hjälpregistret *KSKATTYY*.

Simuleringen av kommunalskatt görs genom att multiplicera den beskattningsbara förvärvsinkomsten (*CBEFVI*) med den sammanlagda kommunal- och landstingskatten.

3.14.29 Kyrkoavgift

Kyrkoavgift (*UKYRK*) regleras i [7-8 §§, lag \(1998:1591\) om Svenska kyrkan](#). Svenska kyrkan har, tillsammans med vissa andra trossamfund (se nästa avsnitt), rätt till hjälp av staten att samla in kyrkoavgiften från de som är medlemmar i Svenska kyrkan. Det är respektive församlingen som beslutar om lokal kyrkoavgift och respektive stift som beslutar om regional kyrkoavgift.

Kyrkoavgiftssatsen (*AKYRK*) för respektive individ finns på IR-registret, tillsammans med en bakgrundsvariabel (*BKYRKA*) som visar huruvida individen är medlem eller ej i Svenska kyrkan. Simuleringen görs för medlemmar genom att multiplicera beskattningsbar förvärvsinkomst (*CBEFVI*) med kyrkoavgiftssatsen. Observera att begravningsavgiften (*SBEGR*) simuleras separat då denna betalas av alla skattskyldiga.

3.14.30 Avgift till andra trossamfund

Avgift till andra trossamfund (*USAMF*) regleras i [lag \(1999:291\) om avgift till registrerat trossamfund](#). I nuläget har 14 trossamfund i likhet med Svenska kyrkan rätt att få hjälp av staten med att samla in

medlemsavgifter. Medlemsavgiften för 13 av dessa 14 samfund är 1 procent och för det sista är avgiften 0,7 procent. Då vi i FASIT ej har uppgift om vilket samfund individen tillhör är parametern för samfundsavgiften (*XSAMF*) satt till 1 procent.

Simuleringen görs, precis som kyrkoavgiften, genom att multiplicera beskattningsbar förvärvsinkomst (*CBEFVI*) med samfundsavgiften, i de fall individen har ett ingående värde på samfundsavgiften.

3.14.31 Begravningsavgift

Begravningsavgift (*SBEGR*) regleras i [9 kap. Begravningslagen \(1990:1144\)](#). Begravningsavgiften betalas av alla som är folkbokförda i Sverige, oavsett medlemskap i Svenska kyrkan eller ej.

Fram till och med inkomstår 2016 hade varje församling sin egen avgiftssats men från och med januari 2017 betalar alla individer, förutom de som är folkbokförda i Stockholms kommun och Tranås kommun, en enhetlig begravningsavgiftssats. Anledningen till att det nu blir en enhetlig begravningsavgiftssats har att göra med att personer inte längre kommer att folkbokföras på församling utan i första hand på sin bostad. Anledningen till att Stockholms och Tranås kommuner är undantagna är att dessa kommuner är huvudmän för begravningsverksamheten (och har så varit sedan 1800-talet) medan det i övriga riket är Svenska kyrkans församlingar som räknas som huvudmän för begravningsverksamheten.

Begravningsavgiftssatsen (*ABEGRY*) ligger på hjälpregistret *KSKATYY*. Simuleringen av begravningsavgiften görs genom att multiplicera denna avgiftssats med den beskattningsbara inkomsten (*CBEFVI*).

3.14.32 Statlig inkomstskatt på kapitalinkomster

Statlig inkomstskatt på kapitalinkomster (*SKAP*) regleras i [65 kap. 7 § IL](#). Skatt tas bara ut om överskottet överstiger 200 kronor. För mer information om hur överskott/underskott av kapital beräknas se avsnitt 3.14.10.

Simuleringen görs genom att, om överskottet (*KKAP*) överstiger 200 kronor så multipliceras det med parametern för kapitalskattesats (*XKSATS*, i dagsläget 30 procent).

Utöver detta beräknas också en kapitalskatt för kapitalinkomster exklusive kapitalvinster/-förluster (*ZKAP*). I detta fall multipliceras överskott av kapital exklusive vinst/förlust som överstiger 200 kronor med kapitalskattesatsen.

3.14.33 Skattereduktion för underskott av kapital

Skattereduktion för underskott av kapital (*SREDKAP*) regleras i [67 kap. 10 § IL](#). I dagsläget gäller att det vid ett underskott av kapital får individen en reduktion med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och 21 procent på det återstående

underskottet. Skattereduktionen räknas av mot kommunal inkomstskatt, statlig skatt på förvärvsinkomster samt fastighetsavgift/-skatt.

Simuleringen inleds med att beräkna ett maximalt reduktionsbelopp genom att summera skatterna som nämns ovan. För individer med ett underskott som inte överstiger gränsvärdet (*XGRANSV*, 100 000 kronor i nuläget) multipliceras absolutbeloppet av underskottet (*KKAP*) med kapitalskattesatsen (*XKSATS*, 30 procent i dagsläget).

För individer med ett underskott som överstiger gränsvärdet multipliceras först den del av underskottet som motsvarar gränsvärdet med kapitalskattesatsen. Den överstigande delen multipliceras med kapitalskattesatsen multiplicerad med en procentsats för ränteavdragsbegränsning (*XGRANSP*, 70 procent i dagsläget, d.v.s. 30 procent * 70 procent = 21 procent).

Precis som för inkomstskatten görs en liknande simulering för skattereduktion exklusive kapitalvinster/-förluster (*ZSREDKAP*).

3.14.34 Egenavgifter och skattedelen därav

3.14.34.1 Allmänt om egenavgifter

Egenavgifter regleras i [3 kap. Socialavgiftslagen \(2000:980\)](#). Egenavgifter är de socialavgifter som egenföretagare betalar som en procentuell avgift på lönesumman (motsvaras av arbetsgivaravgifter för anställda, se avsnitt 3.14.39). Egenavgifterna består av sex olika delar som var för sig är tänkta att finansiera olika delar av socialförsäkringssystemet: sjukförsäkringsavgift, föräldraförsäkringsavgift, ålderspensionsavgift, efterlevandepensionsavgift, arbetsmarknadsavgift samt arbetsskadeavgift. Personer födda 1937 eller tidigare betalar inga egenavgifter eller allmän löneavgift. Personer födda 1938 senare och samtidigt äldre än 65 år betalar enbart ålderspensionsavgiften.

Den som är skyldig att betala egenavgifter är också enligt lag (1994:1920) om allmän löneavgift skyldig att betala allmän löneavgift. Den totala avgiften, d.v.s. egenavgifter och allmän löneavgift, har varit konstant sedan 2011 även om de inbördes delarna varierat något. I tabell 3.13.13 nedan visas storleken på egenavgifterna och allmän löneavgift.

Tabell 3.14.34.1.1: Egenavgifter och allmän löneavgift, %

Egenavgift	Parameter	2013	2014	2015	2016	2017
Sjukförsäkringsavgift	XSJUAV7	4,44	4,44	4,44	4,94	4,44
Föräldraförsäkringsavgift	XSFFAVF	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60
Ålderspensionsavgift	XSAPAVF	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift	XSEPAVF	1,17	1,17	1,17	1,17	0,70
Arbetsmarknadsavgift	XSAMAVF	0,37	0,37	0,10	0,10	0,10
Arbetsskadeavgift	XSARBSEF	0,30	0,30	0,30	0,30	0,20
Allmän löneavgift	XSLONAVG	9,88	9,88	10,15	9,65	10,72
Totalt		28,97	28,97	28,97	28,97	28,97

Egenföretagare kan till viss del själv välja nivån på egenavgifterna, genom att välja antalet karensdagar (1, 7, 14, 30, 60 eller 90, varje typ har en egen parameter med siffran på slutet). Beloppet ovan gäller vid sju karensdagar. För inkomstår 2016 är beloppet vid en karensdag 5,32 procent och minskar sedan stegvis till 3,93 procent vid 90 karensdagar.

Det finns två typer av generella nedsättningar av egenavgifterna, inkomstrelaterade nedsättningar och regionala nedsättningar. Den inkomstrelaterade nedsättningen (*SAEGENI*) betyder att individer som är yngre än 65 år och har avgiftspliktig inkomst av näringsverksamhet som överstiger ett visst belopp (i nuläget 40 000 kronor, parameter *XBELINK*) får göra ett avdrag med ett visst procentbelopp (*XPROCINK*, i dagsläget 7,5 procent), dock upp till en viss maxgräns (*XMAXINK*, i dagsläget 15 000 kronor). Det inkomstrelaterade avdraget görs mot egenavgifter (d.v.s. exklusive allmän löneavgift). Det regionala avdraget (*SAEGENR*) får göras om näringsidkaren är aktiv i vissa branscher (näringsgren enligt SNI) i vissa s.k. stödområden (territoriella församlingar som fanns den 31 december 1999) och samtidigt 65 år eller yngre. Avdrag får då göras med ett visst procentbelopp (*XPROCREG*, i dagsläget 10 procent), dock upp till ett visst maxbelopp (*XMAXREG*, 18 000 kronor). Det regionala avdraget görs mot summa egenavgifter och allmän löneavgift.

På senare år har egenavgifterna även varit föremål för åldersrelaterade nedsättningar, något som dock börjar fasas ut inkomstår 2016 och försvinner inkomstår 2017. För inkomstår 2016 är egenavgifterna (inkl. allmän löneavgift) för individer som är 25 år eller yngre under årets första fem månader reducerade till 18/25. Under resterande period av året betalar även dessa individer fullständiga egenavgifter.

Egenavgifter (inkl. allmän löneavgift) debiteras på hela individens inkomst, men många delar av socialförsäkringssystemet ger inte rätt till en ersättning under respektive över vissa beloppsgränser. I de fall en individs inkomst belastas med en avgift som inte ger underlag till motsvarande rättigheter kan avgiften ses som en form av skatt. I skattemodulen beräknas därför hur stor del av egenavgifterna som kan anses vara skatt.

3.14.34.2 Underlag för simulering av egenavgifter

För att simulera egenavgifterna och skatteandelen av egenavgifterna krävs ett stort antal bakgrundsvariabler och parametrar.

Tabell 3.14.34.2.1: Underlag för simulering av skattedelen av egenavgifter och skatteandelen därav

Variabel	Etikett
ASLSF	Underlag beräkning av särskild löneskatt
BALD	Individens ålder

BINKP	Andel/grad av inkomstpension
BGARP37/38	Andel grad av garantipension, födda före/efter 1937
BINKRAK	Andel/grad av inkomstrelaterad aktivitetsersättning
BINKRSE	Andel/grad av inkomstrelaterad sjukersättning
BTILP37	Andel grad av tilläggs pension, födda före/efter 1937
NAKT	Inkomst av aktiv näringsverksamhet
NPAS	Inkomst av passiv näringsverksamhet
NSJUKPF	Sjukpenning från näringsverksamhet
THOBBY	Inkomst av hobbyverksamhet m.m.

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används vid simuleringen av egenavgifter.

Tabell 3.14.34.2.2: Parametrar som används vid beräkning av egenavgifter

Variabel	Etikett
XARBG3	Nedsättningsandel för personer <25 år 2015-2016
XARBG4	Nedsättningsandel för personer >=25 år 2015-2016
XBASM	Prisbasbelopp simuleringsår
XSAMAVF	Arbetsmarknadsavgift
XSAPAVF	Ålderspensionsavgift
XSARBSEF	Arbets skadeavgift
XSEPAVF	Efterlevandepensionsavgift
XSFFAVF	Föräldraförsäkringsavgift
XSJUAVX	Sjukförsäkringsavgift (X=antal karensdagar)
XSLONAVG	Allmän löneavgift
XTAK	Tak, sjukförsäkringen

I tabellen nedan visas vilka ytterligare parametrar som används vid simuleringen av skatteandelen av egenavgifter.

Tabell 3.14.34.2.3: Parametrar som används vid beräkning av skatteandelen av egenavgifter

Variabel	Etikett
XAKDAGA1	Antal dagar med viss ersättning vid arbetslöshet
XAKMAXA1/2	Maxersättning arbetslöshet
XAKMINA1/2	Minersättning arbetslöshet
XAKPROCA1/2	Ersättningsgrad arbetslöshet
XANDFOD	Andel föräldrapenning vid födelse i föräldraförsäkringen
XANDSJP	Andel sjukpenning i sjukförsäkringen
XANDSA	Andel sjuk- och aktivitetsersättning i sjukförsäkringen
XANDTF	Andel tillfällig föräldrapenning i föräldraförsäkringen
XAVSPGI	Procent avsättning till allmän pension av PGI
XAVVELP	Avvecklingstal, efterlevandepension
XBASMI	Inkomstbasbelopp, simuleringsår
XBPAAR	Intjänandeår, barnpension
XBPGRUND	Grundnivå, barnpension
XBPINK	Inkomstandel, barnpension

XDELTA	Delningstal, efterlevandepension
XGOLV	Golv, sjukförsäkringen
XMAXPEN	Tak, pensionssystemet
XMINPGI	Golv, pensionssystemet
XSAEKOF	Procentandel, inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsers.
XSEGRKOF	Procentandel, garantiers. för låg ink.rel. aktivitetsers.

3.14.34.3 Simulering av egenavgifter

Simuleringen inleds med att skapa ett antal underlagsvariabler, dels inkomstunderlag för andra förvärvsinkomster, passiv näringsverksamhet och underlag för särskild löneskatt, och dels för att avgöra om individen räknas som pensionär eller ej.

Simuleringen görs i två huvudavsnitt, ett för personer som är över 65 år eller tar ut full pension eller betalar särskild löneskatt för förvärvsinkomst (pensionärer) eller är dödsbon och ett för övriga personer.

Pensionärer delas i sin tur upp i två grupper, de födda 1937 och tidigare och de födda 1938 och senare. För individer födda 1937 och tidigare simuleras enbart särskild löneskatt på andra förvärvsinkomster. För individer födda 1938 eller senare simuleras förutom den särskilda löneskatten också ålderspensionsavgiften (men inga andra egenavgifter).

Övriga individer delas för inkomstår 2016 också in i två grupper, individer som är 25 år eller yngre (och under första delen av året har reducerad egenavgift) och övriga. För den yngre gruppen multipliceras inkomstunderlaget med avgiften samt med parametrarna för nedsättningen. För övriga individer multipliceras inkomstunderlaget helt enkelt med respektive avgift.

När alla avgifter simulerats skapas summa egenavgifter, brutto. Utifrån denna simuleras den inkomstrelaterade nedsättningen av egenavgifter. Den inkomstrelaterade nedsättningen kan inte leda till att avgiften (exkl. allmän löneavgift) blir lägre än ålderspensionsavgiften. Därefter simuleras den regionala nedsättningen för berörda individer. Den regionala nedsättningen kan inte leda till att avgiften (inkl. allmän löneavgift) blir lägre än ålderspensionsavgiften. Slutligen skapas två summavariabler: summa egenavgifter, netto efter inkomstrelaterad nedsättning exklusive allmän löneavgift samt summa egenavgifter, netto efter regional nedsättning inklusive allmän löneavgift

Skatteandelen av egenavgifterna simuleras i samband med att respektive avgift simuleras. För varje område jämförs inkomsten mot de golv och tak (och i fallet med efterlevandepension en avvecklingsdel) som finns i respektive del av socialförsäkringen. Belopp under golvet och över taket räknas sedan samman till en summa skattedel

för egenavgifter (*SEGENS*). För mer information finns en separat dokumentation om skattedelen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

3.14.35 Särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster

Särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster (*SSLONE*) regleras i [lag \(1990:659\) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster](#).

Dödsbon betalar särskild löneskatt med i dagsläget 24,26 procent på överskott av aktiv och passiv näringsverksamhet. Alla, oavsett ålder betalar särskild löneskatt med 24,26 procent på överskott av passiv näringsverksamhet och på viss ersättning från näringsverksamhet som betalas ut enligt trygghetsförsäkring vid arbetsskada. Personer över 65 eller personer som är under 65 år och tar ut hel pension ska även betala en särskild löneskatt med 6,15 procent på överskott av aktiv näringsverksamhet.

Simuleringen av särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster görs inom ramen för egenavgifterna. Först skapas ett antal underlagsvariabler som används i den vidare simuleringen. För personer över 65 år ($BALD > 65$) eller som bedöms ta ut full pension ($ASLSF > 0$ OR $ZBPEN = 1$) skapas löneskatten genom att multiplicera parametern särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster (*XSSLONE*, 24,26 procent i dagsläget) med summan av överskott av passiv näringsverksamhet (*ZNPAS*) och vissa förvärvsinkomster (*ZTJ*). Till detta läggs produkten av parametern för särskild löneskatt för äldre (*XSSLONP*, 6,15 procent i dagsläget) och överskott av aktiv näringsverksamhet (*ZAKTIV*).

För övriga personer, alltså personer under 65 som inte tar ut full pension multipliceras parametern för särskild löneskatt med summan av överskott av passiv näringsverksamhet och vissa förvärvsinkomster.

3.14.36 Avkastningsskatt

Avkastningsskatt (*SAVKAST*) regleras i [lag \(1990:661\) om avkastningsskatt på pensionsmedel](#). Det finns tre olika fall där avkastningsskatt ska betalas: utländsk kapitalförsäkring (*SAVUKAP*), utländsk pensionsförsäkring (*SAVUP*) samt övriga fall (*SAVPE*). De tre delarna summeras till summa avkastningsskatt (*SAVKAST*). Till respektive del är en parameter kopplad med respektive dels skattesats (*XSAVUKAP*, *XSAVUP*, *XSAVPE*). I dagsläget är skattesatsen 30 procent för utländska kapitalförsäkring och 15 procent för utländsk pensionsförsäkring och övriga fall.

Simuleringen görs genom att multiplicera en underlagsvariabel för respektive fall (*AAVKKU* för utländsk kapitalförsäkring, *AAVKPU* för utländsk pensionsförsäkring samt *AAVKAST* för övriga fall). Slutligen summeras de tre delarna till summa avkastningsskatt.

3.14.37 Särskild löneskatt på pensionskostnader

Särskild löneskatt på pensionskostnader (*SSLPENA/SSLPENE*) regleras i [lag \(1991:687\) om särskild löneskatt på pensionskostnader](#). Löneskatten betalas på två typer av pensionskostnader, för anställda respektive egna. Skattesatsen är i dagsläget 24,26 procent för båda typerna.

Simuleringen görs genom att multiplicera respektive dels underlagsvariabel (*ASLSPA/ASLSPE*) med en parameter för skattesatsen (*XXSLONE*). Parametern som används är samma som i fallet med särskild löneskatt för vissa förvärvsinkomster.

3.14.38 Expansionsfondsskatt

Expansionsfondsskatt (*SEXP MED*) regleras i [34 kap. 3§ IL samt 65 kap. 8 § IL](#). Vid avsättning till expansionsfond i näringsverksamhet ska skatt betalas. På motsvarande sätt får motsvarande belopp dras av från skatten när återföring sker från expansionsfonden. Skattesatsen för expansionsfonder ligger i en parameter (*XEXP MED*) och är i dagsläget 22 procent (vilket motsvarar bolagsskatten).

Simuleringen av expansionsfondsskatt görs dels för ökning av expansionsfond, d.v.s. avsättning till fonden, och del för minskning av expansionsfond, d.v.s. återföring från fonden. För att få summa expansionsfondsskatt dras skatten från återföring bort från skatten för avsättning.

3.14.39 Arbetsgivaravgifter och skattedelen därav**3.14.39.1 Allmänt om arbetsgivaravgifter**

Arbetsgivaravgifter regleras i [2 kap. Socialavgiftslagen \(2000:980\)](#). Arbetsgivaravgiften betalas av alla arbetsgivare som en procentuell avgift på lönesumman för de anställda. Arbetsgivaravgiften består, precis som egenavgifterna, av sex olika delar som var för sig är tänkta att finansiera olika delar av socialförsäkringssystemet: sjukförsäkringsavgift, föräldraförsäkringsavgift, ålderspensionsavgift, efterlevandepensionsavgift, arbetsmarknadsavgift samt arbetsskadeavgift.

Den som är skyldig att betala arbetsgivaravgifter är också enligt lag 1994:1920) om allmän löneavgift skyldig att betala allmän löneavgift. Den totala avgiften har varit konstant sedan 2009 även om de inbördes delarna varierat något. I tabellen nedan visas storleken på egenavgifterna och allmän löneavgift.

Tabell 3.14.39.1.1: Arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift, %

Arbetsgivaravgift	Parameter	2013	2014	2015	2016	2017
Sjukförsäkringsavgift	XWJUAVG	4,35	4,35	4,35	4,85	4,35
Föräldraförsäkringsavgift	XWFFAVF	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60
Ålderspensionsavgift	XWAPAVF	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift	XWEPAVF	1,17	1,17	1,17	1,17	0,70
Arbetsmarknadsavgift	XWAMAVF	2,91	2,91	2,64	2,64	2,64

Arbets-skadeavgift	XWARBSEF	0,30	0,30	0,30	0,30	0,20
Allmän löneavgift	XWLONAVG	9,88	9,88	10,15	9,65	10,72
Totalt		31,42	31,42	31,42	31,42	31,42

På senare år har arbetsgivaravgifterna varit föremål för åldersrelaterade nedsättningar, något som dock börjar fasas ut inkomstår 2016 och försvinner inkomstår 2017. För inkomstår 2016 är arbetsgivaravgifterna (inkl. allmän löneavgift) för individer som är 25 år eller yngre under årets första fem månader reducerade till 18/25. Under resterande period av året betalar även dessa individer fullständiga arbetsgivaravgifter.

Arbetsgivaravgifter (inkl. allmän löneavgift) debiteras på hela individens inkomst, men många delar av socialförsäkringssystemet ger inte rätt till en ersättning under respektive över vissa beloppsgränser. I de fall en individs inkomst belastas med en avgift som inte ger underlag till motsvarande rättigheter kan avgiften ses som en form av skatt. I skattemodulen beräknas därför hur stor del av arbetsgivaravgifterna som kan anses vara skatt.

3.14.39.2 Underlag för simulering av arbetsgivaravgifter

För att simulera arbetsgivaravgifterna och skatteandelen av arbetsgivaravgifterna krävs ett stort antal bakgrundsvariabler och parametrar.

Tabell 3.14.39.2.1: Underlag för simulering av skattedelen av egenavgifter och skatteandelen därav

Variabel	Etikett
BALD	Individens ålder
TLON	Löneinkomst
TKULONF	Skattepliktiga förmåner
TAGSTFA	Ersättningar från försäkringsföretag, inkomst av anställning

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används vid simuleringen av egenavgifter.

Tabell 3.14.39.2.2: Parametrar som används vid beräkning av egenavgifter

Variabel	Etikett
XARBG3	Nedsättningsandel för personer <25 år 2015-2016
XARBG4	Nedsättningsandel för personer >=25 år 2015-2016
XBASM	Prisbasbelopp simuleringsår
XWAMAVF	Arbetsmarknadsavgift
XWAPAVF	Ålderspensionsavgift
XSARBSEF	Arbets-skadeavgift
XSEPAVF	Efterlevandepensionsavgift
XSFFAVF	Föräldraförsäkringsavgift
XWSJUAVF	Sjukförsäkringsavgift
XWLONAVG	Allmän löneavgift
XTAK	Tak, sjukförsäkringen

I tabellen nedan visas vilka ytterligare parametrar som används vid simuleringen av skatteandelen av egenavgifter.

Tabell 3.14.39.2.3: Parametrar som används vid beräkning av skatteandelen av egenavgifter

Variabel	Etikett
XAKDAGA1	Antal dagar med viss ersättning vid arbetslöshet
XAKMAXA1/2	Maxersättning arbetslöshet
XAKMINA1/2	Minimiersättning arbetslöshet
XAKPROCA1/2	Ersättningsgrad arbetslöshet
XANDFOD	Andel föräldrapenning vid födelse i föräldraförsäkringen
XANDSJP	Andel sjukpenning i sjukförsäkringen
XANDSA	Andel sjuk- och aktivitetsersättning i sjukförsäkringen
XANDTF	Andel tillfällig föräldrapenning i föräldraförsäkringen
XAVSPGI	Procent avsättning till allmän pension av PGI
XAVVELP	Avvecklingstal, efterlevandepension
XBASMI	Inkomstbasbelopp, modellår
XBPAAR	Intjänandeår, barnpension
XBPGRUND	Grundnivå, barnpension
XBPINK	Inkomstandel, barnpension
XDELTA	Delningstal, efterlevandepension
XGOLV	Golv, sjukförsäkringen
XMAXPEN	Tak, pensionssystemet
XMINPGI	Golv, pensionssystemet
XSAEKOF	Procentandel, inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsers.
XSEGRKOF	Procentandel, garantiers. för låg ink.rel. aktivitetsers.

3.14.39.3 Simulering av arbetsgivaravgifter

Simuleringen inleds med att skapa underlagsvariabeln för beräkning av arbetsgivaravgifter (*ZARBL*).

Simuleringen görs i två huvudavsnitt, ett för personer som är över 65 år och ett för övriga personer.

Pensionärer delas i sin tur upp i två grupper, de födda 1937 och tidigare och de födda 1938 och senare. För individer födda 1937 och tidigare simuleras enbart särskild löneskatt för arbetsinkomster. För individer födda 1938 eller senare simuleras förutom den särskilda löneskatten också ålderspensionsavgiften (men inga andra arbetsgivaravgifter).

Övriga individer delas för inkomstår 2016 också in i två grupper, individer som är 25 år eller yngre (och under första delen av året har reducerad arbetsgivaravgift) och övriga. För den yngre gruppen multipliceras inkomstunderlaget med avgiften samt med parametrarna för

nedsättningen. För övriga individer multipliceras inkomstunderlaget helt enkelt med respektive avgift.

Skatteandelen av arbetsgivaravgifterna simuleras i samband med att respektive avgift simuleras. För varje område jämförs inkomsten mot de golv och tak (och i fallet med efterlevandepension en avvecklingsdel) som finns i respektive del av socialförsäkringen. Belopp under golvet och över taket räknas sedan samman till en summa skattedel för egenavgifter (*SEGENS*). För mer information finns en separat dokumentation om skattedelen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

3.14.40 Statliga ålderspensionsavgifter

Statliga ålderspensionsavgifter regleras i [lag \(1998:676\) om statlig ålderspensionsavgift](#). Statliga ålderspensionsavgifter kan sägas ersätta bidraget till pensionssystemet av arbetsgivar-/egenavgiften vid utbetalning av olika ersättningar från socialförsäkringssystemet. I vissa fall får en person även tillgodoräkna sig pensionsrätt som inte bygger på faktiska inkomster. Underlag för sådan pensionsrätt kallas pensionsgrundande belopp.

De statliga ålderspensionsavgifterna (*WSAP*) består i FASIT av två huvuddelar, ålderspensionsavgifter för transfereringar (*WSAPTRAN*) och för pensionsgrundande belopp (*WSAPPGB*). Avgifterna för transfereringar består i sin tur av avgifter för sjuk- och rehabiliteringspenning (*WSAPSJ*), föräldrapenning (*WSAPFP*), a-kassa och aktivitetsstöd (*WSAPAK*) samt övriga transfereringar (*WSAPOV*). Avgifterna för pensionsgrundande belopp består i sin tur av avgifter för sjuk- och aktivitetsersättning (*WSAPSA*), barnår (*WSAPBA*) samt studier (*WSAPST*).

Simuleringen av statliga ålderspensionsavgifter inleds med att skapa två maxbelopp, dels ett maxbelopp för individuell avsättning till pensionssystemet (*ZMAXPENAVS*) och dels ett maxbelopp för arbetsgivaravgiftens ålderspensionsavgift (*ZAPAVFMAX*).

Om summan av allmän pensionsavgift (*SPENAVG*) och ålderspensionsavgift från egenavgift (*SAPAVF*) och/eller arbetsgivaravgift (*WAPAVF*) överstiger den maximala avsättningen till individens pensionssystem betalas inga statliga ålderspensionsavgifter. Om summan däremot understiger den maximala avsättningen simuleras ålderspensionsavgifter.

För transfereringar multipliceras respektive inkomst med parametern för ålderspensionsavgift (*XWAPAVF*, i dagsläget 10,21 procent). Avgiften för respektive transferering summeras sedan till summa statliga ålderspensionsavgifter för transfereringar.

Pensionsgrundande inkomst för SA samt pensionsgrundande belopp för SA och studier simuleras i samband med att den totala pensionsgrundande inkomsten simuleras, se avsnitt 3.14.13 ovan.

För pensionsgrundande belopp inleds simuleringen med avgift för den pensionsgrundande inkomsten för inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning (*ZSAPPGISA*). Sjuk- och aktivitetsersättning ingår inte i beräkningen av den allmänna pensionsavgiften varför statliga ålderspensionsavgifter betalas även för den pensionsgrundande inkomsten. Avgiften beräknas genom att multiplicera pensionsgrundande inkomst för SA (*CPGISA*) med parametern för procentsatsen för avsättning av pensionsgrundande inkomst till allmän pension (*XAVSPGI*). Sedan simuleras avgiften för det pensionsgrundande beloppet för SA (*ZSAPPGBSA*) genom att multiplicera det med samma parameter som ovan. De två SA-delarna summeras till en till en gemensam avgift för sjuk- och aktivitetsersättning (*WSAPSA*).

Sedan simuleras avgifter för pensionsgrundande belopp för barnår och studier genom att multiplicera respektive belopp med samma avsättningsparameter som tidigare.

Slutligen summeras dels de delar som avser pensionsgrundande belopp till summa statliga ålderspensionsavgifter för pensionsgrundande belopp (*WSAPPGB*) och sedan summeras de två delsummorna till totalsumman statliga ålderspensionsavgifter.

I de fall en individ genom statliga ålderspensionsavgifter hamnar över maxbeloppet för pensionsavsättningar görs slutligen en nedkvotning av individens ingående delar för att inte summa statliga ålderspensionsavgifter ska bli för hög.

3.14.41 Slutlig skatt

Sist i modulen beräknas slutlig skatt. Den beräknas i tre varianter: slutlig skatt (*SSLUT*), slutlig skatt exklusive skatt på kapitalvinst/-förlust (*ZSSLUT*) samt slutlig skatt på bruttoinkomst (*ZSSLUTB*).

3.15 Underhållsstöd (PGxxUS16)

I modulen simuleras följande bidrag:

- Mottaget underhållsstöd - IUNDBID
- Givet underhållsstöd - UUNDBID
- Statens inkomster vid underhållsstöd - RIBDF
- Statens utgifter vid underhållsstöd - RUBDF
  - fullt underhållsstöd - RUBDFE
  - utfyllnadsstöd - RUBDFU
  - utfyllnadsstöd vid växelvist boende - RUBDFV

Nedan beskrivs hur de olika bidragen är utformade och hur dessa simuleras. Bidragen regleras i Socialförsäkringsbalken (2010:110).

3.15.1 Regler för underhållsstöd

Underhållsbidrag är pengar som den ena föräldern betalar till den andra föräldern om föräldrarna separerat. Det ska användas till barnets boende, mat och fritidsintressen. Om föräldrar inte kommer

överens kan boendeföräldern ansöka om *underhållsstöd* från Försäkringskassan. I FASIT har vi inte uppgift om vad föräldrar ger i underhållsbidrag utan antar att belopp för underhållsbidrag är lika stort som underhållsstödet och benämner beloppet stöd oavsett om det går via Försäkringskassan eller inte.

Barnet har rätt till underhållsstöd om barnet bor och är folkbokförd hos endast en av föräldrarna. Barnet kan också ha rätt till underhållsstöd om barnet bor växelvist hos båda föräldrarna.

- Underhållsstöd lämnas till och med den månad barnet fyllt 18 år.
- Barn över 18 år kan få förlängt underhållsstöd till och med juni samma år som de fyller 20 år om de studerar.

Underhållsstöd till ett barn lämnas med:

- 1 573 kronor i månaden för barn 0 – 10 år.
- 1 723 kronor i månaden för barn 11 – 14 år (tillämpas från februari 2019).
- 2 073 kronor i månaden från och med månaden efter den då barnet har fyllt 15 år (tillämpas från september 2018).
- Vid växelvist boende är beloppet för barn 0-14 år hälften av 1573 kronor i månaden och för barn 15-20 år hälften av 1723 kronor i månader. Från och med april 2018 kommer underhållsstöd vid växelvist boende att fasas ut. Stödet är helt utfasat i januari 2021.
- Om beloppet för ett barn en viss månad blir lägre än 50 kronor, bortfaller det.

När Försäkringskassan betalar ut underhållsstöd för ett barn, ska den förälder som inte bor tillsammans med barnet betala tillbaka hela eller delar av underhållsstödet. Hur mycket föräldern ska betala beror på den taxerade inkomsten och hur många barn personen är skyldig att betala underhåll för.

- Föräldern får behålla 120 000 kronor per år för sin egen försörjning. (Beloppet var 100 000 kronor innan 2018.)

3.15.2 Simulering av underhållsstöd

Vid simulering av underhållsstöd används nedanstående hjälpdata-set (samma som för simulering av barnbidrag).

Tabell 3.15.2.1 Innehåll i hjälpregister DM16BARN / DS16BARN

Variabel	Text
BIDNR	Identitet, individ
BBAALD	Barnets ålder
BBAFODMAN	Barnets födelsemånad

BBAINV	Barnets folkbokföringsmånad (vid invandring under året)
BBAUTVMAN	Barnets antal månader som utvandrad
BBAISHBI	Antal månader med studiehjälp
BBBIOFOR	Antal biologiska/adoptiv- föräldrar i hushållet
BBABO	Barnet ingår i den vuxnes bostadshushåll
BBABETMOT	Den vuxnes andel av barnets barnbidrag
BBABETTOT	Summa betalningsmottagarandel
BBAVRD	Den vuxne är vårdnadshavare
BBAVRDTOT	Antal vårdnadshavare barnet har
BBASLUMPF	Slumpvärde för förälderns bostadshushåll
BBAMANI	Antal månader med mottaget underhållsstöd
BUTYPI	Typ av mottaget underhållsstöd
BBAMANU	Antal månader med givet underhållsstöd
BUTYPU	Typ av givet underhållsstöd

Varje vuxen (biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare, betalningsmottagare) som har någon koppling till barnet finns med en gång per barn och varje barn finns med en gång per vuxen.

Alla barn under 21 år finns med.

Antal månader med mottaget och givet underhållsstöd kommer från Försäkringskassan för de barn som går via Försäkringskassan. För de som är skyldiga att betala eller är berättigade att få underhållsbidrag, men inte går via Försäkringskassan imputeras antal månader med mönstret från de som går via Försäkringskassan.

1. Simuleringen startar med att beräkna inkomsten för att kunna avgöra om man kan betala att fullt underhållsstöd eller endast kan betala ett utfyllnadsstöd.
2. Utifrån barnregistret beräknas helårsbarn och årsbelopp som man är skyldig att lämna stöd för. Detta avgörs om det bara finns en förälder i barnets hushåll och barnet inte ingår i den vuxnes hushåll. Hänsyn tas till barnets ålder och om barnet går via Försäkringskassan eller ej.
3. Utifrån barnregistret beräknas helårsbarn och årsbelopp som man är berättigad att erhålla stöd för. Detta avgörs om det bara finns en förälder i barnets hushåll och barnet ingår i den vuxnes hushåll. Hänsyn tas till barnets ålder och om barnet går via Försäkringskassan eller ej.
4. Beräknar procentsats som anger hur mycket man ska betala utifrån totala antalet barn till föräldern.

Givet underhållsstöd

- Föräldern betalar belopp beroende av inkomst.
- Slumpar bort 35 procent av de som är skyldiga att ge (exklusive de som går via Försäkringskassan) eftersom vi antar att

dessa bor växelvist. Dessa antar vi då inte ger något underhållsstöd. Det är bara om man går via Försäkringskassan som vi simulerar underhållsstöd vid växelvist boende.

- Behöver inte betala belopp mindre än 50 kronor per månad och barn.

Mottaget underhållsstöd

- Slumpar även här bort 35 procent av de som är berättigade att erhålla (exklusive de som går via Försäkringskassan) eftersom vi antar att dessa bor växelvist.
- Mottaget underhållsstöd vid växelvist boende via Försäkringskassan beräknas utifrån antalet barn och inkomst.

Statens utgifter

Statens utgifter delas upp i tre delposter:

- Fullt underhållsstöd: summan av erhållet underhållsstöd för de som går via Försäkringskassan och ger fullt.
- Utfyllnadsstöd: om något barn i familjen har utfyllnadsbidrag via Försäkringskassan beräknas statens utgift som maximalt underhållsstöd föräldern ska lämna minus summan av givet underhållsstöd.
- Utfyllnadsstöd vid växelvist boende: summan av erhållet utfyllnadsstöd vid växelvist boende från Försäkringskassan.

Statens inkomster

Statens inkomster beräknas som givet underhållsstöd för de som går via Försäkringskassan.

3.16 Offentliga välfärdstjänster (PGxxOK16)

I modulen över konsumtion av offentliga välfärdstjänster fördelas kostnaden för olika tjänster på de individer som använder tjänsten. Det finns en mer utförlig dokumentation för de olika delarna. Följande områden simuleras:

- Hälsa- och sjukvård
- Kultur och fritid
- Utbildning
- Socialt skydd
- Barnomsorg

Nedan beskrivs hur de olika välfärdstjänsterna är framtagna och hur dessa simuleras.

3.16.1 Hälsa- och sjukvård

Hälsa- och sjukvård består av områdena Läkemedel, Hjälpmedel, Öppen läkarvård, Tandvård, Sluten sjukhusvård samt Folkhälsovård. De enda individuella uppgifterna som finns här är det statliga tandvårdsstödet. För övriga områden fördelas kostnaderna för respektive

område på alla efter ålder, kön och region ibland med en avgränsning för den grupp som kan antas utnyttja tjänsten.

3.16.2 Kultur och fritid

Individuppgifter saknas för detta område. Konsumtionen för fritidsverksamhet och kulturell verksamhet fördelas utifrån en undersökning i EU-SILC. Den tydligaste bakgrundsvariabeln för deltagande i olika idrotts- och fritidsföreningars verksamhet är disponibel inkomst. Detsamma gäller för de som besökt liveframträdande som teaterföreställning, konsert, opera-, balett- och dansföreställning. Ju högre inkomst desto mer delaktighet.

3.16.3 Utbildning

Grundskola, Gymnasieskola, Högskola, Folkhögskola med flera ingår i området utbildning. Omfattningen av konsumtionen finns på individnivå inom alla utbildningsområden och kan bestå av antal dagar, terminer eller poäng. Kostnaden finns på kommunnivå i många fall.

3.16.4 Socialt skydd

Socialt skydd består av områdena Funktionshinder, Färdtjänst, Äldreomsorg, Vård av barn och unga, Arbetsmarknadsutbildning och Arbetslöshet. Här finns individuppgifter för konsumtionen av äldreomsorg och arbetsmarknadsutbildning. För äldreomsorgen har vi uppgift om personen har fått äldreomsorg i ordinärt eller särskilt boende. Av arbetsmarknadsutbildningen framgår hur många dagar personen har gått en viss utbildning. Kostnaden för övriga områden inom socialt skydd fördelas på den grupp som kan antas ha utnyttjat tjänsten. Den här varianten finns även för äldreomsorgen. I det här fallet har alla över 64 år tilldelats en kostnad utifrån ålder, kön och region.

3.16.5 Barnomsorg

Uppgifter finns om vilka barn som har gått i förskolan, pedagogisk omsorg och fritidshem. Kostnaden för förskolan och fritidshem byggs på respektive kommuns kostnad.

3.16.6 Underlag för simulering av offentliga välfärdstjänster

Information om konsumtionen av välfärdstjänster ligger på hjälpregistren DMxxOF16 och DSxxOF16. Finns individuppgifter om den faktiska konsumtionen ligger uppgiften på det här registret. Kostnaden för tjänsten ligger på registret OK16. Saknas individuppgifter och konsumtionen har fördelats schablonmässigt ligger individkostnaden direkt på DM16OF16 och DS16OF16. I tabellerna beskrivs informationen i hjälpregistren.

Tabell 3.16.6.1 Innehåll i hjälpregister DM16OK16 / DS16OK16

Variabel	Text
OE091FOLG	Folkhögskola Grundnivå. Antal dagar
OE091FORS	Förskola. Halv- el helår
OE091FORSKK	Förskoleklass. Halv- el helår

OE091GRU	Grund-, särs- eller specialskola. Halv- el helår
OE091KVXG	Komvux Grundnivå. Antal årspoäng
OE092GYMN	Gymnasium. Halv- el helår
OE092KVXF	Komvux Fortsättning. Antal årspoäng
OE094FORSKA	Forskarstuderande. Aktivitetsgrad
OE094UNI	Universitet. Andel reg.p. av en heltid
OE095FOLF	Folkhögskola Fortsättning. Antal dagar
OE095SFI	Svenska för invandrare. Antal årstimmar
OE095SVX	Särvux. Antal årstimmar
OE102AOMS	Äldreomsorg. 1=ordinärt boende, 2=särskilt boende
OE094FORSKA	Fritidshem. Halv- el helår
OE094UNI	Pedagogisk omsorg. Halv- el helår
OE095FOLF	Folkhögskola Grundnivå. Antal dagar
OE095SFI	Förskola. Halv- el helår
OE095SVX	Förskoleklass. Halv- el helår
OE102AOMS	Grund-, särs- eller specialskola. Halv- el helår
OE104FRT	Komvux Grundnivå. Antal årspoäng
OE104PEDOMS	Gymnasium. Halv- el helår
OEAMV1	Arbetsmarknadsåtgärd 1
OEAMV2	Arbetsmarknadsåtgärd 2
OEAMV3	Arbetsmarknadsåtgärd 3
OEAMVD1	Dagar i arbetsmarknadsåtgärd 1
OEAMVD2	Dagar i arbetsmarknadsåtgärd 2
OEAMVD3	Dagar i arbetsmarknadsåtgärd 3
OV071LM_I	Läkemedel. Årskostnad. Imputerad
OV071MA_I	Medicinska apparater. Årskostnad. Imputerad
OV072OPPV_I	Öppenvård. Årskostnad. Imputerad
OV072TVL_I	Tandvård landstinget. Årskostnad. Imputerad
OV072TVS	Tandvård staten. Årskostnad
OV073SLV_I	Slutenvård. Årskostnad. Imputerad
OV074BHV_I	Barnhälsovård. Årskostnad. Imputerad
OV074FHV_I	Folkhälsovård övrigt. Årskostnad. Imputerad
OV074MHV_I	Mödrahälsovård. Årskostnad. Imputerad
OV081FRITID_I	Fritid. Årskostnad. Imputerad
OV082KULT_I	Kultur. Årskostnad. Imputerad
OV093YH	Yrkeshögskoleutbildning. Årskostnad
OV101FUNK_I	Funktionshinder. Årskostnad. Imputerad
OV102FTJA_I	Färdtjänst. Årskostnad. Imputerad
OV104VBU_I	Vård av barn och unga, övr. Årskostnad. Imputerad
OV105ARL_I	Arbetslöshet. Årskostnad. Imputerad
OV107SOCUT_I	Social utsatthet. Årskostnad. Imputerad

Tabell 3.16.6.2 Kommunkostnader i OK16

Variabel	Text
OK091FOLG	Folkhögskola Grundnivå. Kostnad per dag
OK091FORS	Förskola. Kostnad per år
OK091FORSKK	Förskoleklass. Kostnad per år
OK091GRU	Grundskola. Kostnad per år

OK091KVXG	Komvux Grundnivå. Kostnad per poäng
OK092GYMN	Gymnasieskola. Kostnad per år
OK092KVXF	Komvux Fortsättning. Kostnad per poäng
OK094FORSKA	Forskarstuderande. Kostnad per år
OK094UNI	Universitet. Kostnad per år
OK095FOLF	Folkhögskola Fortsättning. Kostnad per dag
OK095SFI	Svenska för invandrare. Kostnad per timme
OK095SVX	Särvux. Kostnad per timme
OK102ORDB	Äldreomsorg, ordinärt boende. Kostnad per år
OK102SSB	Äldreomsorg, särskilt boende. Kostnad per år
OK104FRT	Fritidshem. Kostnad per år
OK104PEDOMS	Pedagogisk omsorg. Kostnad per år
OKAMU	AMS, Arbetsmarknadsutbildning. Kostnad per dag
OKFOU	AMS, Förberedande utbildning. Kostnad per dag
OKJOG	AMS, Jobbgaranti för ungdomar. Kostnad per dag
OKJOU	AMS, Jobb- o utvecklingsgarantin. Kostnad per dag

3.16.7 Simulering

Simuleringen inleds med att skapa arraydefinitioner över de områden där det finns uppgifter om individens faktiska konsumtion av en tjänst.

Därefter beräknas individens kostnad för dessa tjänster med hjälp av kostnadsfilen OK16.

Summavariabler skapas för respektive huvudgrupp.

Slutligen görs framskrivning av variablerna med hjälp av KPI.

I tabellen nedan visas utdata från simuleringen.

Tabell 3.16.7.1 Utdata från simuleringen av offentliga välfärdstjänster

Variabel	Text
OV071LM_I	Läkemedel. Imputerad
OV071MA_I	Medicinska apparater. Imputerad
OV072OPPV_I	Öppenvård. Imputerad
OV072TV	Tandläkarvård
OV073SLV_I	Slutenvård. Imputerad
OV074MHV_I	Mödrhälsovård. Imputerad
OV074BHV_I	Barnhälsovård. Imputerad
OV074FHV_I	Folkhälsovård övrigt. Imputerad
OV081FRITID_I	Fritid. Imputerad
OV082KULT_I	Kultur. Imputerad
OV091FORS	Förskola
OV091FORSKK	Förskoleklass
OV091GRU	Grundskola, särskola eller specialskola
OV091KVXG	Komvux Grundnivå
OV091FOLG	Folkhögskola Grundnivå
OV092GYMN	Gymnasium

OV092KVXF	Komvux Fortsättning
OV093YH	Yrkeshögskoleutbildning
OV094UNI	Universitet
OV094FORSKA	Forskarstuderande
OV095FOLF	Folkhögskola Fortsättning
OV095SFI	Svenska för invandrare
OV095SVX	Särvux
OV101FUNK_I	Funktionshinder. Imputerad
OV102FTJA_I	Färdtjänst. Imputerad
OV102AOMS	Äldreomsorg
OV102AOMS_I	Äldreomsorg. Imputerad
OV104FRT	Fritidshem
OV104PEDOMS	Pedagogisk omsorg
OV104VBU_I	Vård av barn och unga, övrigt. Imputerad
OV105AMU	Arbetsmarknadsutbildning
OV105ARL_I	Arbetslöshet. Imputerad
OV107SOCUT_I	Social utsatthet. Imputerad
OV07HOS	Hälsa- och sjukvård
OV09UTB	Utbildning
OV10SOCSKYDD	Socialt skydd exklusive pedagogisk omsorg och fritidshem
OV10SOCSK_AI	Socialt skydd exkl. ped. oms. och fritids. Äldreomsorg är imputerad
OVBARN	Barnomsorg
OVTOT	Offentliga välfärdstjänster totalt
OVTOT_AI	Offentliga välfärdstjänster totalt. Äldreomsorg är imputerad

3.16.8 Individuell disponibel inkomst inklusive välfärdstjänster

En utökad individuell disponibel inkomst, CDISP704, skapas i Styr FASIT 2016, som bygger på den individuella disponibla inkomsten, CDISP04, och individens välfärdstjänster, OVTOT. Barnens välfärdstjänster delas lika mellan föräldrarna. Motsvarande individuell disponibel inkomst inklusive välfärdstjänster finns även där äldreomsorgen är beräknad försäkringsmässigt och alla över 64 år får ta del av en kostnad, CDISP704_AI.

3.17 Tandvård (PGxxTV16)

I modulen simuleras följande utgifter/subventioner:

- Vårdgivarens totala pris - UTVPATPR
- Patientens pris - UTVTOTPR
- Simulerade tandvårdssubventioner, totalt: - OTVTAND
  - Allmänt tandvårdsbidrag - OTVATB
  - Högkostnadsskydd - OTVHKOST

Nedan beskrivs hur de olika subventionerna är utformade och hur dessa simuleras. Tandvårdsstödet regleras i *Tandvårdslag (1985:125)*, *Lag (2008:145) om statligt tandvårdsstöd* samt *Förordning (2008:193) om statligt tandvårdsstöd*.

3.17.1 Avgiftsfri tandvård

Avgiftsfri tandvård som landstingen finansierar gäller för:

- personer till och med det år då de fyller 21 år.

- specialisttandvård från och med det år då personen fyller 22 år.
- övrig tandvård för personer från och med det år då de fyller 22 år i den omfattning som landstinget bedömer lämplig.

Den avgiftsfria tandvården höjs till 23 år från och med 2018-01-01 och till 24 år från och med 2019-01-01.

3.17.2 Allmänt tandvårdsbidrag (ATB)

Allmänt tandvårdsbidrag erhålls den 1 juli varje år. Bidraget är giltigt under två år. Tandvårdsbidrag får även användas för betalning för abonnemangstandvård.

Tandvårdsbidragets storlek beror på patientens ålder:

- Till och med det år som patienten fyller 29 år bidraget 300 kronor per år (höjs till 600 kronor från 15 mars 2018).
- Från och med det år patienten fyller 30 och till och med det år hon fyller 64 år bidraget 150 kronor per år (höjs till 300 kronor från 15 mars 2018).
- Från och med det år patienten fyller 65 år bidraget 300 kronor per år (höjs till 600 kronor från 15 mars 2018).

Innan 1 juli 2017 var det allmänna tandvårdsbidraget även 150 kronor för personer 65 till 74 år.

3.17.3 Tandvårdsersättning/högkostnadsskydd

Högkostnadsskydd börjar gälla när en patient under en tolv månadersperiod fått åtgärder utförda vars sammanlagda referenspris överstiger 3 000 kronor. En ny ersättningsperiod ska påbörjas innan den tidigare ersättningsperioden har löpt ut.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket beslutar om referenspriser för de tandvårdsåtgärder som ingår i det statliga tandvårdsstödet. Om tandläkaren tar ut ett högre pris, än det som är angivet i referensprislistan, får patienten själv betala mellanskillnaden. Om tandläkarens pris är lägre än referenspriset, får du ersättning enligt det pris du betalar.

En patient får ersättning för:

- 50 procent av kostnader med ett referenspris mellan 3 000 och 15 000 kronor.
- 85 procent av kostnader med ett referenspris som överstiger 15 000 kronor.

3.17.4 Abonnemangstandvård

Abonnemangsavtal innebär att patienten ingår ett avtal med vårdgivaren om tandvård till ett fast pris under tre år. Det allmänna tandvårdsbidraget får användas som delbetalning för ett abonnemangsavtal. Högkostnadsskyddet gäller inte abonnemangstandvård.

3.17.5 Simulering

Vid simulering av tandvård används två hjälpdataset. Det ena är ett dataset med referensårspriser per tandvårdsåtgärd. Det andra hjälpdatasetet skapas utifrån uppgifter som respektive tandläkare rapporterat in till Försäkringskassan. Antal under året använda tandvårdscheckar är begränsade till att vara max tre stycken för ett år.

Tabell 3.17.5.1 Innehåll i hjälpdataset DM16tand / DS16tand

Variabel	Text
BIDNR	Identitet, individ
BTVATG	Åtgärdsnummer
UTVATGPR	Tandläkarens åtgärdspris
BTVPER	Period åtgärden avser 1=innevarande år, 2=föregående
BTVATBANT	Antal under året använda tandvårdscheckar

Simuleringen utförs i följande steg:

1. Hämtar tandvårdåtgärder per individ.
2. Beräknar referensårspris per åtgärd:
  - a. Aktuellt referensårspris finns för grundår samt två/tre år fram i tiden (i hjälpdataset DMYYtsub/DSYYtsub).
  - b. För efterföljande år skrivs referensårspriset fram med prognoser från Försäkringskassan. Prognoserna finns inlagda i program PGxxPAYY.
3. Vårdgivarens totala pris (UTVTOTPR):
  - a. Aktuellt år används tandläkarens åtgärdspris direkt från hjälpdatasetet (DMYYtand / DSYYtand).
  - b. För efterföljande år skrivs åtgärdspriset fram med prognoser från Försäkringskassan. Prognoserna finns inlagda i program PGxxPAYY.
4. Ersättningsgrundande belopp. Beräknar det maximala beloppet patienten har rätt att få ersättning för som det minsta av referenspriset eller vårdgivarens totala pris.

Eftersom en högkostnadsperiod kan ha startats förra året försöker vi ta hänsyn till detta. Kostnader för föregående år tas endast med om de är stora (större än innevarande år). Föregående år avser endast de åtgärder som skett de senaste 12 månaderna räknat från sista åtgärden aktuellt år.

5. Allmänt tandvårdsbidrag (OTVATB): Antal under året använda tandvårdscheckar multipliceras med aktuellt belopp för respektive åldersgrupp. Eftersom det är olika regler beroende på år delas beräkningen upp i följande delar:
  - a. Om året < 2017: regler innan höjning av ABT för 65-74 år.

- b. Om året = 2017: Eftersom höjningen av tandvårdsbidraget för 65 till 74 år görs från 1 juli används ett snitt av beloppet före och efter höjningen.
- c. Om året > 2017: regler efter höjning av ABT för 65-74 år.

Om patientens kostnad är lägre än ATB används istället patientens kostnad eftersom ATB inte betalas ut i kontanter. För patienter med abonnemangstandvård finns åtgärdspris i hjälpdatasetet, för dessa används hela ATB-beloppet.

- 6. Högkostnadsskydd (OTVHKOST):
  - a. Del över 15 000:
(ersättningsgrundande belopp - ATB - 15 000) x 0,85
  - b. Del mellan 3 000 och 15 000:
(ersättningsgrundande belopp - ATB - 3 000) x 0,5

Om beloppet inom parentes överstiger 15 000-3 000=12 000 beräknar inget högkostnadsskydd för den delen eftersom den delen ska ersättas till 85 procent.

- 7. Summa tandvårdssubventioner (OTVTAND) samt Patientens pris (UTVPATPR)
Summa tandvårdssubventioner =
Allmänna tandvårdsbidrag + Högkostnadsskydd
Patientens pris =
Vårdgivarens totala pris - summa tandvårdssubventioner

3.18 Inkomstbegrepp, individnivå (PGxxII16)

I modulen skapas följande inkomstbegrepp på individnivå. För mer information om respektive inkomstbegrepp och hur de skapas, se avsnitt 11.

Tabell 3.18.1 Inkomstbegrepp, individnivå

Variabel	Text
CKAP	Räntor och utdelningar exkl. räntebidrag för eget hem
ZAINKA	Arbetsinkomst för beräkning av bostadstillägg för pensionärer
TLONT	Total lön
CFTAG	Företagarinkomst
CARB	Arbetsinkomst
CMIX	Blandad inkomst
CFAKT04	Faktorinkomst
ZCFAKT04	Faktorinkomst exkl. kapitalvinst/-förlust
CFAKT	Faktorinkomst, äldre definition
CFVIKI	Summa förvärvs- och kapitalinkomster
CTRASP	Skattepliktiga positiva transfereringar
CTRAN04	Negativa transfereringar
CTRAN	Negativa transfereringar, äldre definition

ZCTRAN04	Negativa transfereringar exkl. kapitalvinst/-förlust
ZCTRAN	Negativa transfereringar enligt EU-SILC
CBRUT04	Bruttoinkomst
CBRNET	Bruttoinkomst efter skatt
TSJPERS	Ersättning i samband med sjukdom, skattepliktig

3.19 Keep-satser, individnivå (PGxxKI16)

I modulen anges vilka individvariabler som ska sparas. Önskar användaren lägga till andra variabler som ska behållas på utdataregistret görs det i styrprogrammet med hjälp av makrovariabeln &KEEPL.

3.20 Boendevariabler och kommunalt vårdnadsbidrag (PGxxHF16)

I modulen beräknas en boendekostnad för samtliga hushåll som bland annat används i beräkningar av bidrag och bostadsstöd. I modulen beräknas också skatteeffekten för boende o bostadsrätter och småhus samt det kommunala vårdnadsbidraget.

3.20.1 Drifts och uppvärmningskostnad för äganderätt

För äganderätter beräknas ingen hyra eller avgift utan det är istället en schabloniserad uppvärmnings- och driftskostnad som skapas. Regelverket som styr beräkningen är i Pensionsmyndighetens föreskrifter där de nu rådande är PFS 2015:2 samt PFS 2015:6. Äldre upplagor som kan vara relevanta inkluderar PFS 2014:11, PFS 2012:4 samt PFS 2010:6.

Uppvärmningskostnaderna beror på vilket län man bor i och anges per kvadratmeter bostadsyta. Driftskostnaderna är densamma för hela Sverige och beror även den på bostadsytan.

3.20.2 Boendekostnad

Boendekostnaden beräknas olika för beroende på boendeformen. Hyresrätter är de mest grundläggande där vi använder den hyra som vi har på grundregistret. För bostadsrätter används hyran samt 70 procent av räntekostnaderna för de skulder som är kopplade till boendet. För äganderätter summeras de tidigare framräknade drifts och uppvärmningskostnaderna med 70 procent av räntorna på bolånen, fastighetsavgiften samt i förekommande fall tomträttsavgälden.

Tabell 3.20.2.1 Ingående variabler vid beräkning av boendekostnad

Boendeform	Ingående variabler i boendekostnaden
Hyresrätt	Hyra
Bostadsrätt	Avgift 70 % av räntan på bolånen

Äganderätt	Driftskostnad enligt schablon
	Uppvärmningskostnad enligt schablon
	70 % av räntan på bolånen
	Fastighetsavgift
	Tomträttsavgäld

3.20.3 Skatteeffekt för boende

För boende i bostadsrätt och äganderätt beräknas en skatteeffekt för boendet. Skatteeffekt definieras i för bostadsrätter som räntan för bolånen multiplicerat med skattesatsen för kapitalskatt. För äganderätt summeras bolåneräntorna med tomträttsavgälden, i de fall en sådan finns, innan den multipliceras med kapitalskatten.

Detta beror på att räntorna och tomträttsavgälden är avdragsgilla som utgifter i deklarationen.

3.20.4 Kommunalt vårdnadsbidrag

Det kommunala vårdnadsbidraget regleras i lag 2008:307. Bidraget avskaffades dock den 1:a februari 2016 och därmed kommer variabeln för det kommunala vårdnadsbidraget (IVBH) att vara noll vid simulering av år 2017 och framåt.

Det kommunala vårdnadsbidraget är ett bidrag på 300 kronor per månad och barn till de föräldrar som inte har placerat sina barn i förskola. Bidraget kan endast ges till barn som har fyllt ett år men som ännu inte har fyllt tre år. Dessutom måste föräldrarna ha tagit ut minst 250 dagar av föräldraledigheten till det aktuella barnet.

I FASIT finns uppgifter på IR-registret om det faktiska antalet månader som kommunalt vårdnadsbidrag har betalats ut till varje individ. Uppgifterna ligger då på barnen i familjen eftersom bidraget gäller dem. Uppgifterna för alla barn i en familj aggregeras till hushållsnivå och det totala antalet månader multipliceras därefter med de 3 000 kronor som bidraget ger rätt till för varje månad och barn.

3.21 Bostadsbidrag (PGxxBO16)

I denna modul simuleras bostadsbidrag för barnfamiljer och ungdomar (IBOSTBH). Reglerna för bostadsbidrag regleras i Socialförsäkringsbalken 94-98 kap.

3.21.1 Ungdomar 18-28

Den bidragsgrundande inkomsten får inte överstiga 41 000 kronor för ensamstående samt 58 000 kronor för makar. Om inkomsten överstiger dessa belopp ska bostadsbidraget reduceras med en tredjedel av det summa som överstiger gränsen.

Om bostaden är större än 60 kvadratmeter lämnas inget bidrag för den del som överstiger gränsvärdet.

Bostadsbidrag lämnas med 90 procent för de boendekostnader som överstiger 1 800 kronor upp till 2 600 kronor. För boendekostnader

mellan 2 600 och 3 600 kronor lämnas bidrag med 65 procent av kostnaden.

3.21.2 Barnfamiljer

För barnfamiljer får den bidragsgrundande inkomsten inte överstiga 127 000 kronor för ensamstående eller samt 63 500 kronor för vardera maken. Om inkomsten överstiger dessa belopp ska bostadsbidraget reduceras med 20 procent av den summa som överstiger gränsen.

Barnfamiljer får bostadsbidrag med 50 procent för de boendekostnader som överstiger 1400 kronor upp till den övre gränsen som beror på antalet barn som finns i hushållet. Gränsen är 5 300 kronor för ett barn, 5 900 kronor för två barn samt 6 600 kronor för tre eller fler barn.

De övriga reglerna för bostadsbidrag följer samma mönster som boendekostnaden då ersättningen är olika beroende på antalet barn som finns i hushållet vilket kan ses i tabellen nedan. Om bostaden överstiger den maximala boytan reduceras bidraget ner till garantinivån.

Tabell 3.21.2.1 Gränser för bostadsbidrag

Antal barn	Max boyta m2	Garantinivå	Särskilt bidrag	Umgängesbidrag
1	80	3 000	1 500	300
2	100	3 300	2 000	375
3	120	3 600	2 650	450
4	140	3 900	2 650	450
5+	160	4 200	2 650	450

3.22 Bostadstillägg för pensionärer (PGxxBT16)

I den här modulen simuleras bostadstillägg, särskilt bostadstillägg samt äldreförsörjningsstöd. Reglerna för bostadstillägg regleras i Socialförsäkringsbalken 99-103 kap, äldreförsörjningsstödet regleras i 74 kap i samma lag.

3.22.1 Bostadstillägg

Bostadstillägget kan ges till både de över 65 år samt de under 65 år som får sjuk och aktivitetsersättning. Skillnaden mellan dessa två grupper är att Pensionsmyndigheten betalar ut ersättningen till de över 65 år och Försäkringskassan ger ersättningen till de under 65 år.

Bostadstillägget beräknas i flera steg. Först skapas det maximala potentiella tillägget enligt:

- Boendekostnad upp till 5 000 kronor ersätts med 96 procent.
- Boendekostnad över 5 000 och upp till 5 600 kronor ersätts med 70 procent.
- Den maximala ersättningen höjs med ytterligare 340 kronor per månad för ensamstående och 170 kronor per person som är sammanboende.

En reduceringsinkomst beräknas genom att samtliga inkomster summeras enligt:

- sjukersättning, aktivitetsersättning, allmän ålderspension och änkepension
- pension och invaliditetsförmån som lämnas enligt utländsk lagstiftning
- inkomst av kapital
- 15 procent av förmögenheten över 100 000 kronor för ensamstående och 200 000 kronor för sammanboende räknas in i inkomsten. (Detta sker dock ej i FASIT då vi saknar uppgift om förmögenhet.) Vid beräkning av förmögenheten undantas 25 000kr per person av tillgångar på konton och för värdepapper tas endast 80 % av marknadsvärdet med. Detta regleras i en egen lag (2009:1053).
- Från den bidragsgrundande inkomsten beaktas 50 procent av de arbetsinkomster som överstiger 24 000 kr
- Från övriga bidragsgrundande inkomster beaktas 80 procent av inkomsten. Denna reduceras sedan med ett fribelopp som år 2017 är 2,17 prisbasbelopp för ensamstående och 1,935 PBB för sammanboende.

Av det totala beloppet behålls enbart 62 procent av den del som understiger ett prisbasbelopp och 50 procent av den del som överstiger ett prisbasbelopp.

Slutligen beräknas bostadstillägget genom att det potentiella bostadstillägget minskas med reduceringsinkomsten.

3.22.2 Särskilt bostadstillägg

Det särskilda bostadstillägget är egentligen en del av det "vanliga" bostadstillägget och alla som söker bostadstillägg testas även för det särskilda tillägget. Grundprincipen med SBT är att alla ska ha kvar en skälig summa att leva på efter att en rimlig boendekostnad har betalats.

Det särskilda bostadstillägget beräknas som det belopp som den bidragsgrundande inkomsten minskad med skälig boendekostnad understiger den skäliga levnadsnivån.

$$SBT = \text{Skälig levnadsnivå} - (\text{Inkomst} - \text{Skälig boendekostnad})$$

Den skäliga levnadsnivån definieras enligt Soc-balk. 102 kap 28 § som 1,486 prisbasbelopp för ensamstående och som 1,2105 pbb för sammanboende. Skälig boendekostnad bestäms enl. samma lag 27 § som 6620 kronor för ensamstående och 3310 kronor för sammanboende.

3.22.3 Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstödet riktas till de individer som trots bostadstillägget inte kommer upp till en rimlig ekonomisk standard. Äldreförsörjningsstödet beräknas i likhet som det särskilda bostadstillägget

som skillnaden mellan en skälig levnadsnivå och den sökandes inkomster reducerat med en skälig boendekostnad. Både den skäliga boendekostnaden och levnadsnivån är år 2017 exakt samma belopp som för SBT. Den enda stora skillnaden är att även det särskilda bostadstillägget räknas in i inkomsterna.

3.23 Avgift förskola och fritidshem (PGxxBA16)

I modulen simuleras avgiften för förskola och fritidshem. [Förordning \(2001:160\)](#) reglerar hur maxtaxan med en högsta avgift ska utformas för att en kommun ska kunna få statsbidrag. Alla kommuner tillämpar maxtaxa.

Nedan beskrivs hur avgiften är utformade och hur den simuleras.

3.23.1 Taxekonstruktion för avgift i förskola och fritidshem

Avgiften beräknas i procent av familjens sammanlagda inkomst per månad före skatt (bruttoinkomst). Ett inkomsttak anger maxgräns för avgiften. Tidigare var inkomsttaket 42 000 kronor men från och med 2016 höjs inkomsttaket med hjälp av inkomstindex varje år:

$$XMAXTAK=42000*XIINDEXM/XIINDEX14.$$

Förskoletaxorna är konstruerade på följande sätt. Barn 1 är det yngsta barnet.

Tabell 3.23.1 Inkomstbegrepp, individnivå

Barn	Förskolans maxtaxa för barn 1-5 år	Fritidstaxa för barn 6-12 år
1	3 % av inkomsten	2 % av inkomsten
2	2 % av inkomsten	1 % av inkomsten
3	1 % av inkomsten	1 % av inkomsten
4-	Ingen avgift	Ingen avgift

Alla tre-, fyra- och femåringar har dessutom rätt till *allmän förskola*. Det är en avgiftsfri pedagogisk verksamhet i förskolan som omfattar minst 525 timmar om året. Om barnet behöver ytterligare timmar i förskolan reduceras avgiften. Förskoleklass för 6-åringar är också avgiftsfri.

Detta är den maximala avgiften kommunen kan ta ut men kommunen kan sänka avgiften på olika sätt. Maxtaxan kan reduceras bland annat genom att avgiften är lägre vid kortare närvarotid, taxan reduceras vid lägre inkomst och fritidstaxa på förskolan.

3.23.2 Underlag för simulering av förskole- och fritidshemsavgift

De variabler som behövs för att beräkna förskole- och fritidshemsavgiften ligger på hushållsregistret DM16HR16 / DS16HR16 och de kommunala taxorna i KBO1616.

Tabell 3.23.2.1 Variabler i DM16HR16/DS16HR16 som används i omsorgsberäkningen

Variabel	Text
BALDBOB1-BALDBOB16	Ålder på yngsta barnet över 1 år och uppåt
BKDAM1-BKDAM16	Antal månader i förskolan för barn1 – barn16
BKFRI1-BKFRI16	Antal månader på fritidshem för barn1 – barn16
BKOM1-BKOM16	Antal månader med omsorg för barn1 – barn16

Tabell 3.23.2.2 Variabler i den kommunala taxan KBO1616

Variabel	Text
BINKGR1-BINKGR6	Inkomstgränser
BBTIM1-BBTIM6	Timgränser 1-5 år
BBTIM1-BBTIM6	Timgränser 3-5 år
BFTIM1-BFTIM6	Timgränser 6- år
BB1PR1-BB1PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i förskolan barn 1
BB2PR1-BB2PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i förskolan barn 2
BB3PR1-BB3PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i förskolan barn 3
BF1PR1-BF1PR6	Procent av taxan vid tidsgräns på fritidshem barn 1
BF2PR1-BF2PR6	Procent av taxan vid tidsgräns på fritidshem barn 2
BF3PR1-BF3PR6	Procent av taxan vid tidsgräns på fritidshem barn 3
BA1PR1-BA1PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i allmän förskola barn 1
BA2PR1-BA2PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i allmän förskola barn 2
BA3PR1-BA3PR6	Procent av taxan vid tidsgräns i allmän förskola barn 3
B1PR1-B1PR6	Procent av taxan vid tids- och inkomstgräns barn 1
B2PR1-B2PR6	Procent av taxan vid tids- och inkomstgräns barn 2
B3PR1-B3PR6	Procent av taxan vid tids- och inkomstgräns barn 3

I tabellen nedan visas vilka parametrar som används.

Tabell 3.23.2.3 Parametrar som används i PGxxPA16

Variabel	Text
XPROCBA1	Maxgräns i procent för yngsta barnet i förskolan
XPROCBA2	Maxgräns i procent för näst yngsta barnet i förskolan
XPROCBA3	Maxgräns i procent för tredje yngsta barnet i förskolan
XPROCFA1	Maxgräns i procent för yngsta barnet på fritidshem
XPROCFA2	Maxgräns i procent för näst yngsta barnet på fritidshem
XPROCFA3	Maxgräns i procent för tredje yngsta barnet på fritidshem
XMAXTAK	Tak för avgiftsgrundande inkomst
XIINDEX	Inkomstindex

3.23.3 Simulering av förskole- och fritidshemsavgift

I nuläget finns inte uppgift om antal timmar med omsorg, därför inleds simuleringen med att sätta antal timmar med omsorg till heltid.

De taxor som tar hänsyn till antal närvarotimmar är fortfarande beskrivna i modulen då en förhoppning finns att vi så småningom kommer att få tillgång till barnens närvarotid.

Antal barn i förskola och fritidshem bestäms. Avgift betalas för endast för de tre yngsta barnen.

För att kunna beräkna avgiften hämtas den kommunala taxan i KBO1616, se tabell 3.23.3.2.

I tabellen nedan visas de inkomstvariabler som används för att beräkna den avgiftsgrundande inkomsten:

Tabell 3.23.3.1 Variabler vid beräkning av avgiftsgrundande inkomst

Variabel	Text
TLON	Lön + endagarstraktamenten
TLONM	Lön + endagarstraktamenten maka/make
TKULONF	Bilförmån m.m.
TKULONFM	Bilförmån m.m. maka/make
TSJUKP	Sjukpenning
TSJUKPM	Sjukpenning maka/make
PPENSSP	Pension, skattepliktig
PPENSSPM	Pension, skattepliktig maka/make
TFORP	Föräldrapenning
TFORPM	Föräldrapenning maka/make
TARBST	Arbetsmarknadsstöd
TARBSTM	Arbetsmarknadsstöd maka/make
TAGSTFA	Ersättning avtalsgrupplivförsäkring
TAGSTFAM	Ersättning avtalsgrupplivförsäkring maka/make
TVARD	Vårdbidrag
TVARDM	Vårdbidrag maka/make
TSKADE	Arbetsskadeersättning
TSKADEM	Arbetsskadeersättning maka/make
TSA	Sjuk- och aktivitetsersättning
TSAM	Sjuk- och aktivitetsersättning maka/make
TUTBDOK	Utbildningsbidrag för doktorander
TUTBDOKM	Utbildningsbidrag för doktorander maka/make
TREST	Restpost inkomst av tjänst
TRESTM	Restpost inkomst av tjänst maka/make
TFOAB	Inkomst fåmansbolag under tjänst
TFOABM	Inkomst fåmansbolag under tjänst maka/make
TOVRP	Annan inkomst, ej pensionsgrundande
TOVRPM	Annan inkomst, ej pensionsgrundande maka/make
NRV	Inkomst av näringsverksamhet
NRVM	Inkomst av näringsverksamhet maka/make

Inkomsttaket regleras för alla kommuner. Några få kommuner har även ett inkomstgolv eller en avgift som regleras av inkomsten i flera nivåer som också justeras.

Därefter börjar beräkningen av förskole- och fritidshemsavgiften för varje barn som har omsorg. Avgiften beräknas för max tre barn där det yngsta barnet kommer först.

Tabell 3.23.3.2 Variabler som behövs vid beräkning av avgiften

Variabel	Text
BBRNBAH	Antal barn i förskola och fritidshem
BALDBOB1-BALDBOB3	Ålder på barn1 – barn3
BMONTHS	Antal månader avgiften tas ut
BEGSH	Civilstånd
ZBKOM	Antal månader med förskola och fritidshem för barnet
Z	Index för det barn som behandlas

En markering görs om barnet har rätt till allmän förskola och därigenom kommer att få en reducerad taxa. Gäller barn som är 3 till 6 år.

Tabell 3.23.3.3 Variabler som behövs vid beräkning av avgiften

Variabel	Text
BMAXTAX=1	Grundtaxan för förskola, allmän förskola och fritidshem beräknas för alla och anger den maximala avgift som en kommun kan ta. Därefter beräknas alternativa maxtaxor.
BMAXTAX=2	Förskolebarn har samma taxa som på fritidshem.
BMAXTAX=3	Maxtaxan reduceras med hänsyn till vistelsetid. I dagsläget finns inte antal timmar att tillgå och alla barn med omsorg är tilldelade maxtid.
BMAXTAX=4	Maxtaxan reduceras med hänsyn till inkomsten

Alla barn i förskolan i åldern 3 till 6 år går i allmän förskola och får en reducerad avgift. Detta kan göras på olika sätt:

- Procentuell nedsättning av taxan.
- Tillämpning av taxan för fritidshem redan från 3-års ålder.
- Beloppsnedsättning av taxan.

Antal månader med avgift justeras. Vi har endast uppgift om barnet har haft omsorg 6 eller 12 månader. Kommunen tar oftast betalt för 12 månader. Några få kommuner tar endast betalt för 11.

Den faktiska avgiften beräknas för varje barn. Antal månader för reduktion av allmän förskola är olika i olika kommuner. Vissa kommuner reducerar avgiften hela året medan andra endast reducerar under 9-10 månader.

En genomsnittlig månadskostnad beräknas för varje barn och därefter en aggregerad kostnad för hela hushållet.

I tabellen nedan visas utdata från simuleringen.

Tabell 3.23.3.4 Utdata från simulering av avgift för förskola och fritidshem

Variabel	Text
UBRNMANH	Förskole- och fritidshemsavgift / månad hushåll
UBRNARH	Förskole- och fritidshemsavgift / år hushåll
IBOINKH	Förskole- och fritidshemsavgiftsgrundande inkomst
BBRNBAH	Antal betalande barn i förskola eller fritidshem
UBRNBAH	Förskoleavgift
UBRNAFH	Allmän förskoleavgift
UBRNFRH	Fritidshemsavgift

3.24 Avgift äldreomsorg (PGxxAV16)

I juli 2002 trädde nya bestämmelser i [Socialtjänstlag \(2001:453\)](#) ikraft om avgifter inom äldre- och handikappomsorg. Tidigare hade kommunerna stor frihet att själva bestämma typ av taxesystem, nivån på avgifterna och hur den enskildes avgiftsgrundande inkomst skulle beräknas. De nya bestämmelserna innebar att det skulle finnas ett *högkostnadsskydd* i form av en högsta avgift (ofta kallat maxtaxa) för hemtjänst, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Varje kommun fastställer avgiften utifrån insatstagarens inkomst efter avdrag för boendekostnad och personliga utgifter. Detta kallas *avgiftsutrymme* och avgiften får aldrig bli större än vad avgiftsutrymmet tillåter. *Förbehållsbeloppet* är det belopp som skall finnas kvar för personliga utgifter när skatt, bostadskostnad och hemtjänstavgift är betalda. Förbehållsbeloppet är en procentsats av prisbasbeloppet. Mininivån är 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående och 1,1446 gånger för sammanboende. Om hemtjänsttagaren tillhandahåller något gratis från kommunen kan förbehållsbeloppet sänkas. Om däremot t.ex. matkostnaden är hög kan förbehållsbeloppet höjas.

3.24.1 Taxekonstruktion för äldreomsorg

Maxtaxa – Från och med 1 juli 2016 får avgiften vara maximalt 53,92 procent av prisbasbeloppet. Tidigare var maxgränsen 48 procent. Kommunerna kan beräkna taxan på olika sätt:

Fast avgift – brukaren betalar en fast avgift beroende på inkomst/insats ofta indelad i nivåer efter insatsens omfattning. Kommunen bestämmer själv vad som skall ingå i respektive nivå. Det är därför svårt att jämföra nivåer mellan olika kommuner.

Procentuell avgift – brukaren betalar en viss andel av inkomsten eller avgiftsutrymmet beroende på inkomst/insats, ofta indelad i nivåer efter insatsens omfattning. Kommunen bestämmer själv vad som skall ingå i respektive nivå. Därför är det svårt att jämföra nivåer mellan olika kommuner.

Timtaxa – brukaren betalar timpris och avgiften beror på antal insattimmar.

Taxan kan beräknas utifrån hemtjänsttagarens *nettoinkomst*, *bruttoinkomst* eller *avgiftsutrymme*.

Många kommuner har en fast avgift för vissa insatser som trygghets-telefon. Därutöver används någon av de tre avgiftstyperna.

3.24.2 Underlag för simulering av äldreomsorgsavgiften

De variabler som behövs för att beräkna äldreomsorgsavgiften ligger på hushållsfilen DM16HR16/DS16HR16 och de kommunala taxorna i KAO1616.

Tabell 3.24.2.1 Variabler i DM16HR16/DS16HR16 som används i omsorgsberäkningen

Variabel	Text
BHEM	1=hemtjänsttagare, 0=övriga
BHEMMAN	Antal månader med hemtjänst
BHEMTIM	Antal hemtjänsttimmar
BHEMTR	Trygghetslarm
BSBOA	1=ordinärt boende, 2=särskilt boende, 3=annat boende
BTRYGG	0=endast trygghetslarm, 1=andra insatser

Tabell 3.24.2.2 Variabler i den kommunala taxan KAO1616

Variabel	Text
TAXETYP	1=fast avgift, 2=procentuell avgift, 3=timtaxa
BINKTYP	Typ av inkomst som avgiften beräknas mot
INKKL	Antal inkomstklasser
INKGR1- INKGR40	Gränser för inkomstklasser
MAXINK1- MAXINK40	Maximal avgift i inkomstklass
MININK1- MININK40	Minsta avgift i inkomstklass
INSKL	Antal insatsklasser
INSGR1- INSGR20	Antal timmar per insatsklass
MAXINS1- MAXINS20	Maximal avgift i insatsklass
MININS1- MININS20	Minsta avgift i insatsklass
TAXA1- TAXA169	Avgift per inkomstklass/insatsklass
TRYGG	Kostnad för trygghetstelefon
GRUNDAB	Grundavgift
FORBELE	Förbehållsbelopp ensamstående, procent
FORBELS	Förbehållsbelopp sammanboende, procent

Tidigare hade vissa kommuner olika taxor för ensamstående och sammanboende. Nu har alla kommuner samma taxa oavsett hushållstyp.

I parameterprogrammet, PGxxPA16, beräknas maxavgiften, XMAXAVG, som fram till 1 juli 2016 var 48 procent av prisbasbeloppet, XBASM. Därefter är maximala avgiften 53,92 procent av XBASM.

3.24.3 Simulering av äldreomsorgsavgift

Först bestäms om personen har hemtjänst. Därefter hämtas kommuntaxan in. Inkomsten för hushållet beräknas utifrån kommunens taxa. Nedan beskrivs de variabler som behövs för beräkningen.

Tabell 3.24.3.1 Variabler vid beräkning av avgiftsgrundande inkomst

Variabel	Text
BHEMTIMH	Antal hemtjänsttimmar i hushållet
BHEMTIM	Antal hemtjänsttimmar för hushållsföreståndaren
BHEM	Hushållsföreståndaren är hemtjänsttagare
BHEMM	Maka/make är hemtjänsttagare
UBOENDEH	Boendekostnad
IBTPH	Bostadstillägg för pensionärer
IBTPSH	Särskilt bostadstillägg för pensionärer
AKLSK	Kommunal- och landstingsskattesats
ABEGR	Begravningsavgift
AKYRK	Kyrkoavgift exklusive begravningsavgift
AGA	Grundavdrag
ISMBID	Studiebidrag, högskolan
TTJ	Inkomst av tjänst
FORBELE/100*XBASM/12	Förbehållsbelopp ensamstående. Hämtas från regeldatabasen KAOxx16
FORBELS/100*XBASM/12	Förbehållsbelopp sammanboende
XBASM	Prisbasbeloppet
XXGRUA	Brytpunkt vid beräkning av grundavdrag
XXGRUB	Grundavdrag
XXGRUC	Upp- och nedtrappningsprocent
XXGRUPA	Brytpunkt vid beräkning av grundavdrag för personer över 65 år
XXGRUPB	Grundavdrag för personer över 65 år
XXGRUPC	Upp- och nedtrappningsprocent för personer över 65 år
ZFRIB	Fribeloppet – skapas i PHxxBT16
BINKTYP	Inkomsttyp. Hämtas från regeldatabasen KAOxx16

Tabell 3.24.3.2 Variabler som skapas

Variabel	Text
TIM1	Antal timmar med hemtjänst, hushåll eller hushållsföreståndare
TIM2	Antal timmar med hemtjänst, maka/make
INKOMST1	Avgiftsgrundande inkomst, hushåll eller hushållsföreståndare
INKOMST2	Avgiftsgrundande inkomst, maka/make

Den avgiftsgrundande inkomsten beräknas enligt följande steg. Inkomsten beräknas även för personer som är 65 år eller yngre då det är hushållets inkomst avgiften bygger på:

1. Grundavdrag för fribeloppet.
2. Tar fram avgiftsunderlagen nettoinkomst och bruttoinkomst .
3. Avgiften kan beräknas utifrån:
  - a. Nettoinkomsten
  - b. Avgiftsutrymmet
  - c. Prisbasbeloppet
  - d. Bruttoinkomsten

Variabler som behövs för att beräkna avgiften för hushållet eller hushållsföreståndaren, AVG1, och avgiften för maka/make, AVG2, utifrån kommunens taxa:

Tabell 3.24.3.3 Variabler vid beräkning av individens avgift

Variabel	Text
TIM1	Antal timmar med hemtjänst (hushåll eller hushållsföreståndare)
TIM2	Antal timmar med hemtjänst, maka/make
INKOMST1	Avgiftsgrundande inkomst (hushåll eller hushållsföreståndare)
INKOMST2	Avgiftsgrundande inkomst, maka/make
GRUNDAB	Grundavgift för hemtjänst, tillämpas av några få kommuner
TRYGG	Kostnad för trygghetstelefon, nästan alla kommuner har en separat kostnad
BHEM	Hemtjänsttagare, hushållsföreståndaren
BHEMM	Hemtjänsttagare, maka/make
INKGR	Inkomstgränser
INKKL	Antal inkomstgränser
INSGR	Insatsgränser
INSKL	Antal insatsgränser
TAXETYP	1=fast taxa, 2=procentuell taxa, 3=timtaxa
TAXA	Avgift per inkomstklass / insatsklass
MAXINK	Högsta avgift per inkomstklass
MININK	Lägsta avgift per inkomstklass
MAXINS	Högsta avgift per insatsklass
MININS	Lägsta avgift per insatsklass

För de kommuner som har en taxa där avgiften bestäms utifrån olika inkomstintervall bestäms i vilket intervall hemtjänsttagaren ska ligga. Därefter bestäms avgiften utifrån den typ av taxa som kommunen tillämpar; Fast taxa, Procentuell taxa eller Timtaxa. Kontroll görs att avgiften inte överstiger maxavgiften. Någon kommun har också en minimiavgift, som också kontrolleras.

Därefter beräknas avgiften för hushållet.

Tabell 3.24.3.4 Variabler vid beräkning av äldreomsorgstaxan

Variabel	Text
AVG1	Hemtjänstavgift (hushåll eller hushållsföreståndare)
AVG2	Hemtjänstavgift, maka/make

BEGSH	1=ensamstående, 2=gift eller sambo
BHEM	Hushållsföreståndaren är hemtjänsttagare
BHEMM	Maka/make är hemtjänsttagare
BHEMTR	Hushållsföreståndaren har trygghetstelefon
BHEMTRM	Maka/make har trygghetstelefon
TRYGG	Kostnad för trygghetstelefon, hämtas från regeldatabasen
FORBELE/100*XBASM/12	Förbehållsbelopp ensamstående. Hämtas från regeldatabasen KAOxx16
FORBELS/100*XBASM/12	Förbehållsbelopp sammanboende
BTRYGG	Hemtjänst utöver trygghetstelefon, hushållsföreståndaren
BTRYGM	Hemtjänst utöver trygghetstelefon, maka/make

Den totala hemtjänstavgiften för hushållet beräknas. Kontrollerar att alla har fullt förbehållsbelopp.

Tabell 3.24.3.5 Utdata från simulering av avgift för äldreomsorg

Variabel	Text
UHEMTJH	Beräknad hemtjänstavgift per månad
UHEMTJAH	Beräknad hemtjänstavgift per år
UHEMH	Hemtjänsttagare finns i hushållet

3.25 Försörjningsstöd (PGxxSB16)

I modulen simuleras följande bidrag:

- Ekonomiskt bistånd - ISOCBH

Nedan beskrivs hur bidraget är utformat och hur det simuleras. Ekonomiskt bistånd regleras i Socialtjänstlagen, 4 kap.

Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd för livsföring i övrigt. I denna modul är det försörjningsstödet som simuleras.

3.25.1 Regler för ersättning med ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är ett stöd som man kan få om man inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Man kan få ekonomiskt bistånd till sin försörjning (försörjningsstöd) eller till andra behov (livsföring i övrigt) som exempelvis läkemedel, tandvård, glasögon eller hemutrustning.

Möjligheten att få ekonomiskt bistånd påverkas av hela hushållets inkomster och tillgångar. Barns och skolungdomars inkomster räknas dock inte in om de inte överstiger ett basbelopp.

För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomster av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Denna särskilda beräkningsregel gäller under två år.

Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift,
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader för de delar som ingår i den första punkten framgår av riksnormen. Denna beräknas utifrån officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion och beslutas av regeringen inför varje kalenderår.

Ansökan om och utbetalning av ekonomiskt bistånd sköts av socialtjänsten i respektive kommun.

3.25.2 Simulering av försörjningsstöd

Simuleringen av försörjningsstöd görs inte för dödsbon eller hushåll med inkomst av aktiv näringsverksamhet.

Simuleringen genomförs i följande steg:

1. Bestämmer antal månader med ekonomiskt bistånd. Om någon/några i hushållet haft ekonomiskt bistånd används den högsta uppgiften. För hushåll som inte haft biståndet sätts fördelas antal månader utifrån hur fördelningen ser ut bland hushåll med ekonomiskt bistånd.
2. Hushållens norm beräknas utifrån beloppen i riksnormen.
3. Bostadshushållets bostadskostnad som boendeutgiften exklusive fastighetsavgift. Den månatliga bostadskostnaden maximeras till 10 000 kronor för ensamstående utan barn, till 15 000 kronor för familjer med max tre barn och till 20 000 kronor för familjer med fler barn. Om det finns fler familjehushåll i ett bostadshushåll fördelas bostadskostnaden utifrån antalet personer i respektive familjehushåll.
4. Gräns för ekonomiskt bistånd beräknas som summan av norm, bostadskostnad samt förskole- och fritidshemsavgift.
5. Nettoförmögenhet beräknas. Det som inkluderas i nettoförmögenheten är ränteinkomster som överstiger 25 000 kr/vuxen, taxeringsvärde på fastighet som ej är boendefastighet och 80 procent av kapitalunderlag för investeringsfonder och investeringssparkonto. Detta är de delar av förmögenheten som det finns information om. Beräkningen utgår från de regler om beräkning av förmögenhet som anges i Lag (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.
6. Hushållets disponibla inkomst som ska ligga till grund för behovsprövningen beräknas. För hushåll som har haft ekonomiskt bistånd i sex månader eller mer reduceras inkomsten med 25 procent av löneinkomsten. Barns löneinkomster inkluderas endast om de överstiger ett basbelopp.

Taxeringsvärden för fastigheter utöver boendefastigheten inkluderas i inkomsten.

En månadsinkomst beräknas genom att dividera årsinkomsten med antal månader i Sverige.

7. Om man haft en inkomst som varit ojämn över året kan man haft behov av ekonomiskt bistånd vissa månader. I ZCDISPM finns genomsnittlig disponibel inkomst per månad. De månader ett hushåll fått ekonomiskt bistånd har den disponibla inkomsten troligtvis varit lägre än detta genomsnitt. En justeringsfaktor har tagits fram som kvoten mellan den inkomst hushållet borde haft då de fått ekonomiskt bistånd och den beräknade genomsnittliga inkomsten. Månadsinkomsten justeras med denna faktor för hushåll som haft ekonomiskt bistånd.
8. För hushåll med behov av ekonomiskt bistånd har en regressionsmodell tagits fram för att beräkna sannolikheten att söka ekonomiskt bistånd. Behovets storlek är en av förklaringsvariablerna som används i modellen.
9. I nästa steg avgörs vilka av de som har ett behov av ekonomiskt bistånd som ska antas söka och därmed få biståndet. Detta kan göras på ett par olika sätt som bestäms av parametern x_{takeup} som sätts i styrprogrammet. Dessa alternativ beskrivs i avsnitt 3.30.
Ett hushåll kan även få ekonomiskt bistånd för andra behov (budgetposter utanför normen) som t.ex. för möbler eller läkar- och tandvård. I detta steg läggs dessa utgifter in i det beräknade behovet. I levererad version av FASIT är dessa parametrar satta till noll.
10. Det årliga beloppet för ekonomiskt bistånd beräknas genom att multiplicera det månatliga behovet med antal månader med biståndet.
11. Avlidna och utvandrade (BHINK≠1) tilldelas sitt verkliga belopp. För ekonomiskt bistånd är det 2,8 procent av makrosumman och 3,3 procent av antalet hushåll med ekonomiskt bistånd som tilldelas på detta sätt.

Antal helårsekvivalenter med ekonomiskt bistånd beräknas som kvoten mellan det simulerade ekonomiska biståndet och hushållets gräns för biståndet. För gifta och sammanboende par multipliceras kvoten med två.

3.26 Inkomstbegrepp, hushållsnivå (PGxxHH16)

I modulen skapas följande inkomstbegrepp på hushållsnivå. För mer information om respektive inkomstbegrepp och hur de skapas, se avsnitt 11.

Tabell 3.26.1 Inkomstbegrepp, individnivå

Variabel	Text
CTRAPSFH	Skattefria transfereringar
CDISP04H	Disponibel inkomst (huvudbegrepp)
CDISPH	Disponibel inkomst
CDISP204H	Disponibel inkomst korrigerad för skatteeffekt av boendefastighet
CDISP304H	Disponibel inkomst efter boendekostnader
CDISP504H	Disponibel inkomst exkl. kapitalvinst/förlust
CDISP604H	Disponibel inkomst enligt EU-SILC
IBOTOTH	Bostadsstöd
UBOENDEH	Årlig boendekostnad

3.27 Keep-satser, hushållsnivå (PGxxKE16)

I modulen anges vilka hushållsvariabler som ska sparas. Önskar användaren lägga till andra variabler som ska behållas på utdataregistret görs det i styrprogrammet med hjälp av makrovariabeln &KEEPH.

3.28 Indirekt beskattning (PGxxIS16)

I modulen för indirekt beskattning simuleras de skatter som beror på konsumtion eller förbrukning. Det skatter som simuleras är:

- Fordonsskatt
- Energi och CO₂-skatt för bensin, diesel och eldningsolja
- Elskatt för el och fjärrvärme
- Kärnkraftsskatt (skatt på termisk effekt i kärnreaktorer)
- Alkohol- och tobaksskatt
- Mervärdesskatt

3.28.1 Fordonsskatt

Fordonsskatt regleras i Vägtrafikskattelagen 2006:227.

Modulen använder ett hjälpregister (Dx16BIL) med uppgifter om alla fordon som ägs av individer i FASIT. Fordonsskatten beräknas enligt två olika huvudmetoder beroende på åldern på fordonet. För fordon som är från år 2005 eller äldre utgår skatten från vikten på bilen samt vilket drivmedel som den använder. Fordon som är från 2006 eller senare använder istället en koldioxidbaserad beskattning som utgår från hur många gram koldioxid bilen släpper ut.

För fordon fram till 2005 beräknas skatten enligt nedan.

Bensindrivna fordon:

- Ett grundbelopp om 913 kronor
- Ett tillägg om 214 kronor för varje hundratals kilo som bilen överstiger 900 kg.

Dieseldrivna fordon:

- Ett grundbelopp om 2 298 kronor
- Ett tillägg om 564 kronor för varje hundratals kilo som bilen överstiger 900 kg.

För fordon från 2006 eller nyare beräknas skatten utifrån det CO₂-utsläpp enligt nedan:

- Grundbelopp om 360 kronor.
- Tillägg om 22 kronor/gram CO₂ utöver 111g CO₂ som släpps ut per kilometer vid blandad körning.
- För bilar som kan drivas på alkohol eller annan gas än motorgas är koldioxidbeloppet 11 kronor/gram CO₂.
- För dieslbilar multipliceras den totala skatten med 2,37 och dessutom adderas ett miljötillägg om 500 kronor för bilar från 2007 eller äldre och 250 kronor för nyare bilar.

Utöver den grundläggande skatten finns det en skattereduktion om 384 kronor för de som bor i vissa norrlandskommuner. Dessutom skattebefrias vissa bilar helt under de 5 första åren om de har särskilt goda miljöegenskaper.

3.28.2 Energi- och CO₂-skatt

Energi- och CO₂-skatt betalas för både det bränsle som fordon använder samt för den olja som eventuellt används för uppvärmning av hus. Just användningen av olja som uppvärmning har minskat stadigt de senaste 30 åren och inför 2017 pekar statistiken från SPBI (Svenska Petroleum och Biodrivmedels Institutet) på att försäljningen kommer att vara marginell. Det är därför troligt att villaolja kommer att försvinna från modulen för indirekt beskattning inom något eller några år. Till dess är det tillrådligt att man är försiktig med just dessa resultat.

Skattesatserna regleras i lag 1994:1776 om skatt på energi. Både energi och CO₂-skatt betalas per liter bränsle med den skattesats som återfinns i 2 kap 1 §.

3.28.3 Elskatt samt skatt på termisk effekt i kärnreaktorer

Även elskatten regleras i lag 1994:1776 men i 11 kap 3 §. Den avser en kostnad per förbrukad kWh och 2017 är skatten 32,5 öre per kWh. I vissa Norrlandskommuner betalas en elskatt som är 9,6 öre lägre än i övriga Sverige.

Skatten på termisk effekt i kärnreaktorer regleras i lag 2000:466. Skatten tas ut som en kostnad per MW effekt som reaktorn maximalt är godkänd för. I FASIT fördelas denna kostnad ut jämt på all producerad el i Sverige då den driver upp det allmänna kostnadsläget. Skatten på termisk effekt kommer dock att upphöra från och med 2019 och därmed sakta fasas ut från FASIT.

3.28.4 Alkoholskatt

Alkoholskatten regleras i lag (1994:1564) om alkoholskatt.

- För öl tas en skatt om 2,02 kronor ut per liter öl och per volymprocent alkohol.
- För vin tas en skatt om 26,18 kronor ut per liter vin om styrkan är mellan 8,5 och 15 volymprocent alkohol.
- För sprit tas en skatt om 516,59 kronor per liter ren sprit ut.

I FASIT är det möjligt att justera det så kallade genomsnittspriset för en flaska öl, vin eller sprit då detta pris används för att "baklänges" räkna ut antalet liter alkohol som individerna i FASIT köper. Det går dessutom att reglera den styrka som man anser att öl eller sprit ska innehålla och därigenom erhålla olika skattesatser per liter öl och sprit som individerna köper. Grundvärdet i FASIT är att öl innehåller 5,5 procent alkohol och sprit innehåller 40 procent alkohol.

Övriga alkoholprodukter såsom cider, likörer eller alkoholisk simuleras inte i FASIT då underlaget inte är starkt nog för att kunna göra tillförlitliga skattningar.

Det är dessutom möjligt i FASIT att ange uppgift för priselasticitet för alkohol när man vill införa skatteförändringar. Det resulterar i att utfallet reduceras något på grund av den privatimport som antas uppstå vid skatteökningar. Möjligheten att använda priselasticitet finns endast för alkohol och tobak.

3.28.5 Tobaksskatt

Tobaksskatten regleras i lag (1994:1563) om tobaksskatt.

För tobak så simuleras bara cigaretter och snus i FASIT och detta beror i likhet med alkoholen på att underlaget inte medger tillräckligt goda skattningar på andra produktgrupper.

- För cigaretter tas en skatt ut om 1,52 kronor per styck samt 1 procent av detaljhandelspriset.
- För snus tas en skatt ut om 432 kronor per kg.

För att simulera tobaksskatterna måste underlaget även här räknas "baklänges" för att göra om en utgift till en kvantitet. Det gör att det är möjligt att ändra genomsnittspriset på ett paket cigaretter eller en dosa snus för att ändra antalet paket/dosor som individerna köper. Det går dessutom att justera genomsnittsvikten på en dosa snus för att ytterligare justera hur mycket skatt som individerna ska betala.

Det är även möjligt i FASIT att ange uppgift för priselasticitet för tobak när man vill införa skatteförändringar. Det resulterar i att utfallet reduceras något på grund av den privatimport som antas uppstå vid skatteökningar. Möjligheten att använda priselasticitet finns endast för alkohol och tobak.

3.28.6 Mervärdesskatt (moms)

Momsen regleras i mervärdesskattelagen (1994:200).

I FASIT finns en listning av alla varugrupper som följer mervärdesskattelagen där olika varugrupper från Hushållens utgifter fördelas till den momsgrupp som de klassas som.

3.29 Keep-satser, bostadshushållsnivå (PGxxBB16)

I modulen anges vilka bostadshushållsvariabler som ska sparas. Önskar användaren lägga till andra variabler som ska behållas på utdataregistret görs det i styrprogrammet med hjälp av makrovariabeln &KEEPB.

3.30 Olika metoder för simulering av skattefria transfereringar

I FASIT simuleras ett antal skattefria transfereringar i hushållsteget: bostadsbidrag, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och ekonomiskt bistånd. I modellen beräknas om ett hushåll är berättigad till någon transferering och i så fall hur stor. Ett problem med dessa transfereringar är att för att få del av dem måste individen själv ansöka om den och alla som är berättigade till transfereringen söker inte. Det beräknade antalet hushåll som är berättigade till transfereringarna är därmed större än antalet som får den aktuella transfereringen. I modellen måste det därmed på något sätt beslutas vilka av de som är berättigade som ska få transfereringen. I FASIT finns det ett par olika alternativ för hur denna tilldelning ska göras. Detta bestäms av parametern xtakeup som sätts i styrprogrammet. De olika alternativen beskrivs nedan.

3.30.1 XTAKEUP=0, grundalternativet

För de olika transfereringarna beräknas hushållets behov av transfereringen d.v.s. hur stor transferering som ett hushåll är berättigad till. Bland de som är berättigade till transfereringen har en logistisk regressionsmodell skattats för de olika transfereringarna och med hjälp av denna beräknas därefter hushållets sannolikhet att söka transfereringen. Sannolikheten jämförs därefter med ett slumptal och om sannolikheten är större än slumptalet får hushållet transfereringen.

3.30.2 XTAKEUP=1, maxalternativet

I detta alternativ tilldelas de skattefria transfereringarna till alla hushåll som beräknas vara berättigade till dem. Detta görs genom att slumptalet som den skattade sannolikheten jämförs med sätts till noll. Sannolikheten är därmed alltid större än slumpen. Detta kan ses som ett maxalternativ som visar storleken på transfereringarna om alla berättigade sökte och beslut om behov enbart skulle baseras på de registeruppgifter som finns i FASIT.

3.30.3 XTAKEUP=2, minalternativet

För att få en transferering i detta alternativ ska hushållet beräknas vara berättigad till denna och dessutom ha fått transfereringen i verkligheten, d.v.s. ha ett utbetalt belopp på de ingående registren. Det är därmed endast hushåll som fått transfereringen i verkligheten som kan få i modellen.

3.30.4 **XTAKEUP=3, oförändrad sannolikhet**

Då en ordinarie FASIT-körning görs, d.v.s. utan att någon reformändring har införts, tilldelas alla hushåll en sannolikhet att söka de olika transfereringarna. I detta alternativ behåller hushållen denna ursprungliga sannolikhet även om reformer införs som leder till att det beräknade behovet förändras. Detta innebär att hushåll som antas söka/inte söka en transferering antas göra samma val även om någon reform införs som innebär att hushållet är berättigad till ett större eller mindre belopp än tidigare.

Ett hushåll som är berättigad till exempelvis bostadsbidrag kan tappa hela bidraget om en reform införs som innebär en försämring av bidraget om $x_{takeup}=0$ används. Om hushållets behov minskas sänks sannolikheten och om denna då blir lägre än hushållets slumpantal tappar hushållet sitt bidrag. Det är troligt att ett hushåll som är berättigad till bostadsbidrag och sökt detta kommer att fortsätta söka även om bidraget minskas något. I detta alternativ får hushållet behålla sin sannolikhet och kan då inte tappa hela bidraget. Detta alternativ ger mindre effekt av olika regelförändringar jämfört med grundalternativet.

Detta alternativ är löst genom att spara den beräknade sannolikheten vid den ordinarie körningen på det simulerade familjehushållsregistret som finns i referensbiblioteket.

3.30.5 **XTAKEUP=4, oförändrad sannolikhet**

En ny metod som innebär att man delar in det utbetalda bidraget efter kvartiler. Med hjälp av kvartilgränserna räknar man sedan ut hur många som har ett behov inom varje kvartil. Därefter beräknas en sannolikhet för att man skall få bidraget genom att dividera antalet som fått bidrag i kvartilen med antalet som har behov inom kvartilen. Denna sannolikhet använd sedan för att bestämma om ett familjehushåll skall få bidrag.

Vid ändrade regler kan ett inflöde av nya bidragstagare ske genom att behoven ökar. Det kan leda till att om man tidigare tillhört t ex kvartil 1 nu får ett större behov och därigenom flyttas till kvartil 2 och där är sannolikheten större för att man skall få bidraget. Jämfört med $X_{TAKEUP}=0$ torde inflödet vara mindre.

4 Framskrivning/vikter/kalibrering

4.1 Allmänt om framskrivning

I de flesta fall är användarna intresserade av att göra sina simuleringar på ett modellår som inte stämmer överens med modellens basår eftersom basåret redan vid leverans av modellen är inaktuellt. Uppgifterna i modellen måste därför skrivas fram från basåret till modellåret. Framskrivningen görs på två olika sätt.

Det första sättet är genom att använda framskrivningskoefficienter. Detta sker bl.a. för löner och andra ekonomiska variabler som exempelvis kapitalinkomster. Uppgifterna för denna framskrivning hämtas i de fall det går från aktuell statistik men för kommande år används prognosuppgifter från framförallt Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket.

En annan viktig förändring som finns mellan olika år är förändringar i sysselsättningsnivå, förändringar i antalet sjukfall eller en förändring av befolkningens storlek, d.v.s. strukturella förändringar. Dessa förändringar hanteras genom att man för varje modellår skapar egna viktfiler. Här hämtas data från SCB:s egen befolkningsprognos samt prognoser från Konjunkturinstitutet, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Arbetsförmedlingen.

Framskrivningskoefficienterna och uppgifter om de strukturella förändringarna finns i det s.k. framskrivningsarket (Framskrivning av FASIT 2016.xls). En användare kan istället för att utnyttja den levererade informationen göra egna prognoser genom att lägga in egna uppgifter i framskrivningsarket.

Framskrivningsmöjligheter finns tillgängliga för modellåret plus fem år för version 1 t.o.m. 4 och för modellåret plus sex år för version 5.

4.2 Ekonomisk framskrivning

Ekonomiska framskrivningsparametrar är de parametrar som finns i filen "Version X parametrar" i framskrivningsarket. Dessa läses in automatiskt i FASIT:s körning av modulen PGxxPL16.sas.

För den ekonomiska framskrivningen används för närvarande följande uppgifter.

Från Konjunkturinstitutets prognoser hämtas:

- Timlöneutvecklingen (NR) för följande sektorer:; Industri, byggverksamhet, tjänstebanscher, stat och kommun. Dessa uppgifter hämtas från databasens tabell över timlöner enligt nationalräkenskaperna för kalenderkorrigerade värden procentuell förändring.
- Medelantal arbetade timmar per vecka för följande sektorer: Industri, byggverksamhet, tjänstebanscher, stat och kommun. Dessa uppgifter beräknas genom att dividera antalet arbetade timmar med antal sysselsatta. Antal arbetade timmar hämtas från konjunkturinstitutets prognosdatabas (tusental timmar, ej

kalenderkorrigerade värden, under produktion, arbetade timmar och produktivitet). Antal sysselsatta hämtas från tabellen över antal sysselsatta per näringsgren enligt NR.

- Från tabellen över basbelopp hämtas uppgift om prisbasbelopp.
- Från tabellen över konsumentpriser hämtas uppgift om procentuell förändring av KPI skuggindex årsnivå.
- Från tabellen över konsumentpriser hämtas uppgift om procentuell förändring av KPI skuggindex juni-juni.
- Från Konjunkturinstitutet fås separata uppgiften om effektiv indirekt skattesats samt uppgift om företagarkinkomst. Företagarinkomsten används för att beräkna utvecklingen av näringsinkomst.

Från Pensionsmyndighetens prognoser hämtas uppgiften om utvecklingen av bostadskostnad, samt värden på inkomstindex, balansindex och inkomstbasbelopp.

Från Ekonomistyrningsverket prognoser hämtas:

- Utvecklingen av reala och finansiella kapitalvinster.
- Ränteinkomster, ränteutgifter och aktieutdelningar.
- Statslåneräntan den 1/11.
- Utveckling av rot- och rut-avdrag.
- Utvecklingen av investeringssparkonton.

4.3 Strukturell framskrivning

Eftersom man vanligen vid simuleringen är intresserad av att simulera för ett annat år än grundåret måste man göra framskrivning av data. För den strukturella framskrivningen sker detta genom att nya vikter skapas. Dessa nya vikter skapas genom att man använder sig av kalibrering. Detta innebär att vikterna anpassa så att skattningar för ett antal variabler överensstämmer med angivna värden (marginaler). Anpassningen sker med ett av SCB framtaget makroprogram ETOS.

De marginaler som man använder är uppgifter om befolkningens storlek fördelad efter ett antal åldersgrupper och kön.

Dessutom används uppgift om antal fördelat på olika födelseregioner och uppgift om antal år i Sverige för individer som kommer från länder med värdena 'Låg' eller 'Mellan' på HDI (Human Development Index).

Som underlag för dessa används SCB:s befolkningsprognos.

Denna information finns sparad på SAS-filer, för befolkningsstorleken finns den på BEF20XX-BEF20YY och för invandringsregion finns den på FODDA20XX-FODDA20YY, informationen om tid i Sverige finns på INV20XX-INV20YY. Dessa filer läses in i programmet som genomför kalibreringen.

Befolkningsinformationen sparas på separata filer eftersom det bedömts att det i normalfallet inte finns något intresse hos användarna att använd en alternativ befolkningsprognos.

Övrig information som används i den strukturella framskrivningen hämtas från fliken version x i excel-filen "Framskrivning av Fasit 20xx.xls". Nedan redovisas de variabler som anges i denna flik.

Från Konjunkturinstitutet hämtas följande information:

- Förändring av antalet sysselsatt fördelat på industri, byggnadsverksamhet, tjänstebranscher, stat och kommun.
- Antal i arbetskraften.
- Antal i öppenarbetslöshet.

Från Försäkringskassan hämtas följande information:

- Antal sjukpenningdagar netto.
- Antal föräldrapenningdagar netto.
- Antal med aktivitetsersättning i december plus utflödet under året.
- Antal med sjukersättning i december plus utflödet under året.

Från Pensionsmyndigheten hämtas följande information:

- Antal med inkomstgrundad änkepension.

Från Arbetsförmedlingen hämtas följande information:

- Antal inskrivna arbetslösa med A-kassa.
- Antal med aktivitetsstöd.
- Personmånader med etableringsersättning.

De ovanstående filerna och excel-arket används sedan i viktprogrammet PGxxVM16.sas. för att skapa nya vikter som då kommer att vara anpassade så att de angivna värdena återfås om man skattar dessa variabler med hjälp av urvalet.

4.4 Val av källor

Utgångspunkten i valet av prognoskällor är att offentliga prognoser ska användas. Om flera myndigheter publicerar prognoser för samma variabel används uppgiften från den myndighet som ansvarar för detta ämnesområde. Uppgifterna till prognoserna hämtas huvudsakligen från Konjunkturinstitutet, men även från andra statliga myndigheter.

FASIT uppdateras med nya versioner fem gånger per år. Då en stor del av prognoserna hämtas från Konjunkturinstitutet följer dessa uppdateringar Konjunkturinstitutets publicering. Detta leder till prognoserna för alla uppgifter inte alltid har samma aktualitet.

5 Populationsavgränsning

5.1 Målpopulation och urvalsram

Målpopulationen i FASIT utgörs av de som har deklarerat på en inkomstdeklaration 1 för aktuellt år. Målpopulationen överensstämmer med urvalsramen. På motsvarande sätt som i STAR ingår, förutom fysiska personer som har varit folkbokförda antingen vid årets början eller slut, också ej folkbokförda fysiska personer, juridiska dödsbon samt skattskyldiga som saknar hemortskommun. För att identifiera dessa grupper i FASIT används variabeln BHINK som beskrivs utförligare i avsnittet om fördelningspopulationen.

5.2 Fördelningspopulation

Fördelningspopulationen ska avse de individer som bott i Sverige under hela året. Tidigare fanns det vissa skillnader mellan fördelningspopulationen i HEK och STAR. I STAR ingick samtliga personer som fanns i Registret för totalbefolkningen (RTB) vid årets utgång i fördelningspopulationen. I HEK exkluderades dessutom familjehushåll där den disponibla inkomsten är noll, hushåll i institutionsboende samt hushåll som i intervjun konstaterades vara övertäckning.

FASIT följer den definition av fördelningspopulationen som används i TRIF. Fördelningspopulationen avgränsas enligt följande:

- Hushåll med personer som är på församlingen skriven eller saknar känd hemvist ingår inte i fördelningspopulationen.
- Hushåll där disponibla inkomsten är noll ingår inte i fördelningspopulationen.
- Populationen omfattar endast hushåll där minst en person är 18 år eller äldre.

Fördelningspopulationen baseras på s.k. helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB den 1/1 och den 31/12 undersökningsåret.

Fördelningspopulationen definieras precis som tidigare av de individer/hushåll där BHINK=1 och BHELARHB=1.

Jämfört med HEK ingår nu personer över 65 år som bor i särskilt boende inom äldreomsorgen. I Lägenhetsregistret finns uppgift om lägenhetskategori där specialbostad för äldre/funktionshindrade är en kategori. Dessa kan därmed exkluderas ur fördelningspopulationen, men FASIT har valt att följa definitionen enligt TRIF.

De två urvalen, STAR och MSTAR, är nu dragna på precis samma sätt. Det innebär att dödsbon, ej folkbokförda personer och skattskyldiga som saknar hemortskommun ingår i båda urvalen vilket de inte gjorde i HEK-urvalet. För att kunna särskilja dessa grupper har variabeln BHINK delats in i tre ytterligare grupper, enligt tabellen nedan.

Tabell 5.2.1: Definition av koderna i BHINK

BHINK	Innehåll
1	Fysiska personer, folkbokförd vid årets slut, disponibel inkomst ≤ 0
3	Fysiska personer, övriga folkbokförda
4	Fysiska personer, ej folkbokförda
5	Skattskyldiga som saknar hemortskommun
6	Juridiska dödsbon

De personer som i nya STAR och i MSTAR har värdena 4, 5 eller 6 på variabeln BHINK har i gamla STAR värdet 3.

5.3 Över-/undertäckning i RTB

Både över- och undertäckning försämrar kvaliteten i registren. Undertäckning innebär att det saknas objekt i registret, som borde finnas där. När det gäller statistik som baseras på folkbokföringsuppgifter handlar det om personer som borde vara folkbokförda men som av någon anledning inte är det. Omvänt avser övertäckning personer som förekommer i registren men inte borde göra det.

Övertäckning är troligen något vanligare än undertäckning, och kan exempelvis orsakas av personer som flyttar utomlands utan att anmäla det till folkbokföringen eller att personer avlider utomlands utan att det anmäls. Övertäckningen är normalt sett av liten betydelse när man redovisar statistiken för hela befolkningen, men kan få större konsekvenser för speciella redovisningsgrupper.

Det händer att folkbokförda personer emigrerar eller avlider utan att det anmäls till folkbokföringen. Detta ger upphov till övertäckning i Registret över totalbefolkningen.

6 Hushållsbildning

6.1 Definitionsskillnader av hushållsbegreppen

Det huvudsakliga hushållsbegreppet som används i FASIT är bostadshushållet. Ett bostadshushåll utgörs av samtliga personer som är folkbokförda i samma bostadslägenhet. Kompisar som delar bostad bildar ett gemensamt bostadshushåll och om flera generationer bor tillsammans bildar även de ett gemensamt bostadshushåll.

Fram till och med 2013 års modell var kosthushållet det huvudsakliga hushållsbegreppet. Ett kosthushåll ska utgöras av alla personer som bor i samma bostad och som har gemensam "hushållning". Om tre generationer bor tillsammans och har gemensam hushållning bildar de ett kosthushåll men två kompisar som delar bostad utgör varsitt kosthushåll. Hemmavarande barn ingår i föräldrarnas kosthushåll oavsett ålder.

I FASIT används även familjehushållet då de olika transfereringarna beräknas på familjenivå. Familjehushållet motsvarades tidigare av HEK-hushållet. Detta omfattade en eller två vuxna som är gifta/sammanboende samt eventuella barn under 18 år. Ett hemmavarande barn som är 18 år eller äldre bildar en egen familj. I ett hushåll med tre generationer bildar de två yngsta generationerna ett familjehushåll och den äldsta generationen en familj. Föräldrar har försörjningsansvar för sina barn tills de fyller 18 år eller så länge de studerar på gymnasiet. Till dess räknas barnen in i familjen vid ansökan av olika hushållstransfereringar. Av denna anledning har definitionen av familjehushållet ändrats så att barn under 20 år ingår i föräldrarnas hushåll.

Tabell 6.1.1: Exempel på skillnader i olika familje- och hushållsbegrepp

Sammansättning i bostaden	Antal familjer hushåll		
	Familjeenhet	Kosthushåll	Bostadshushåll
Ett sammanboende par med en inneboende	Två	Två	Ett
Två sammanboende utan barn	Ett	Ett	Ett
Tregenerationsfamilj	Två	Ett	Ett
Gift par med hemmaboende barn över 18 år	Två	Ett	Ett
Två kompisar som delar bostad	Två	Två	Ett

6.2 Förbättringar med den nya hushållsindelningen

Sedan FASIT årgång 2014 används information i lägenhetsregistret för att bilda hushåll.

I FASIT används två urval: STAR och MSTAR. Båda urvalen utgörs enbart av registerinformation.

Innan vi hade tillgång till lägenhetsregistret användes information från RTB för hushållsbildningen i STAR. Utifrån denna registerinformation kunde barn över 18 år föras in i föräldrarnas hushåll. Sammanboende utan gemensamma barn kunde däremot inte kopplas ihop och inte heller hushåll med tre generationer.

Tidigare användes Hushållens ekonomi (HEK) som det mindre urvalet. Där fanns förutom registerinformationen också uppgifter från en intervjuundersökning. Med hjälp av information från intervjun kunde kosthushållet bildas.

I HEK var det bortfall för en del av urvalet. Bortfallet har ökat de senaste åren och i undersökningen avseende 2013 var bortfallet hela 48 procent. För dessa personer får man då ingen information om hushållets sammansättning utöver den registerinformation som fanns. För 48 procent av urvalet var det därmed samma problem med kosthushållet i HEK som i STAR. I STAR och i bortfallsdelen av HEK överskattades därmed både antalet familjehushåll och antalet kosthushåll.

6.3 Hushålls- och familjebildning: folkbokföring på lägenhet

Utifrån information om folkbokföring på lägenhet har grundregister skapats med två hushållsbegrepp, familjehushåll och bostadshushåll. Anledningen till att det behövs två hushållsbegrepp är att bostadshushållet inte innehåller den sammansättning av individer som motsvaras av det hushåll som regelverket tar fasta på då det gäller att bestämma olika hushållstransfereringar. Av denna anledning behövs ett mer avgränsat hushåll, familjehushållet.

Familjehushållet bildas av en eller två vuxna personer tillsammans med eventuella barn i åldrarna 0-19 år. Bostadshushållet bildas av alla som bor i samma lägenhet. I bostadshushållet ingår barn som är 19 år eller äldre och bor hemma. Med de definitioner som används innebär det att varje bostadshushåll består av en eller flera familjeenheter. För alla hushållsinriktade transfereringarna är det familjeenheten som används. Det innebär att det finns två hushållssteg i modellen, ett som använder sig av familjeenheten och ett avslutande steg som använder sig av bostadshushållet.

7 Urval

7.1 Allmänt

Modellen består av två databaser baserade på två olika urval, MSTAR och STAR. Båda urvalen är registerbaserade och det enda som skiljer urvalen åt är storleken. Båda urval är avidentifierade vid användning i modellen.

Urvalen kan betraktas som ett obundet slumpmässigt urval (OSU). Urvalet sker genom att använda permanenta slumpstal. Att permanenta slumpstal används är för att det också finns en version av STAR som utgör ett longitudinellt urval med start år 2000. STAR-urvalet kompletteras sedan med ett stratum som innehåller de allra rikaste (avseende inkomst av kapital eller inkomst av tjänst). Det finns ingen åldersbegränsning på urvalspersonen. Metoden går ut på att dra ett antal individer från urvalsramen, se nedan. Med hjälp av information från lägenhetsregistret (som också innehåller småhus) bildas sedan ett bostadshushåll kring urvalspersonen.

Urvalet som skapas är ett nätverksurval. Detta eftersom vi efter att vi valt ut urvalspersonen komplettera med de personer som finns i samma lägenhet enligt lägenhetsregistret. Detta gör att urvalssannolikheten kommer att påverkas eftersom ett lägenhetshushåll med endast en person endast kan komma med i urvalet genom denna. Ett lägenhetshushåll med två vuxna och två barn kan däremot väljas ut på genom alla fyra i hushållet. Dessa skillnader i urvalssannolikhet hunters vid viktberäkningen.

7.2 Urvalsram

Urvalsramen är Inkomst- och taxeringsregistret. Detta register innehåller individer som har lämnat in en inkomstdeklaration 1 för aktuellt år samt de som har varit folkbokförda i Sverige vid årets början eller slutet. Eftersom juridiska dödsbon, ej folkbokförda fysiska personer samt skattskyldiga som saknar hemortskommun är skyldiga att lämna in en inkomstdeklaration ingår dessa också i urvalsramen. Variabeln BHINK som nämns i avsnitt 5 Populationsavgränsning används för att selektera ut de olika grupperna.

7.3 MSTAR och STAR

MSTAR-urvalet består av ca 31 000 urvalspersoner eller bostadshushåll. Efter komplettering av bostadshushållet består MSTAR av ca 90 000 individer och 41 000 familjehushåll.

STAR-urvalet består av ca 700 000 urvalspersoner eller bostadshushåll. Efter komplettering av bostadshushållet består STAR av ca 2 000 000 individer och 930 000 familjehushåll.

Efter dessa kompletteringar hämtas variabler från olika register så att man får samma variabelinnehåll i STAR och i MSTAR.

Rekommendationen är att använda MSTAR för att testa att de reformer man arbetar med har blivit korrekt kodade och att sedan använda STAR för att beräkna effekterna av reformen.

7.4 Urvalsfel

För grundåret kan ett urvalsfel beräknas med hjälp av statistisk teori. Vid körning av modellen för grundåret kan man välja att för de tabeller som skapas få dessa presenterade med medelfel. För modellåren kan på samma sätt ett medelfel beräknas men detta kommer då att vara baserat på antagandet i den hjälpinformation som används vid viktberäkningarna. Det innebär att medelfelet för dessa år påverkas av ett eventuellt prognosfel.

7.5 Prognosfel

Modellen används för att framförallt göra simuleringar för kommande år. Det innebär att den information som används för att göra framskrivningar är baserad på prognoser som hämtats från olika källor. Detta leder till att resultaten från modellen kommer att innehålla ett prognosfel. Storleken på detta fel har vi inte någon uppfattning om.

7.6 Modellfel

För modellen tillkommer sedan också ett modellfel beroende på att modellen inte alltid kan simulera de olika skatte- och transfererings-systemen på ett korrekt sätt, skälet kan vara att det saknas tillräckligt detaljerade bakgrundsuppgifter eller också att vi inte har underlag för att göra vår framskrivning på ett tillräckligt detaljerat sätt.

8 Styrfiler

8.1 Allmänt om styrfiler

Styrprogrammets funktion är, som antyds av namnet, att styra hela simuleringen så att register för individer, familje- eller bostadshushåll skapas med rätt förutsättningar. Detta betyder i praktiken att användaren sätter värden på ett antal parametrar och riktar programmet mot ett antal sökvägar för att rätt information ska användas av modellen.

De mest uppenbara parametrarna att ändra är vilken årgång som ska köras och vilket urval som ska användas. Om en reform ska testas är det också viktigt att leda modellen rätt med avseende på var exempelvis den reformerade parametermodulen ligger. Styrfilen använder sedan den angivna information och kör igenom modellen. Vad som körs bestäms av vilken styrfil som används.

Det finns flera olika styrprogram för olika typer av beräkningar och för att få olika typer av resultat. Varje styrprogram och dess olika specifika egenskaper presenteras i enskilda kapital men nedan följer några allmänna regler.

8.1.1 Framskrivningsark

Alla styrfiler har, direkt eller indirekt, en sökväg till det framskrivningsark som ska användas. Antingen finns sökvägen till arket i styrfilen, eller så anropas grundstyrfilen och då finns sökvägen där.

```
%LET EXCELFMP="\\Mfso01\Fasit$\Dokumentation\ar16  
Framskrivning av Fasit 2016.xls;
```

8.1.2 Sökvägar till program/indataregister

I styrprogrammet kan man referera till och koppla ihop olika mappar med program eller register, s.k. konkatenering, på följande sätt:

```
LIBNAME P      ("\\Mfso01\Fasit$\prodllib\ar16\v1");  
FILENAME INC  ("ANVÄNDARMAPP"  
              "\\Mfso01\Fasit$\program\ar16\v1");
```

I libname-satsen anges sökvägar till de register (SAS-dataset) som ska användas och i filename-satsen anges sökvägar till moduler (SAS-program).

8.1.3 Modellår och regelår

Det finns två makrovariabler för att bestämma simuleringens årgång, modellår och regelår. Modellåret anger för vilket år modellen körs och vilka ekonomiska och demografiska utvecklingstal som ska appliceras medan regelåret anger vilket års regler som ska appliceras på simuleringen. Det är alltså t.ex. möjligt att applicera 2016 års regelverk på 2019 års data. Anges inget regelår sätts det till detsamma som modellåret.

```
%LET AAR=16;  
%LET REGEL=;
```

8.1.4 Urval

Valet av urval styr enligt nedan. Här anges M för MSTAR och S för STAR.

```
%LET URVAL=M;
```

8.1.5 Simulering av skattefria transfereringar

I FASIT simuleras ett antal skattefria transfereringar i hushållsteget: bostadsbidrag, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och ekonomiskt bistånd. I modellen beräknas om ett hushåll är berättigad till någon transferering och i så fall hur stor. Ett problem med dessa transfereringar är att för att få del av dem måste individen själv ansöka om den och alla som är berättigade till transfereringen söker inte. Det beräknade antalet hushåll som är berättigade till transfereringarna är därmed större än antalet som får den aktuella transfereringen. I modellen måste det därmed på något sätt beslutas vilka av de som är berättigade som ska få transfereringen. I FASIT finns det ett par olika alternativ för hur denna tilldelning ska göras. Valet av alternativ styrs enligt nedan, där något av värdena 0-4 kan anges.

```
%LET XTAKEUP=0;
```

De olika alternativen beskrivs i avsnitt 3.30.

8.1.6 Enskilda moduler kontra hela programmet

I FASIT:s standardförfarande används styrfilen "Styr 2016 FASIT.sas" där användaren bestämmer vilka förutsättningar som ska gälla och sedan exekveras modulerna en efter en genom att anropas av styrprogrammet. I dessa fall görs ändringar i respektive modul som sedan sparas ned på lämplig plats. Ett alternativt angreppssätt är att använda det som kallas "Styr 2016 hela FASIT.sas". Här ligger styrfilen och alla moduler samlade i ett enda långt SAS-program. Fördelen är att alla ändringar görs i samma program. Nackdelen är att det kan bli svårare att överskåda då programmet blir otroligt långt.

8.1.7 Utdata

Beroende på vilka individ- och/eller hushållssteg som körs skapas ett antal utdataregister, ett per steg enligt nedan.

```
%LET IIFIL=D&URVAL.&AAR.II16;
```

```
%LET HHFIL=D&URVAL.&AAR.HH16;
```

```
%LET BBFIL=D&URVAL.&AAR.BB16;
```

I individsteget skapas utdataregistret som anges i IIFIL. I familjehushållssteget skapas utdataregistret som anges i HHFIL. I bostadshushållssteget skapas utdataregistret som anges i BBFIL.

8.1.8 Behålla variabler

Det kan bli aktuellt att användaren vill spara variabler på utdataregistren som inte sparas i standardutförandet. Detta görs med keep-satserna enligt nedan. För individsteget används KEEPL, för familjehushållssteget KEEPH och för bostadshushållssteget KEEPB.

```
%LET KEEP_L=;  
%LET KEEP_H=;  
%LET KEEP_B=;
```

8.1.9 Individ- och hushållssteg

Det går att välja vilka steg som ska köras. Är användaren exempelvis enbart intresserad av skatteeffekter behöver bara individsteget köras. Är användaren bara intresserad av familjehushåll kan det sista steget stängas av. Steg stängs av genom att lämna makrovariabeln blank. Observera att individsteget måste köras för att hushållssteget ska fungera.

```
%LET SIMTYPI=I;  
%LET SIMTYPH=H;  
%LET SIMTYPB=B;
```

8.2 Styr 2016 FASIT

Styr 200YY FASIT är grundstyrfilen och den som används mest.

8.3 Styr 2016 arbetsutbud

FASIT är i grunden en statisk simuleringsmodell, men som ett tillägg finns också en dynamisk arbetsutbudsmodell som är kopplad till FASIT. Denna modell genererar effekter på arbetsutbudet till följd av förändringar i transfereringssystemen.

Med FASIT, som innehåller detaljerade skatte- och bidragsregler, kan den offentligfinansiella effekten för regelförändringar beräknas utifrån en individdatabas. Beräkningar utförda i FASIT är generellt sett statiska, d.v.s. beteendeförändringar beaktas inte. Arbetsutbudsmodellen är ett undantag då den också tar hänsyn till att individers arbetsutbud kan ändras vid regelförändringar.

Arbetsutbudsmodellen kan kort beskrivas som att den består av fyra sannolikhetsmodeller och en strukturell modell för arbetsutbud. Med hjälp av sannolikhetsmodellerna bestäms om en individ ingår i någon av grupperna: individer med sjuk- eller aktivitetsersättning, sjuk-skrivna, arbetslösa eller pensionärer. I dessa modeller spelar ersättningsgraden en betydande roll jämte individkarakteristika.

Ersättningsgraden är definierad som den disponibla inkomsten vid icke-arbete relativt disponibel inkomst vid heltidsarbete. Bland individkarakteristika ingår exempelvis kön, ålder, civilstånd och utbildningsnivå. Om individen inte allokeras till någon av de fyra grupperna simuleras dennes arbetsutbud utifrån en tidigare estimerad strukturell arbetsutbudsmodell.

På detta sätt tillskrivs varje individ i simuleringen en arbetsmarknadsstatus och ett antal arbetade timmar. För varje given regelstruktur kan på så sätt arbetsutbudet beräknas. Den strukturella arbetsutbudsmodell som används för att bestämma individers arbetsutbud är en diskret valmodell där individer kan välja mellan 13 olika arbetsti-

der. Den teoretiska utgångspunkten för modellen är en hushållsmodell där hushållet maximerar sin nytta med avseende på disponibel inkomst och fritid. Arbetsutbudet för hushållsmedlemmarna bestäms simultant och hushållets nettoresurser läggs samman.

Hushållets preferenser beskrivs av en trans-log nyttofunktion med separabel onyttan av att erhålla försörjningsstöd (ex. stigma) och en fast kostnad för att arbeta. För ensamstående förenklas hushållsmodellen till en vanlig nytto-maximeringsmodell. Nyttofunktionen innebär en flexibel specificering av hushållets nytta, men också att nyttan av en individs fritid beror på en eventuell partners nytta av fritid samt av hushållets disponibla inkomst. Detta medför att modellen innehåller korseffekter mellan hushållsmedlemmar. De parametrar i nyttofunktionen som bestämmer nyttan av fritid och onyttan av att erhålla försörjningsstöd är, för att få en flexibel modell, funktioner av observerbar, t.ex. ålder, utbildningsnivå och antal barn, och icke-observerbar heterogenitet.

Parametrarna i sannolikhetsmodellerna och den strukturella modellen är på förhand estimerade med data från 2003 och 2004 års HEK. Vidare har den strukturella modellen estimerats separat för fyra grupper: ensamstående mödrar, ensamstående kvinnor, ensamstående män och samboende. Detta innebär att beteende och därmed effekter av regelförändringar kan skilja sig åt mellan grupperna. För att utvärdera en regelförändring, t.ex. en förstärkning av jobbskatteavdraget, beräknas först arbetsutbudet under gällande regler. Sedan görs beräkningen ytterligare en gång med de förändrade reglerna. Genom att jämföra utfallen för de olika beräkningarna erhålls regeländringens effekt på arbetsutbudet. Effekten på arbetsutbudet av en regeländring fås alltså genom att två jämviktslägen – en jämvikt med dagens regler och en jämvikt med de förändrade reglerna – jämförs. Simuleringsresultaten ska tolkas som förändringar på lång sikt. Vad som händer på kort sikt då reglerna ändras ger modellen inga svar på. Anpassningsbanan från den ena jämvikten till den andra beräknas alltså inte.

8.4 Styr 2016 ersgrad

Styrprogrammet tar fram ersättningsgrader. Ersättningsgrader beräknas för sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshet och sjukpenning. Beräkningen görs genom att man låter personer i åldern 20-64 år arbeta på helårsbasis och sedan istället ger dem en av ersättningarna på heltid. Ersättningsgraden beräknas sedan som kvoten mellan hushållets disponibla inkomst vid ersättning och hushållets disponibla inkomst vid arbete.

8.5 Styr 2016 Marginal

Styrprogrammet tar fram marginaleffekter. Beräkningarna görs genom att för individer under 65 år eller 65 år och äldre med löneinkomst öka lönen med 1 000 kronor. För individer som är 65 år eller

äldre och som saknar löneinkomst ökas den privata pensionen med 1 000 kronor. Simulering görs sedan först med oförändrad inkomst och sen med den ökade inkomsten.

För sammanboende beräknas margineffekten för respektive individ. För kvinnan beräknas margineffekten genom en ökning av inkomsten med 1 000 kronor samtidigt som mannens inkomst är oförändrad. Sedan görs samma beräkning för mannen.

I nedanstående tabell visas vilka variabler som beräknas:

Tabell 8.5.1: Variabelinnehåll, margineffekter

Variabelnamn	Variabeltext
MARGSK	Marginalskatt
MARGSK_ALT	Marginalskatt, alternativ beräkning
MARGDI	Margineffekt, disponibel inkomst
MARGDI2	Utbytesgraden
MARGBA	Margineffekt förskola och fritidshem
MARGBO	Margineffekt boendestöd
MARGUS	Margineffekt underhållsstöd
MARGSO	Margineffekt socialbidrag
MARGAL	Margineffekt äldreförsörjningsstöd
MARGHE	Margineffekt hemtjänst
MARGST	Margineffekt studielån

För beräkningarna av underhållsstöd och studielån ökas inkomsten två år tillbaka med 1 000 kronor nedskrivet med löneutvecklingen.

För analys finns ett tillhörande tabellmakro, Margtabi_20YY. Se vidare avsnitt 9.3.

8.6 Styr 2016 pump

Även kallad Superpumpen. Är ett uttagsverktyg som skapar en färdig tabell- och diagramuppsättning. I Superpumpen körs ordinarie FASIT men det går även att ange att margineffekter och ersättningsgrader ska köras.

8.7 Styr 2016 Känslighet

Denna styrfil är tänkt att användas för känslighetsanalyser, där det förutom den vanliga prognosen också finns ett negativt och ett positivt scenario. Det ska således finnas tre framskrivningsark. Styrfilen anropar sedan grundstyrfilen tre gånger, en för den negativa prognosen, en för normalprognosen och en för den positiva prognosen.

Framskrivningsarket med den negativa prognosen ska ha namnet "Framskrivning av Fasit 2016_NEG.xls" och på motsvarande sätt ska framskrivningsarket med den positiva prognosen ha namnet "Framskrivning av Fasit 2016_POS.xls".

I utdatamakrona finns separata avsnitt som används och som tar fram resultat uppdelat på de olika scenarierna.

8.8 Styr 2016 FYSTAX

En version av FASIT för Finansdepartementets arbete med att prognosticera fysiska personers inkomstskatter. Modellen kalibreras till viss del mot departementets prognoser för makroantaganden. Detta görs genom att anropa ytterligare ett framskrivningsark, "FYSTAX Antag 20YY.xls". Modellen rullas sedan igenom för alla tillgängliga år.

8.9 Styr 2016 scenario arbetslös

Styrprogrammet är skapat för att kunna utvärdera effekten av större förändringar av arbetslösheten. Detta görs antingen genom att ändra sysselsatta till att bli arbetslösa eller genom att förlänga de arbetslösas fall.

Om man vill skapa nya arbetslöshetsfall anger användaren andelen av de sysselsatta som ska göras arbetslösa. Hälften kommer att bli arbetslösa med A-kassa och hälften med aktivitetsstöd. Användaren får då även ange längden på arbetslöshetsfallen. Om man har något sjukfall kan sjukfallet tillsammans med arbetslösheten inte överstiga ett helt år. Om man istället vill förlänga de redan arbetslösas fall anges procentuell förlängning av fallen. Det går även att kombinera de två olika alternativen.

De olika förändringarna görs för fyra kategorier: statligt sysselsatta, kommunalt sysselsatta, sysselsatta privata tjänstemän samt sysselsatta privata arbetare.

8.10 Styr 2016 scenario sjuka

Styrprogrammet är skapat för att kunna utvärdera effekten av större förändringar av sjukskrivna. Detta görs antingen genom att ändra sysselsatta till att bli sjuka eller genom att förlänga sjukfallen.

Om man vill skapa nya sjukfall anger användaren andelen av de sysselsatta som ska göras sjuka. Användaren får då även ange längden på sjukfallen. Om man istället vill förlänga de redan sjukas fall anges procentuell förlängning av fallen. Det går även att kombinera de två olika alternativen.

De olika förändringarna görs för fyra kategorier: statligt sysselsatta, kommunalt sysselsatta, sysselsatta privata tjänstemän samt sysselsatta privata arbetare.

9 Resultat

9.1 Utdataregister

I en normal FASIT-körning skapas tre utdataregister: ett på individnivå, ett på familjehushållsnivå samt ett på bostadshushållsnivå.

Utdataregistren som skapas har en namnstandard som till stor del följer namnstandarderna för indataregistren. För att särskilja de simulerade registren från de ingående icke-simulerade registren benämns det simulerade individregistret II istället för IR, det simulerade familjehushållsregistret HH istället för HR och det simulerade bostadsregistret BB istället för BR. Exempelvis är DM16II16 det simulerade individregistret för urvalet MSTAR och DS16BB16 det simulerade bostadshushållsregistret för urvalet STAR.

9.2 Referensregister

Till varje leverans av FASIT levereras ett antal referensregister. Referensregistern som levereras är körda med det levererade framskrivningsarket. Sökvägen till referensregistren anges i styrfilen:

```
LIBNAME R      ("\\Mfso01\Fasit$\Rlib\ar16\v1");
```

De referensregister som levereras är individ- familjehushåll och bostadshushåll samt marginaleffekter och ersättningsgrader. Det är register för alla tillgängliga årgångar och för såväl MSTAR som STAR.

9.3 Utdatamakron

För att skriva ut och jämföra resultat för olika simuleringar finns flera olika standardiserade tabeller där medelvärden, medianer, makrotal och antal kan väljas.

Vid körning av FASIT kan man välja att göra tabelluttag där de simulerade registren jämförs med referensregister. Följande tabeller skrivs då ut:

- *ITAB2016*: Tabell för en mängd inkomst- och skattevariabler på individnivå.
- *HTAB2016*: Tabell med transfereringar och disponibel inkomst på familjehushållsnivå.
- *BTAB2016*: Tabell med transfereringar och disponibel inkomst på bostadshushållsnivå.
- *FDITABHB15*: Tabell för individer där en vald variabel fördelas på kön, ålder och deciler.
- *VTABHB*: Tabell som möjliggör en jämförelse med fler utdataregister samt uttag av fattigdomsmått.

Tabellerna kan även köras separat. Anropen för dem finns i katalogen "Makro anrop". Där finns anrop för fler tabelluttag:

- *FDHTABHB15*: Fördelningstabell (makrotal, medelvärde, median, medelvärde berörda, antal, vinnare/förlorare) grupperat på familjehushållet, samt deciler.

- *FDBTABHB15*: Fördelningstabell (makrotal, medelvärde, median, medelvärde berörda, antal, vinnare/förlorare) grupperat på bostadshushållet, samt deciler.
- *FDFODHB15*: Fördelningstabell (makrotal, medelvärde, median, medelvärde berörda, antal, vinnare/förlorare) grupperat på födelseregion samt antal år i Sverige för utrikes födda, 20 år-, samt deciler.
- *FDFODHB_F_V*: Andel med risk för fattigdom i grupperat på födelseregion samt antal år i Sverige för utrikes födda, personer 20 år.
- *FDHTYPALDHB15*: Fördelningstabell (markotal, medelvärde, median, medelvärde berörda, antal, vinnare/förlorare) grupperat på hushållstyp och ålder, samt deciler.
- *FDHTYPALDHB_F_V*: Andel med risk för fattigdom i grupperat på hushållstyp och ålder, personer 20- år.
- *FDHTYPHB15*: Fördelningstabell (markotal, medelvärde, median, medelvärde berörda, antal, vinnare/förlorare) grupperat på hushållstyp, samt deciler.
- *MARGTABI_2016*: tabell för analys av marginaleffekter för åldersgruppen 20-64 år, grupperad på inkomstklasser.

Flera av tabellerna går att ta ut med variansskattningar (konfidensintervall). Namnet på anropet avslutas då med "_V". Vill användaren köra hela FASIT och få ut konfidensintervall anges det med:

```
%LET KONF=1;
```

Innehållet är detsamma som det vanliga anropet med tillägget att felmarginaler presenteras för referensresultatet och körningsresultatet samt för differensen och den procentuella skillnaden. Det bör noteras att körningar med variansskattningar tar avsevärt mycket längre tid än vanliga FASIT-körningar.

Det finns planer på att ta fram ett makro för utdata på regional nivå.

9.4 Hjälpmakron

Det finns ett antal hjälpmakron som används i FASIT:

- *ANALYS*: Beräknar min-, max-, medelvärden, beloppssumma (tkr), antal samt uppräknat antal (tusental) på alla variabler i ett dataset och printar ut resultatet med variablerna i bokstavsordning.
- *MAKEB14*: Aggregerar familjehushållvariabler till bostadshushållsnivå. Makrot skapar ett datasteg där aggregering och matchning sker samtidigt.
- *MAKEH15*: Aggregerar individvariabler till familjehushållsnivå. Makrot skapar ett datasteg där aggregering och matchning sker samtidigt. Dessutom bildas maka-/makevariabler.
- *MGDECIL*: Beräknar percentil- eller decilgränsvärden, giniko-efficient m.m. och skriver dessa på dataset och lista.

- *MGINI*: Beräkning av ginikoefficient samt för dekomponering av ginikoefficienten.
- *VARJFR*: Jämför variabler i två SAS-dataset och skriver ut unika eller gemensamma variabler på lista. Versaler och gemener i variabelnamn betraktas som lika.
- *WORDS*: Räkna antalet ord i en parameterlista och skapar en global makrovariabel för varje ord i listan.

9.5 Format

Formatbiblioteket som är kopplat till FASIT är tänkt att underlätta egna uttag av resultat. Formaten kan användas för att gruppera resultat i redan färdiga redovisningsgrupper. Användaren kan som i exemplet nedan ange formatet BALDX vid en summering och då få resultatet grupperat i åldersklasserna 0-19 år, 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-64 år samt 65- år.

```
proc summary data=r.dm16ii16 print;  
class BALD;  
format BALD baldx.;  
var CBEFVI;  
run;
```

Formatbiblioteket som är kopplat till FASIT genomgår just nu en uppdatering.

10 Driftmiljö

10.1 MONA

FASIT tillgängliggörs i MONA (Microdata Online Access) som är ett system för mikrodataåtkomst där innebörden är att materialet ligger kvar hos SCB och alla körningar körs online.

Nedan följer en beskrivning av de olika katalogerna som FASIT:s olika delar är uppdelade i.

Fasit		Namn	Senast ändrad	Typ
▼	Fasit			
▼	Dokumentation	Dokumentation	2018-09-19 15:20	Filmapp
▼	format	format	2018-09-19 15:21	Filmapp
▼	maclib	maclib	2018-09-19 15:21	Filmapp
▼	Makro anrop	Makro anrop	2018-09-19 15:21	Filmapp
▼	prodlib	prodlib	2018-09-19 15:22	Filmapp
▼	program	program	2018-09-19 15:22	Filmapp
▼	Rlib	Rlib	2018-09-19 15:22	Filmapp
▼	Typfall	Typfall	2018-09-19 15:22	Filmapp
▼	Documents			
▼	Egnaprogram	Egnaprogram	2017-03-22 15:57	Filmapp
▼	Sasdlib	Sasdlib	2017-03-22 15:57	Filmapp

10.1.1 Dokumentation

Denna mapp innehåller dokumentation om variabler, förändringar jämfört med föregående leverans samt framskrivningsantagande. I huvudmappen ligger dokumentation som är allmängiltig för FASIT oavsett årgång. Under denna mapp ligger årsvisa undermappar där årsanknyten information finns.

fasit		Namn
▼	fasit	
▼	Dokumentation	
▼	ar16	Distriktskoder_v1
▼	egna program	Framskrivning av Fasit 2016
▼	Excelrapporter	FYSTAX Antag 2016
▼	format	Förändringar i FASIT 2016 version 0
▼	maclib	Förändringar i FASIT 2016 version 1
▼	Makro anrop	Förändringar i FASIT 2016 version 2
▼	prodlib	Förändringar i FASIT 2016 version 3
▼	program	Förändringar i FASIT 2016 version 21
▼	riib	Minidok2016
▼	Sasdlib	Välfärdstjänster_NR 2016
▼	Typfall	

10.1.2 Format

Innehåller klassificeringar av vissa variabler som kan användas vid tabell-framställning eller av SAS-makron.

10.1.3 Maclib

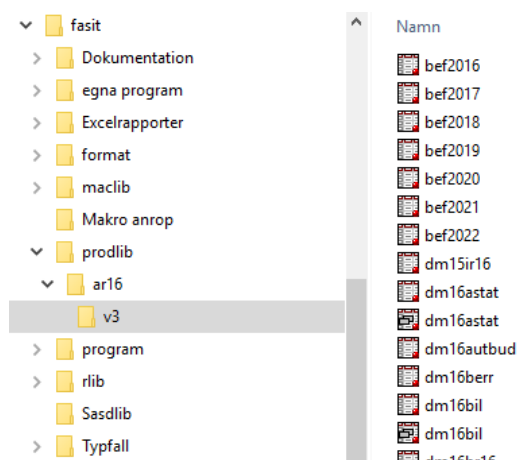
Alla SAS-makron som används i FASIT-simuleringar och för att skapa tabeller finns i denna mapp.

10.1.4 Makro anrop

I denna mapp finns exempel på de anropsparametrar som krävs för att köra ett SAS-makro. I mappen finns även ett dokument med en beskrivning av de olika makrona.

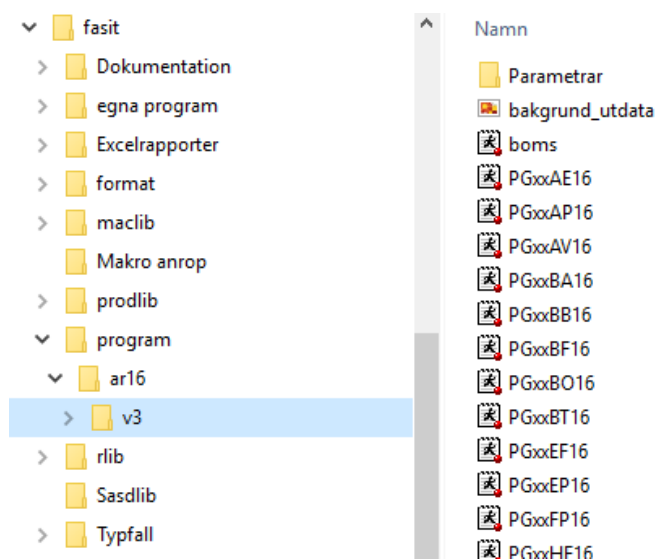
10.1.5 Prodlib

Samtliga register avseende MSTAR- och STAR-urvalen som behövs för FASIT ligger i denna katalog. En förteckning över ingående registren finns i bilaga. För att kunna läsa registren refereras det till denna katalog i styrprogrammen.

10.1.6 Program

I kataloger ligger samtliga simuleringsmoduler samt styrprogrammen som används i FASIT för bearbetning på individ-, familj- eller bostadshushållsnivå. En förteckning över ingående modulerna finns i bilagan. För att kunna använda modulerna refereras det till denna katalog i styrprogrammen som används vid simuleringarna.

10.1.7 **Rlib**

I denna katalog finns simulerade register för MSTAR och STAR för alla modellåren. Vid körning av FASIT med tabelluttag används dessa register som jämförelsedata.

10.1.8 **Typfall**

I denna katalog finns register, makro och makroanrop som behövs för att göra typfallsberäkningar med FASIT.

10.1.9 **Egna program**

Denna katalog ligger under Mydocs och inte i FASIT-katalogen då den är unik för varje användare. Här är det lämpligt att spara de program som man har förändrat i sin simulering. Till denna mapp sker referens från de styrprogram som används vid simuleringarna för att kunna använda modulerna. En bra metod är att även ha underkataloger till denna katalog för att kunna ha olika versioner av samma modul. För att kunna använda modulerna refereras det sedan till denna katalog i styrprogrammet som används vid simuleringen.

10.1.10 **Sasdlib**

Denna katalog ligger under Mydocs och inte i FASIT-katalogen då den är unik för varje användare. Här är det lämpligt att spara de SAS-dataset som skapas vid simuleringen om man inte vill lagra dem temporärt. För att kunna spara registren i katalogen refererar man till den i styrprogrammet som används vid simuleringen. Även här kan det vara lämpligt att ha underkataloger för att kunna spara de register som man skapar vid olika simuleringsalternativ.

11 Inkomstbegrepp och andra ekonomiska mått

11.1 Inkomster på individ- resp. hushållsnivå

Vid en simulering skapas tre huvudregister: ett för individer (DX16II16), ett för familjehushåll (DX16HH16) och ett för bostadshushåll (DX16BB16).

På II-registret finns framför allt inkomstuppgifter på individnivå, på HH-registret för familjehushållet och på BB-registret för bostadshushållet. De inkomstuppgifter som sparas på registren är de som behövs i ett senare simuleringssteg.

På individregistret finns även vissa inkomstuppgifter för bostadshushållet. För dessa variabler har alla individerna i ett bostadshushåll uppgift om hushållets totala inkomst. Variabelnamnet för dessa variabler avslutas med suffixet HB.

11.2 Disponibel inkomst

Det finns ett antal olika definitioner av disponibel inkomst. Huvudbegreppet i FASIT kallas bara *disponibel inkomst* (variabelnamn CDISP04). Inkomsten beräknas som summan av faktorinkomst, skattepliktiga transfereringar, skattefria transfereringar minus negativa transfereringar, där:

- *Faktorinkomst* (CFAKT04) består av löneinkomst, företagarinkomst, kapitalinkomst samt kapitalvinst/-förlust.
- *Skattepliktiga transfereringar* (CTRASP) består av pensioner, föräldrapenning, sjukpenning, arbetslöshetsersättning, sjuk- och aktivitetsersättning etc.
- *Skattefria transfereringar* (CTRAPSF) består av bostadsbidrag och -tillägg, studiebidrag, barnbidrag, ekonomiskt bistånd m.m.
- *Negativa transfereringar* (CTRAN04) inkluderar skatter och avgifter (exklusive kyrkoavgifter) samt underhållsbidrag och avdrag för pensionssparande.

Andra begrepp som förekommer är:

- *Disponibel inkomst beräknad med korrigerig för skatteeffekt på boendet* (CDISP204). För småhus beräknas skatteeffekten till 30 procent på boenderänta och tomträttsavgäld och för bostadsrätt till 30 procent på boenderänta.
- *Disponibel inkomst efter avdrag för boendekostnader* (CDISP304). Beräkningen utgår från disponibel inkomst beräknad med korrigerig för skatteeffekt på boendet. Avdrag sker därefter för boendekostnad exklusive fastighetsskatt. För småhus beräknas boendekostnaden till 70 procent av summan av boenderänta och tomträttsavgäld med tillägg för värme och driftskostnader. För bostadsrätt beräknas boendekostnaden till årsavgift plus 70 procent av boenderäntan.

- *Disponibel inkomst exklusive effekter av kapitalvinst/-förlust* (CDISP504). Faktorinkomsten beräknas här exklusive kapitalvinster/-förluster och även i beräkningen av kapitalskatt har kapitalvinster/-förluster utelämnats.
- *Disponibel inkomst enligt EU-SILC* (CDISP604). EU-SILC är EU:s officiella statistik över inkomster och levnadsförhållanden (i Sverige integrerad med ULF, undersökningarna av levnadsförhållanden). Faktorinkomsten är precis som ovan beräknad exklusive kapitalvinster/-förluster. Vidare har hushållens boenderäntor dragits bort. Slutligen så har effekten av kapitalvinst/-förlust i beräkningen av kapitalskatt samt avdrag för pensionssparande utelämnats i beräkningen av negativa transfereringar.
- *Disponibel inkomst efter indirekta skatter* (CDISPNET): Disponibel inkomst (CDISP04) minus summa indirekta skatter.

11.3 Övriga inkomstbegrepp

Andra inkomstbegrepp som kan vara bra att känna till i FASIT är:

- *Räntor och utdelningar exkl. räntebidrag för eget hem* (CKAP): består av inkomstränta och utdelning, brutto, samt uthyrning av privatbostad och positiv räntefördelning.
- *Företagarinkomst* (CFTAG): består av inkomst av näringsverksamhet, inkomst av hobbyverksamhet (som är grund för egenavgifter), outnyttjat underskott i näringsverksamhet tidigare år samt resor till och från arbete, pensionsförsäkringspremie, sjukpenning och underskott för näringsverksamhet.
- *Arbetsinkomst* (CARB): består av total lön, företagarinkomst (för personer yngre än 18 år och äldre än 65 år exklusive outnyttjat underskott i näringsverksamhet, inkomst från passiv näringsverksamhet samt resor till och från arbetet i näringsverksamhet), sjukpenning, föräldrapenning och ersättning från avtalsförsäkringar.
- *Blandad inkomst* (CMIX): består av företagarinkomst samt inkomst från fåmansföretag.
- *Summa förväro- och kapitalinkomster* (CFVIKI): består av inkomst av tjänst, inkomst av näringsverksamhet samt överskott av kapital.
- *Bruttoinkomst* (CBRUT04): består av faktorinkomst samt skattepliktiga transfereringar.
- *Bruttoinkomst efter skatt* (CBRNET): består av bruttoinkomst minus slutlig skatt på bruttoinkomst, d.v.s. slutlig skatt exklusive fastighetsavgift/-skatt, kyrkoavgift och avgifter till trosamfund samt egenavgifter.

11.4 Konsumtionsenheter

11.4.1 Allmänt om konsumtionsenheter och SCB:s skala

Ekonomisk standard brukar räknas som disponibel inkomst per konsumtionsenhet.

Att dela den disponibla inkomsten med antalet hushållsmedlemmar och få fram disponibel inkomst per person som mått på ekonomisk standard är inte heller något bra alternativ. Skälet till det är att det medför stordriftsfördelar att bo tillsammans. Det är till exempel normalt inte dubbelt så hög boendekostnad för två personer som för en person.

För att kunna jämföra disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem, en så kallad konsumtionsenhetsskala, där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Varje person i hushållet tilldelas en vikt och den disponibla inkomsten divideras med summan av vikterna för hushållets medlemmar. Kvoten blir disponibel inkomst per konsumtionsenhet, även kallat ekonomisk standard.

Storleken på vikterna, som fastställs av SCB, bygger på budgetberäkningar för olika hushållstyper. Beräkningarna innefattar utgifter för normal försörjning, bland annat boende, barnomsorg, mat och semester.

Enligt den senast genomförda beräkningen ser konsumtionsenhetsskalan ut på följande sätt:

Tabell 11.4.1.1: Vikter, konsumtionsenheter

Konsumtionsenhetsskala	Vikt
Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0-19 år	0,52
Andra och påföljande barn, 0-19 år	0,42

För ett singelhushåll är det enkelt att räkna fram den ekonomiska standarden eftersom summan av vikterna i ett singelhushåll är 1,00. Ett singelhushåll med en disponibel inkomst på 275 000 kronor har alltså en ekonomisk standard på 275 000 kronor dividerat med 1,00 konsumtionsenhet vilket är 275 000 kronor per konsumtionsenhet.

För en trebarnsfamilj med en disponibel inkomst på 550 000 kronor ska den divideras med summan av $1,51 + 0,52 + 0,42 + 0,42 = 2,87$. Resultatet blir cirka 192 000 kronor per konsumtionsenhet.

Den konsumtionsenhetsskala som SCB har fastställt används för Sveriges officiella statistik. EU:s statistikbyrå Eurostat använder en skala

som ser något annorlunda ut när de redovisar statistik för EU-länderna. Det innebär att SCB:s uppgifter kan skilja sig något från motsvarande uppgifter som Eurostat redovisar.

11.4.2 Andra konsumtionsenhetsskalor

OECD-skalan: Första vuxen 1,0, andra och påföljande vuxen 0,7, varje person under 18 år 0,5.

Modifierad OECD-skala: Första vuxen 1,0, andra och påföljande vuxen 0,5, varje person under 18 år 0,3.

I hushåll med enbart personer under 18, första 1,0, påföljande 0,5.

11.4.3 Mått som förekommer i FASIT

I FASIT förekommer följande mått vad gäller disponibel inkomst per konsumtionsenhet:

- Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, svensk standardskala (CDISPKE04HB).
- Disponibel inkomst exklusive kapitalvinst/-förlust per konsumtionsenhet, svensk standardskala (CDISPKE504HB).
- Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, OECD-skalan (CDISPOE04HB).
- Disponibel inkomst enligt EU-SILC per konsumtionsenhet, OECD-skalan (CDISPEU04HB).

11.5 Ginikoefficient

Ginikoefficienten är ett statistiskt spridningsmått på hur jämlikt eller ojämnt inkomstfördelningen är i en viss population. Ginikoefficienten antar ett värde mellan noll och ett där ojämlikheten ökar ju närmare ett man kommer. Med andra ord kan det uttryckas som att ju lägre ginikoefficient, desto mer jämlikt fördelas löner, vinster, bidrag etc. inom en population.

Ginikoefficienten presenteras normal i FASIT för variabel disponibel inkomst per konsumtionsenhet (CDISPKE04). Ginikoefficienten kan också dekomponeras, d.v.s. delas upp för att visa hur olika sorters inkomster bidrar till den totala ginikoefficienten. I utdatamakrot VTAB dekomponeras koefficienten till följande variabler:

- total lön (TLONT)
- blandad inkomst (CMIX)
- kapitalinkomst (CKAP)
- kapitalvinst (KVBRUT)
- kapitalförlust (KFBRUT)
- skattepliktiga transfereringar (CTRAPSP)
- skattefria transfereringar (CTRAPSF)
- negativa transfereringar (CTRAN04)

11.6 Deciler

Ett sätt att visa inkomstfördelningen är att använda sig av deciler. Det innebär att populationen sorteras i storleksordning och sedan delas in

den i tio lika stora grupper med avseende på antal individer. På så sätt bildas inkomstgrupper som kan vara intressanta att studera vid reformer, d.v.s. hur en reform påverkar de med lägre respektive högre inkomst.

11.7 Mått på låg ekonomisk standard

Internationellt pratar man ofta om mått om låg ekonomisk standard, at risk of poverty (AROP). Detta är ett mått på relativ fattigdom, där tröskeln vanligtvis är definierad som 60 procent av medianvärdet på disponibel inkomst.

I FASIT:s fördefinierade utdatatabeller presenteras fattigdomsmått för såväl 50 procent som 60 procent av medianvärdet för disponibel inkomst för ett antal grupper: andel barn (0-19 år), andel pensionärer (65- år), andel av befolkningen 20-64 år, andel män, andel kvinnor samt andel av befolkningen.

11.8 Skillnader mellan FASIT och TRIF

I FASIT simuleras givet och mottaget underhållsstöd för alla särlevande barn som inte antas vara växelvis boende. Hela beloppet läggs på respektive förälder. I TRIF simuleras underhållsbidrag enligt de gällande civilrättsliga bestämmelserna. Mottaget och givet underhållsbidraget ges för alla särlevande barn. Beloppet minskas med 30 procent för alla för att ta hänsyn till att vissa är växelvis boende. Då de civilrättsliga reglerna oftast leder till att ett högre belopp ska betalas än underhållsstödet är uppgifterna högre i TRIF än i FASIT.

För egenavgifter reduceras dessa i FASIT för nedsättning av egenavgifter för näringsverksamhet (SAEGENI). Denna reducering görs inte i TRIF.

I simuleringen i FASIT skapas variabeln inkomst av tjänst (TTJ). Denna variabel består i sin tur av många ingående delar där flertalet simuleras. I samband med att vi skapar IR-register till FASIT har vi noterat att det inte är möjligt att identifiera alla variabler som bidrar till TTJ. Av denna anledning skapar vi variabeln TREST vilket då består av en oförklarad restpost av de ingående variablerna i inkomst av tjänst (TTJ). Då vi i FASIT skapar disponibel inkomst inkluderas denna variabel. Detta görs dock inte i TRIF.

Inackorderingstillägget ser vi i FASIT som en kostnadsersättning och har därför inte räknat med den i den disponibla inkomsten. I TRIF ingår inackorderingstillägget.

12 Att genomföra en simulering

- Vilket framskrivningsark ska användas? Har användaren gjort förändringar i någon av de variabler som finns i framskrivningsarket kan sökvägen behöva ändras. Måste viktprogrammet köras om?

```
%LET EXCELFMP="\\Mfso01\Fasit$\Dokumentation\ar16  
Framskrivning av Fasit 2016.xls;
```

- Vilka register ska användas? Normalt sett de som levererats och då behöver inget göras.

```
LIBNAME P      ("\\Mfso01\Fasit$\prodllib\ar16\v1");
```

- Vilka modulprogram ska användas? Har användaren gjort reformer, behöver sökvägen till ändrade moduler läggas in först:

```
FILENAME INC ("ANVÄNDARMAPP"  
              "\\Mfso01\Fasit$\program\ar16\v1");
```

- Vilket år ska simuleras?

```
%LET AAR=16;
```

- Vilket regelår ska användas? Anges inget är regelår och simuleringsår detsamma.

```
%LET REGEL=;
```

- Vilket urval ska användas? Ange M för MSTAR och S för STAR.

```
%LET URVAL=M;
```

- Vill användaren ha en egen rubrik på resultatet? Ange valfri rubrik på RUBRIK, annars lämna blank.

```
%LET RUBRIK=REFORMEXEMPEL;
```

- Ska resultattabeller skapas? Ange JA på TABELL, annars lämna blank.

```
%LET TABELL=JA;
```

- Ska konfidensintervall köras? Ange 1 på KONF, annars 0.

```
%LET KONF=1;
```

- Ska resultattabeller skrivas ut i excel? I så fall anges en sökväg och filnamn. Anges inget skrivs resultatet ut i SAS output-fönster.

```
%LET TABEXCEL=c:\utdata.xls;
```

- Vilka namn ska utdataregistrerna ha? I normala fall ändras inte dessa.

```
%LET IIFIL=D&URVAL.&AAR.II16;
```

```
%LET HHFIL=D&URVAL.&AAR.HH16;
```

```
%LET BBFIL=D&URVAL.&AAR.BB16;
```

- Behöver ytterligare variabler sparas på utdataregistren (förutom standardinnehållet)? Det kan röra sig om bakgrundsvariabler, underlagsvariabler, tillfälliga variabler eller andra variabler som av olika skäl inte tas med på utdataregistren. Ange de variabler som ska sparas för respektive steg.

```
%LET KEEPL=BFAREG AINVAVD;
```

```
%LET KEEPH=BFAREGH;
```

```
%LET KEEPB=BFAREGHB;
```

- Vilka simuleringsnivåer ska köras? Ange I, H respektive B för individ, familjehushåll respektive bostadshushåll. Annars lämna blank. Observera att individsteget måste köras för att kunna köra familjehushållssteget och familjehushållssteget måste köras för att kunna köra bostadshushållssteget.

```
%LET SIMTYPI=I;
```

```
%LET SIMTYPH=H;
```

```
%LET SIMTYPB=B;
```

- Ska offentliga välfärdstjänster beräknas? Ange JA på OFFKON, annars lämna blank.

```
%LET OFFKON=JA;
```

- Ska indirekta skatter beräknas? Ange JA på INDIREKT, annars lämna blank.

```
%LET INDIREKT=JA;
```

- Vilken takeup-metod ska användas? Ange 0, 1, 2, 3 eller 4. För mer information, se avsnitt 3.30.

```
%LET XTAKEUP=0;
```

13 Utvecklingsområden

Det finns ett antal områden som inte täcks i dagens modell, men som skulle kunna göra det. Det inkluderar:

- Läkemedel
- Sjukvårdsavgifter
- Fastighetskatter/-avgifter totalt
- Växelvis boende barn

14 Utvidgningar av modellen

14.1 Ersättningsgrader

I programmet "Styr 2016 Ersgrad.sas" beräknas ersättningsgrader för arbetslöshet, sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning. För att köra ersättningsgrader finns styrprogrammet "Styr 2016 ersgrad.sas".

14.2 Marginaleffekter

Man kan även använda FASIT för att göra marginaleffektsberäkningar samt beräkna utbytesgraden. För detta ändamål finns ett styrprogram, "Styr 2016 Marginal.sas", som skapar ett dataset där lönen har förändrats med 1 000 kr. Utifrån detta dataset kan sedan en tabell tas ut med makrot "Margtab2016.sas" där marginaleffekterna beräknats för disponibel inkomst, skatt, bostadsstöd, underhållsstöd, ekonomiskt bistånd, barnomsorgskostnader och avgifter för hemtjänst fördelat på inkomstklasser av sammanräknad förvärvsinkomst. Marginaleffektsberäkningarna kan göras för både MSTAR och STAR-urvalet.

14.3 Arbetsutbud

Finansdepartementet har utvecklat en arbetsutbudsmodell som är kopplad till FASIT. Denna modell ger möjlighet att uppskatta de förändringar i arbetsutbudet som uppstår vid förändringar i regelverken. Arbetsutbudsmodellen körs med hjälp av styrfilen "Styr 2016 arbetsutbud.sas".

14.4 Typfall

FASIT går också att använda för typfallsberäkningar. Med typfallsberäkningar menas att användaren själv skapar ett hushåll bestående av en eller flera individer och även anger vilka inkomster dessa skall ha. Typfallsberäkningen ger sedan, som resultat, uppgift om vilken skatt individen/hushållet kommer att få samt vilka transfereringar som individen/hushållet får enligt de regelsystem som finns. Det går även att göra typfallsberäkningar där man jämför resultaten före och efter en regelförändring.

14.5 Superpumpen

Med styrfilen "Styr 2016 pump.sas" kan man i ett steg köra en vanlig FASIT-bearbetning, marginaleffektsberäkning och beräkning av ersättningsgrader. Som resultat av körningen kan man få resultat som presenteras i standardiserade tabeller och diagram i Excel.

15 Schematisk bild över FASIT

